

Tuija Toivanen

Konservoinnin kuntotarkastus osana kokoelmanhallinnan päätök- sentekoa

Esimerkkinä kiinalaiset kuvarullat

Metropolia Ammattikorkeakoulu

Konservaattori (YAMK)

Konservoinnin tutkinto-ohjelma

Opinnäytetyö

9.5.2025

Tiivistelmä

Tekijä(t):	Tuija Toivanen
Otsikko:	Konservoinnin kuntotarkastus osana kokoelmanhallinnan päätöksentekoa. Esimerkkinä kiinalaiset kuvarullat.
Sivumäärä:	64 sivua + 7 liitettä
Aika:	9.5.2025.
Tutkinto:	Konservaattori (YAMK)
Tutkinto-ohjelma:	Konservoinnin tutkinto-ohjelma
Ohjaajat:	Lehtori Nina Robbins ja FT Dos. Minna Törmä, Helsingin yliopisto Vanhempi taidehistorian tutkija emerita, Glasgow yliopisto

Opinnäyte tarkastelee konservoinnin kuntokartoituksen osuutta kokoelmanhallinnan päätöksenteossa. Tapaustutkimuksena tarkastellaan Suomen kansallismuseon (SKM) vuonna 2015 saamaa Suomen Lähetysseura ry:n (SLS) suurta esinelahjoitusta ja erityisesti sen osana saatuja kiinalaisia kuvarullia. Osa huonokuntoisista kuvarullista on valittu vuosien 2017–2022 aikana poistoehdotuslistalle, näiden teosten ainutlaatuisuus huomattiin konservaattorin tekemän kuntotarkastuksen yhteydessä.

Aluksi luodaan katsaus museologisen arvokeskustelun osuuteen museoesineen kontekstin muodostumisessa ja tarkastellaan museomaailman ajankohtaista hallitsemattomasti kasvavien museokokoelmien problematiikkaa ja siihen tarjottuja ratkaisuja. SKM:n kokoelmastrategioita tarkasteltaessa todetaan, että kyseiset ongelmakohtat on tunnistettu, suositeltuja apuvälineitä ja ohjeistuksia on otettu käytäntöön. Samaan aikaan alati pienenevät resurssit, henkilökunnan vaihtuminen ja väheneminen yhdistettynä laajaan vastuualueeseen tekevät ongelmien ratkaisusta hankalaa. Laadullisen tutkimuksen keinoin pyritään ymmärtämään suuren esinelahjoituksen vastaanottamisen aikaisia tapahtumia ja niistä seuranneita haasteita. Tutkimusmenetelminä käytettiin aktiivista havainnointia ja harkinnanvaraista otosta oman ammattiverkoston kautta.

Tutkimuksella osoitetaan esimerkkitapaukseksi valitun *Kymmenen Tuonelan tuomaria* -kuvasarjan avulla, että vieraamman kulttuurin esineiden kontekstittietojen tunnistaminen vaatii erikoisosaamista. Päätöksentekoon tarvittavat tiedot selviävät joskus vasta sitkeän selvitystyön avulla. Kuvasarjan alkuperä ja käyttötarkoitus pystyttiin selvittämään, mutta esineiden omistushistoria jäi puutteelliseksi. Koska SKM:n arvo-luokitus on kesken, määriteltiin teossarja Helsingin kaupunginmuseon kokoelmaluokitusta apuna käyttäen kuuluvaksi SLS:n ydinkokoelmaan ja sen osana SKM:n peruskokoelmaan. Poistoehdotuksen alaisten kuvarullien tutkimusta ehdotetaan edistettävän päämäärätietoisesti eri tahojen välisillä yhteishankkeilla, ja etsimään sitä kautta teosten konservointiin tarvittavia resursseja. Vain tutkimus edistää kyseisen kokoelman säilymistä.

Olen käyttänyt abstraktin kääntämiseen DeepL.com (free version) ja google translatorin apua. Opinnäytetyön tekijänä olen vastuussa kaikesta opinnäytteeni sisällöstä.

Avainsanat: Konservoinnin kuntokartoitus, kokoelmanhallinnan päätöksenteko, kiinalaiset kuvarullat, Suomen Lähetysseuran kokoelma, Kymmenen Tuonelan tuomaria, rituaalimaalaukset, museoesineen kontekstitieto

---

Tämän opinnäytetyön alkuperä on tarkastettu Turnitin Originality Check -ohjelmalla.

Abstract

Author(s):	Tuija Toivanen
Title:	Conservation condition assessment as part of collection management decision-making. The example of Chinese paintings.
Number of Pages:	64 pages + 7 appendices
Date:	9.5.2025
Degree:	Master of Culture and Art
Degree Programme:	Conservation
Instructor(s):	Nina Robbins, Senior Lecturer Minna Törmä, Honorary Senior Research Fellow, University of Glasgow, Adjunct Professor, University of Helsinki

This thesis examines the role of the conservator's condition assessment in collection management decision-making. The case study examines a large donation of objects received by the National Museum of Finland (NMF) from the Finnish Mission Society (SLS) in 2015, and the Chinese scrolls received as part of the donation. Some of the poor-quality scrolls were proposed for removal in 2017–2022, and the uniqueness of these works was discovered during the conservator's condition assessment.

First, an overview of the contribution of the current museological value debate to the context of the value of a museum object is presented and the problem of uncontrolled growth of museum collections, and further the solutions offered to it are examined. A review of NMF collection strategies shows that problem areas have been identified and guidelines have been implemented. At the same time, resource constraints, staff turnover and staff departures, combined with a wide range of responsibilities, make it difficult to solve the problems.

Qualitative research aims to understand the events and challenges associated with receiving a large donation of an object. The research methods used were active observation and discretionary sampling through the researcher's own professional network.

The study shows, using the Ten King of Hell image series chosen as an example, that identifying contextual information about foreign objects requires special expertise. The information necessary for decision-making is sometimes only revealed through persistent investigation. The origin and intended use of the image could be determined, but the ownership history of the objects remained continuous. Based on the collection classification of the City of Helsinki collection, the image series was defined as belonging to the core collection of the SLS and, as a part of it, to the basic collection of the SKM. It is proposed that research on the image rolls subject to the deletion proposal be promoted with a goal-oriented approach through joint projects between different parties, and through this, the resources needed for the conservation of the works be sought. Only research will solve the problem of preserving the collection.

I have used DeepL.com (free version) and Google Translate to translate the abstract. As the author of this thesis, I am responsible for all the content of my thesis.

Keywords: Conservation condition survey, collection management decision-making, Chinese picture-rolls, Finnish Missionary Society collection, Ten Kings of Hell, ritual paintings, contextual information of a museum object

Sisällys

1	Johdanto	1
2	Lähtökohdat ja tutkimuksen tavoitteet	7
3	Teoreettinen viitekehys ja tutkimusmenetelmä	12
3.1	Tutkimusmenetelmät	12
3.2	Tutkimusaiheeseen liittyvä ajankohtainen museologinen keskustelu	15
3.3	Hallitsemattomasti kasvavat museokokoelmat	17
3.4	Suomen kansallismuseon kokoelmastrategiat ja poistokäytännöt	18
4	SLS:n kokoelmien liittäminen SKM:n etnografiseen kokoelmaan	25
4.1	SLS:n kokoelmasiirron taustaa	25
4.2	SLS:n kokoelmaan kuuluvista kiinalaisista maalauksista ja kalligrafoista julkaistu tutkimus	28
5	Rituaalimaalaussarja <i>Kymmen Tuonelan tuomaria</i>	30
5.1	Kuvasarjan aiheen synty ja käyttötarkoitus	30
5.2	Kiinalaisten rituaalimaalausten ajoittaminen, materiaalitutkimukset	34
6	SKM:n <i>Kymmenen Tuonelan tuomaria</i> -kuvasarja	39
6.1	Kuvasarjan sisältö	40
6.2	Maalausten kunto ja rakenne	41
6.3	Vertailu saman aiheen paperille maalattuihin kuvasarjoihin	45
6.4	Päätelmät kuvasarjasta	50
6.5	Suosituksien, säilytysolosuhteet	52
7	Johtopäätökset	53
7.1	Yhteenveto	53
7.2	Lisätutkimuksen aiheita	59
	Lopuksi	60
	Lähteet	64
	Julkaisemattomat lähteet	68
	Kuvalähteet	70

Liite 1. <i>Kymmenen Tuonelan tuomaria</i> -kuvasarja (十殿閻羅 shí diàn Yánluó)	73
Liite 2. VKSLS1700 (Tai shan court 7.) XRF-mittaukset	83
Liite 3. <i>Kymmenen Tuonelan tuomaria</i> -kuvasarja 5 kpl /lahjoittanut Sophus Bläck, 1932	89
Liite 4. <i>Victoria & Albert Museum</i> <i>Kymmenen Tuonelan tuomaria</i> -kuvasarja (ladattu museon kotisivuilta:)	91
Liite 5. <i>Shanxi Provincial Museum</i> Ten emperor of the underworld (Yanjun)	101
Liite 6. Kuvasarja <i>Vietnam National Museum of History</i> kotisivuilta.	102
Liite 7. Baselin kuvasarja: Satz von 10 Höllenbilder Ild 9330.01 (Ild9330 a-f)	103

1 Johdanto

Tutkimuksessa tarkastellaan konservoinnin kuntokartoituksen osuutta kokoelmanhallinnan päätöksenteossa ja kohteiden kontekstuinnissa. Tapaustutkimus keskittyy Suomen Lähetysseuran kiinalaisten maalausten ja kalligrafioiden liittämiseen Suomen kansallismuseon (SKM) kokoelmiin. Vuonna 2014 Suomen Lähetysseura ry:n (SLS) Kumbukumbu-museon toiminta lopetettiin ja esinekoelma lahjoitettiin Suomen kansallismuseon (SKM) etnografiseen kokoelmaan. Koska kiinankielisten teosten analysointi oli hidasta ja aihepiiri laaja, tutkimuskohteeksi rajattiin aluksi SLS:n lahjoituksen mukana saaduista sadoista huonokuntoisista maalauksista vuosien 2017–2022 aikana kuntonsa ja puuttuvien kontekstitietojen takia poistoehdotuslistalle valitut yli sata kuvarullaa.

Poistoehdotuksen alaisten kuvarullien joukossa on lukuisia värillisiä maalauksia, jotka vaikuttavat olevan buddhalaisia ja kuvaavan eri jumaluuksia ja oppineita. Kyseisistä teoksista ei löytynyt mainintaa eikä kuvia julkaisuista ja SLS:n kokoelmatieto on näiden osalta puutteellista. *Kymmenen Tuonelan tuomaria* -maalauksisarja valittiin tarkemmin tutkittavaksi, koska se tunnistettiin kuntotarkastuksen yhteydessä kuvasarjaksi, vaikkei sen sisältöä vielä tässä vaiheessa tunnettu. Poistoehdotuksen alaisten kuvarullien joukossa on myös seitsemän pienempää, samaa aihepiiriä edustavaa maalausta sekä muita värillisiä kiinalaisia maalauksia, joita tarkastelun kohteeksi valitun *Kymmenen Tuonelan tuomaria* -sarjan voi katsoa edustavan. Esimerkkitapauksen avulla osoitetaan, että vierasmaan kulttuuripiirin esineiden kontekstitietojen selvittäminen vaatii erityislaatuista asiantuntijuutta, joka mahdollistaa tietoiset päätökset kokoelmanhallinnassa. Toisinaan esineiden kontekstiedot selviävät vasta pitkäjänteisen selvitystyön avulla.

Museoalan perusongelma muodostuu koko ajan kasvavasta esinemäärästä yhdistettynä alati väheneviin resursseihin, mikä pakottaa museokentällä työskentelevät asiantuntijat jatkuvasti priorisoimaan ja keskittämään toimintaansa. Tämä ei kuitenkaan saisi johtaa arvokkaan esineistön hävittämiseen.

Aihetta lähestytään museologisen arvokeskustelun kautta, jossa kontekstittietojen osuus esineen museoarvon ja konservointitarpeen määrittämisessä on oleellinen. Kirjoituksen alussa avataan ajankohtaista museologista arvokeskustelua, tarkastellaan lahjoituksen vastaanottamisen aikaisia kokoelmanhallinnallisia tapahtumia SKM:ssa ja kuvataan SLS:n kokoelmaesineiden siirron taustoja. Esimerkkitapaukseksi valikoituneen *Kymmenen Tuonelan tuomaria* -kuvasarjan aiheen ja käyttötarkoituksen tarkastelussa luvussa 5 nojataan Kiinan taidehistoriaa pitkään tutkineen Minnan Törmän tuotantoon ja suullisiin tiedonantoihin sekä seuraaviin tutkimuksiin ja julkaisuihin: Näyttelyjulkaisu *Religiöse Malerei aus Taiwan. Ausstellung der Religionskundlichen Sammlung der Philipps-Universität Marburg* (Ebert ym.1980), Susan Lamin toimittama näyttelykatalogi *Ancient Taoist Art from Shanxi Province* (2003), Ninghua & Xinghengin julkaisu *Gems of Beijing cultural relics series* (1999), Stephen Teiserin kirja *The Scripture on the Ten Kings* (1994) ja Caroline Hirasawan kirjoitus *The Inflatable, Collapsible Kingdom of Retribution: A Primer on Japanese Hell Imagery* kirjassa *Monumenta Nipponica* (2008).

Luvussa 6. kuvaillaan SKM:n kuvasarja ja sitä verrataan muihin eri museokokoelmissa säilytettäviin samaa aihepiiriä edustaviin paperille maalattuihin teoksiin. Tietoa kerättiin myös opintomatkoilla kirjoittajan toiseen kotimaahan Sveitsiin, jossa vierailtiin Zürichin kaupungin ulkoeurooppalaisen taiteen museossa (*Museum Rietberg Zürich*), Zürichin yliopistomuseon etnografisessa kokoelmassa (*Völkerkundemuseum der Universität Zürich*) sekä Baselissa Kulttuurien museossa (*Museum der Kulturen Basel*) ja Lähetysseuran arkistossa (*BaslerMission 21 Archiv*). Näissä kiinalaista esineistöä keräävissä ja säilyttävissä kokoelmissa tutustuttiin aihepiiriä edustaviin teoksiin ja niiden säilytysolosuhteisiin. Huomion kohteeksi nousi myös Sveitsissä ajankohtainen keskustelu kolonialistisessa kontekstissa kerätystä museoesineistöstä ja sen omistushistorian selvittämisestä. Tämä erittäin tärkeä ja laaja aihe on kuitenkin rajattava tämän opinnäytetyön ulkopuolelle.

Suuri osa lahjoituksen kuvarullista koostuu useammasta materiaalista (paperi, kangas, puu, metalli), ja aineiston monipuolisuuden takia siitä käytetään tarpeen

mukaan eri termejä kuten **esine**, kun puhutaan kokoelman edustajasta, jota ei määritetä mihinkään alaryhmään, kuten taide-, käyttö-, rituaali- tai käyttöesineeksi. **Maalauksella** tarkoitetaan yksittäistä maalausta. Sanaa **teos** käytetään, kun puhutaan maalauksista tai kalligrafioista ja termiä **kuvarulla**, kun kyseessä on rullalle kääritty teos, josta ei ulospäin näe onko se painokuva, maalaus, kalligrafia vai näiden yhdistelmä. Käsite **kuva** viittaa teoksen tai esineen kuvasisältöön, ja termiä **tussitaide** käytetään taidehistoriallisena terminä, jolla tarkoitetaan itäaasialaista tussimaalausta sekä kalligrafiaa yhdistävää taidemuotoa. Teosten materiaan perehdytään siltä osin, kuin se on kohteen kontekstietojen selvittämiseen, konservointiin ja säilyttämiseen liittyvien asioiden takia tarpeellista. Konservointitarvetta ja sen vaatimia resursseja arvioidaan vastaavista kiinalaisista rituaalimaalauksista julkaistun tutkimuksen, artikkelien ja konservointikertomusten avulla. Joitakin röntgenfluoresenssispektrometria (XRF) -mittauksia tehdään pigmenttien alkuaineiden tunnistusta varten. Tällainen tiedonkeruu on tarpeen, vaikka konservointisuunnitelman tekeminen ja konservointi rajoitankin tämän opinnäytteen ulkopuolelle.

Käsiteltävä kiinalainen aineisto on hyvin monipuolinen ja vaatii laaja-alaisen tutkimuskirjallisuuden kartoittamisen. Itäaasialaista kulttuuri- ja taidehistoriaa sekä kiinalaisia kirjainmerkkejä on tunnettava. Lisäksi kiinalaisten kirjainmerkkien ja sanakirjojen käyttö pitää hallita, jotta esimerkkikuvasarjan aihe ja maalausten käyttötarkoitus on mahdollista selvittää. Lisätietoa aiheesta löytyy esimerkiksi lukuisista Itä-Aasian taidehistoriaa käsittelevistä julkaisuista (Clunas 2017; Ebert ym. 1980; Hirasawa 2008; Karlsson 2023; Lutz & Qi 1994; Lutz & Hearn 1996; Wu & Müller, 1989; Teiser 1994; Törmä 2003, 2016 ja 2020). Esineiden puuttuvaan omistushistoriaan voi löytää vastauksia tutustumalla SLS:n Kiinaan suuntautuvasta lähetystyöstä ja siellä toimineista lähetystyöntekijöistä kertovaan tutkimukseen (Fingerroos ym. 2022; Saarilahti ym. 2002; Litukka 2008; Javanainen 1991; Lund 2006; Nikkilä 2000) sekä aikalaiskirjoituksiin Kiinasta ja niistä tehtyyn tutkimukseen (Europaeus 2020; Mailasalo 2024).

Osa esimerkkitapauksen maalauksista näkyy Suomen Lähetysseuran kuvakokoelman valokuvissa joko Helsingin Lähetysnäyttelyssä vuonna 1926 tai SLS:n

näyttelyssä Turussa vuonna 1927. (Koivunen 2011, 124; Suomen Lähetysseura/Museovirasto 1926, viitattu 9.5.2025.) Nähdessäni tämän maalausarjan teoksia ensimmäisen kerran heräsi kysymys, johon oli löydettävä vastaus: ”Maalauksissa on kiinalaista kirjoitusta, ja ne vaikuttavat kuvakertomuksilta, mutta onko niissä kiinalainen vai kristillinen sisältö, tai mahdollisesti sekoitus molempia?”

Kuva 1. Teokset SLS:n näyttelyssä (Suomen Lähetysseura/Museovirasto 1926)

Kuva 2. Yksi kuvasarjan maalauksista, joka näkyy kuvassa 1 ylärivissä kolmantena oikealta (Toivanen 2022).

SLS:n kokoelman syntyä ja historiaa tarkastellaan nojautuen Koivusen tekemään tutkimukseen ja siitä julkaistuun kirjaan ”*Terweisiä Kiinasta ja Afrikasta*” (2011). Koivunen ei kuitenkaan ole tutkinut esineitä, vaan on käynyt tutkimuksiinsa varten läpi kattavasti arkistoaineistoa ja valokuvia (Koivunen 2011). Lähetystyöntekijöiden Kiinasta mukanaan tuomia maalauksia tutkittaessa olisi Koivusen tavoin mielenkiintoista yrittää ymmärtää lähetystyöntekijöiden tilannetta, toimintaa ja kaikkea heidän Kiinassa kokemaansa laajemminkin sekä pohtia, mikä lopulta sai heidät ottamaan esimerkiksi juuri nämä suurikokoiset (n. 130 cm x 61 cm) maalaukset mukaan vaikealle kotimatkalle Suomeen. Koska kirjoituksen pääteemana on kokoelmanhallinta ja siihen liittyvä kontekstitietojen merkitys osana museologista arvokeskustelua konservoinnin näkökulmasta tarkasteltuna, rajataan nämä muiden ammattialojen näkökulmat aiheen ulkopuolelle, niitä käsitellään ainoastaan siltä osin kuin esimerkkitapauksen tunnistamisen ja museoarvon määrittämisen vuoksi on tarpeen.

Hallitsemattomasti kasvavien kokoelmien problematiikasta ja museoesineen kontekstitietojen merkityksestä on ajankohtainen aihe museoalalla. Sitä tarkasteltaessa tukeudutaan pääsääntöisesti Nina Robbinsin väitöskirjaan ”*Poisto museokokoelmasta. Museologinen arvokeskustelu kokoelmanhallinnan määrittäjänä*” (2016). Robbinsin väitöskirjaa on myös käytetty yhtenä kokoelmapoistojen lähdeteksena SKM:n kokoelmastrategiaa laadittaessa (Suomen kansallismuseon kokoelmstrategia 2024, 8). Poistoehdotukseen johtavia seikkoja tarkasteltaessa luodaan katsaus Kansallismuseon kokoelmapolitiikkaan, -strategiaan ja poistokäytäntöihin sekä tarkastellaan SLS:n esinekokoelmien SKM:n etnografiseen kokoelmaan liittämisen taustoja keskittyen kokoelman kii-nalaisiin kuvarulliin. Loppupäätelmissä huomioidaan myös lahjoituksen vastaanottamisen ja sen valmistelun aikaisten Museovirastoon kohdistuneiden massiivisten säästötoimenpiteiden vaikutus asiaan.

Tutkimus ei käsittele niitä etnografisen kokoelman kymmeniä buddhalaisia maalauksia, jotka on julkaistu vuonna 1987 teoksessa *Mirrors of the Void – Buddhist Art in the National Museum of Finland* (Halén, 1987). Yhtä näistä Kulttuurien

museon kokoelmiin¹ kuuluvista thangka-maalauksista, joka on maalattu liima-pohjustetulle kankaalle, on tutkittu vuonna 2004 Anne Valkosen tekstiilikonservoinnin AMK-opinnäytetyössä *Tiibetiläisen Thangka-maalauksen tutkimus ja konservointi* (Valkonen, 2004). Nämä tiibetiläiset thangka-maalaukset eroavat merkittävästi sekä materiaaliensa, käyttötarkoituksen että sisältönsä puolesta tutkimuksen mielenkiinnon kohteena olevista itäaasialaisista tussimaalauksista ja kalligrafoista, ja ne rajataan siksi tämän tutkimuksen ulkopuolelle.

Tutkimuksen ensisijaisena kohteena on siis Suomen Lähetysseuran (SLS) esinelahjoituksessa vuonna 2015 saadut kiinalaista tussimaalausta ja kalligrafiaa sisältävät kuvarullat. Kuvarullista tarkemman tutkimuksen kohteeksi valikoitui kymmenen maalauksen kuvasarja, jonka aihe pystyttiin opinnäytettä tehtäessä selvittämään: kyseessä on aiheeltaan buddhalais-taolainen, kiinan kansanuskoon sulautunut *Kymmenen Tuonelan tuomaria* -kuvasarja (Liite 1.), joka liittyy kuoleman riittiin. Kyseisiä maalauksia on valmistettu erilaatuisia ja hyvinkin erilaisista lähtökohdista (Törmä 21.3.2025). Kuvasarjan aiheen syntyä ja sen käyttötarkoitusta tarkastellaan ja kuvasarjaa verrataan muista kokoelmista löytyneisiin vastaaviin kuvasarjoihin luvussa 5.

Englanninkielisessä kirjallisuudessa *Tuonelan tuomareita* kuvaavista maalauksista käytetään useita eri nimityksiä, kuten *The Ten Kings/Judges of Hell*, *The Emperor of the underworld (Yan Jun = kuningas Yama)*, *The Ten Kings of Earth Prisons*, ja *The Ten Courts of Hade*. Saksan kielialueella maalaussarjan tuomareita kutsutaan esimerkiksi *Helvetintuomareiksi (Höllengerichte)*, Kuningas Emmaksi (*König Emma*) tai maalauksia nimitetään *Helvetinkuviksi (Höllensbild)*. SLS:n kokoelmissa kyseiset teokset on luetteloitu *sielunvaellusta esittäviksi tau-luiksi* ja *epäjumalan kuviksi*. Tässä kirjoituksessa maalauksista ja kuvasarjan aiheesta käytetään nimeä *Kymmenen Tuonelan tuomaria*.

---

¹ Kulttuurien museon toiminta sisällytettiin vuonna 2015 Suomen kansallismuseon toimintaan.

2 Lähtökohdat ja tutkimuksen tavoitteet

Opinnäytteen lähtökohtana on poistoehdotuksen alaisten teosten kuntotarkastus, jonka avulla on tarkoitus määrittää esineiden säilymiseen ja konservointiin tarvittava resurssi ennen lopullista poistopäätöstä. Kuvarullien ainutlaatuisuus huomattiin tarkastettaessa huonokuntoisia kiinalaisia maalauksia ja kalligrafi-
oita. Tämän opinnäytteen avulla halutaan varmistaa, ettei poistoehdotuslistalle valikoitunutta arvokasta esineistöä hävitetä ilman niiden kontekstietojen riittä-
vää tarkastelua. Tutkimuksessa tarkastellaan SLS:n kokoelman siirron taustaa ja Suomen kansallismuseon poistokäytäntöjä sekä pyritään selvittämään kuva-
rullien kontekstiedot. Tutkimuksen aikana kerätty materiaali ja tieto voivat toi-
mia teosten konservointitarpeen määrittelyn apuna, mutta teosten määrä, niiden
koko ja kunto huomioon ottaen konservointisuunnitelman laatiminen ja konser-
vointi on rajattu tämän opinnäytetyön ulkopuolelle.

Suomen kansallismuseon kokoelmapolitiikkaa ja poistokäytäntöjä on tarken-
nettu lahjoituksen vastaanottamisen jälkeen useita kertoja. Teosten liittäminen
SKM:n kokoelmiin viivästyi eri syistä, jolloin lahjoituksen vastaanottamisen val-
mistellutta henkilökuntaa ehti eläköityä ennen prosessin loppuun saattamista.
Opinnäytteen kartoitusvaiheessa syksyllä 2022 SKM:n kokoelmatutkijoita kuor-
mittivat keskusvaraston ja Kansallismuseorakennuksen mittavat tyhjennykset ja
näihin liittyvä kokoelmaesineiden useita vuosia kestävä muuttoprojekti, mistä
johtuen myös kokoelmastrategian päivitys ja siihen kuuluva poistokäytäntöjen
tarkennus oli kesken.

Kuva 3. Osa poistoehdotusta varten erilleen otetuista kiinalaisista kuvarullista pakattuna laatikkoon odottamaan konservaattorin arviota (Toivanen 2022).

Aluksi tarkastettiin osa poistoehdotusta varten erilleen otetuista teoksista ja tutustuttiin SLS:n Lähetysmuseon julkaisuun *Aarteita Afrikasta ja keisarien Kiinasta* (2003). Kirjassa Helsingin yliopiston dosentti Minna Törmä, FT, esittelee lähetystyöntekijöiden Kiinasta mukanaan tuomia maalauksia ja kalligrafioita (Törmä 2003, 111–125). Kirjan kuvien perusteella tunnistettiin useita lahjoituksen teoksia, joista muutamia oli myös poistoehdotusten joukossa. Tunnistuksen ja kuntoarvion perusteella etnografisen kokoelman erikoistutkija Pilvi Vainonen luetteloi syksyllä 2023 osan proaktiivisesti poistetuista² teoksista uudelleen kokoelmaan. Pieni osa todella huonokuntoisia teoksia oli ehditty poistaa ennen tämän tutkimuksen alkamista (Vainonen 11.10.2023.) Tehdyistä poistoista ja poistoehdotuksista johtuen kiinalaisten kuvarullien tilanne oli hyvin sekava. Tällä jatkotutkimuksella pyritään selkeyttämään tilanne ja arvioimaan poistoehdotuksia uudelleen.

Tämän tutkimuksen tutkimuskysymykset ovat:

- Mitä poistoehdotuksen alaiset teokset ovat?
- Mikä on tutkimukseen valitun kuvasarjan alkuperä ja käyttötarkoitus? Kiinalainen kuvakieli ja kristillinen sisältö, vai joku kiinalainen kuvasarja?
- Onko esineet syytä poistaa, sisällyttää kokoelmaan, vai mitä niille tulisi tehdä?

---

² Proaktiivinen poisto tarkoittaa päätöstä olla ottamatta esinettä kokoelmaan. Termin otti käyttöön professori Janne Vilku (Robbins 2016, 85). Kyseinen proaktiivinen poisto koski 78 kuvarullaa, ks. luku 4.1

Kuva 4. Esimerkkitapaukseksi valikoitunut kuvasarja *Kymmenen Tuonelan tuomaria*. Suluissa selvitetty järjestysnumero, SKM:n esinenumero / vanha SLS:n esinenumero (Museovirasto/Järvinen, Ilari 2024).

Poistoehdotuksen alaisia ovat myös lahjoituksessa saadut seitsemän pienempää maalausta (n. 44 cm x 23 cm) samasta aiheesta, kuva 5.

Kuva 5. SLS: kokoelmassa saadut pienemmät maalaukset, joista teos numero VK6245:1 on liitetty aiemmin kokoelmaan (Varjola 2018). (Museovirasto/Järvinen, Ilari 2024.)

Lisäksi samassa laatikossa on useita muitakin buddhalaisiksi arvioituja värillisiä maalauksia, joita tutkittavaksi valittu *Kymmenen Tuonelan tuomaria* -kuvasarja edustaa poistoehdotusta uudelleen tarkasteltaessa. Kuvissa 6., 7. ja 8. esimerkkejä näistä maaluksista, jotka vaativat lisätutkimusta.

Kuva 6. Eräs huonokuntoinen värillinen maalaus (Toivanen 2022).

Kuva 7. Joissakin poistoehdotuksen alaisissa maalauksissa on myös puurimat ylä- ja alareunoissa (Toivanen 2022).

Kuva 8. Yksityiskohta eräästä poistoehdotuksen alaisesta maalauksesta (Toivonen 2022).

3 Teorettinen viitekehys ja tutkimusmenetelmä

Tässä luvussa perustellaan valittu tutkimusmenetelmä. Sen jälkeen kuvataan aiheesta käytävää ajankohtaista museologista keskustelua, hallitsemattomasti kasvavien museokokoelmien problematiikkaa ja siihen tarjottuja ratkaisuja. Tämän jälkeen tarkastellaan Suomen kansallismuseon kokoelmastrategioita ja poistokäytäntöjä vuodesta 2010 alkaen.

3.1 Tutkimusmenetelmät

Aihetta lähestytään laadullisen tutkimuksen keinoin, jolle Pirkko Anttilan mukaan on ominaista tutkijan lähestyminen aihetta oman mielenkiintonsa, ammattinsa tai harrastuksensa sekä aikaisemman elämänhistoriansa ja käytännön kokemuksen näkökulmasta. Tällaisen tutkimuksen tavoitteena on ymmärtää, selittää ja tulkita jokin ilmiö: ”Laadullinen, kvalitatiivinen tutkimusote etenee pisimmälle vietyinä käytännön ilmiöistä ja havainnoista yleiselle tasolle eli empiriasta teoriaan.” (Anttila 2006, 275–276.) Tutkimuksessa tätä asiantuntijuuden perusteella

tunnistettua aineistoa tarkastellaan edeten abduktiivisen päättelyn³ keinoin, jossa teorian ja käytännön näkökulmat vuorottelevat johtopäätösten muodostamisessa. Aineiston analyysi, keruu ja käsitteellistäminen limittyvät toisiinsa, jolloin niiden analyttinen erottaminen toisistaan voi olla toisinaan hankalaa, koska tutkijan esikäsitely aineistosta pyrkii viitoittamaan merkitysten etsimisen tietä. (Anttila 2006, 281–283.)

Koska kirjoittaja kuuluu Suomen kansallismuseon henkilökuntaan ja tarkastelee tapaustutkimuksen luonteisesti esinelahjoituksen osan liittämistä kokoelmaan, muodostuu yhdeksi aineiston keruumetodiksi aktiivinen osallistuva havainnointi. Tällaiselle tutkimukselle on tyypillistä, että tutkijalla on roolit sekä osallistuvana toimijana että toiminnan tarkkailijana, sekä se, että ensin tarkkaillaan tilannetta kokonaisvaltaisesti ja yksityiskohtiin päästään vasta vähitellen sisään (Anttila 2006, 218–224). Tällaiseen havainnointiin ennako-oletuksilla on suuri vaikutus, ja se on subjektiivista ja valikoivaa (Eskola & Suoranta 1998, 102–103, viitannut Saaranen-Kauppinen & Puusniekka 2006, luku 6.4.2). Tietoa kerätään harkinnanvaraisella otoksella oman ammattiverkoston kautta, ns. lumipallotekniikalla⁴, jossa yksittäisiä konservaattoreita ja kokoelmista vastuussa olevia tutkijoita lähestytään ja heiltä pyydetään esineisiin liittyvän informaation lisäksi myös tietoa henkilöistä ja tahoista, joihin voi ottaa yhteyttä lisätiedon saamiseksi (Saaranen-Kauppinen & Puusniekka 2006, luku 4.2.)

Suuren esinemäärän konservointitarpeen määrittelyn apuna, silloin kun se toimii osana kokoelmanhallinnan päätöksentekoa ja esineiden viitekehyyksen luomista,

---

³ "Abduktion käsitteen isä oli yhdysvaltalainen filosofi ja semioottikko Charles S. Peirce, joka tarkoitti sillä havaitun tosiasian syistä tehtyä järkevää arvausta. Peirce kehitti termin tieteellisen selityksen keksimisen prosessille, jonka hän nosti induktiivisen päättelyn ja deduktiivisen päättelyn rinnalle. Peircen pragmaattisen käsityksen mukaan abduktio on siis keskeinen osa tieteellistä toimintaa." (Tieteen termipankki 18.3.2025) https://tieteentermipankki.fi/wiki/Kielitiede:abduktiivinen_paaettely.

⁴ Laadullisen tutkimuksen verkkokäsikirjan mukaan "Laadullisessa tutkimuksessa puhutaan harkinnanvaraisesta otoksesta. Tällä tarkoitetaan, että yleensä aineisto/tutkittavat valitaan tutkijan asettamien kriteereiden perusteella. Kun tutkimusaineisto kerätään ihmisiltä, tutkittavia voidaan etsiä esimerkiksi jo olemassa olevien kontaktien avulla, niin kutsutulla **lumipallotekniikalla**. Siinä tutkimukseen osallistuvilta pyydetään vinkkejä muista soveltuvista osanottajista" (Saaranen-Kauppinen & Puusniekka 2006, luku 6.2.)

voi käyttää kokoelmaluokitusta. Koska SKM:n kokoelmastrategian arvoluokitus on opinnäytteen tekoaikana vielä kesken (Teittinen 13.11.2023; Suomen kansallismuseon kokoelmastrategia 2024, 7-8) apuna voi käyttää muiden museoiden malleja. Yhteen tällaiseen tutustuttiin Uudenmaan museopäivillä 13.10.2023.

Helsingin kaupunginmuseon kokoelmaluokitus jakaa esineet kolmeen luokkaan: ydin-, perus- ja kulutuskokoelmaan. Ydinkokoelmaan kuuluvat merkityksellisimmät esineet, joiden säilyminen pyritään takaamaan myös poikkeusoloissa. Peruskokoelmaan kuuluu valtaosa esineistä, joita ei ole määritetty kuulumaan ydinkokoelmaan. Kulutuskokoelmaan luokitellaan esineitä sen perusteella, etteivät ne edusta aihealueensa parhaimmistoa kuntonsa, vähäisten kontekstitietojen tai lukumääränsä puolesta. Arjen luokittamistyötä varten luotu Kokoelmanluokittajan muistilista_03052023 jaottelee esineitä arvottavat näkökulmat kolmeen ryhmään:

- I. Määäävät näkökulmat: kokoelmapoliittinen vastaavuus, alkuperä ja omistushistoria, edustavuus ja ideaalitila (kunto)
- II. Täydentävät näkökulmat: historiallinen, tiedollinen, kokonaisuusrelaatiot ja yhteisöllinen
- III. Toissijaiset näkökulmat: museaalinen käytettävyys, taloudellistiedotuksellinen käytettävyys ja elämyksellisyys. (Helsingin kaupunginmuseo 2023.)

Esimerkkitapauksen kuvasarjan kohdalla pyritään selvittämään, mitkä edellä mainituista näkökulmista painottuvat SLS:n kokoelmalahjoituksen kohdalla. Tämän ohella voisi myös käyttää merkitysanalyysi-työkalua, jonka avulla sanallistetaan objektiin liittyviä merkityksiä ja arvotuksia. Museoliiton verkkosivuilla julkaistu ”Merkitysanalyysimenetelmä” korostaa yhteisöllisyyttä, tutkimuksellisuutta ja tulkinnallisuutta. (Häyhä ym. 2015.) Menetelmän käyttö poistoehdotuslistalle valikoituneiden esineiden kohdalla on perusteltua, jos sen tekemiseen osallistuu analysoitavan objektiryhmän asiantuntijoita. Opinnäytteeseen käytettävissä olevan rajallisen ajan vuoksi kiinalaisten kuvarullien merkitysanalyysin teko on jätettävä tutkimuksen seuraavaan vaiheeseen.

3.2 Tutkimusaiheeseen liittyvä ajankohtainen museologinen keskustelu

Länsimaisiin etnografisiin kokoelmiin ja Kulttuurien museoihin on kertynyt viime vuosisatojen aikana paljon esineitä, joiden kontekstitiedot ja omistushistoria ovat joko niukkoja, virheellisiä tai puuttuvat kokonaan. Euroopan ulkopuolisten kulttuurien esineistön museoarvoa määriteltäessä kulttuurillisen tulkinnan merkityksen voi katsoa korostuneen. (Ahrndt ym. 2019; Flitsch & Filipiak 2023–2024; Koivunen 2015, Verband der Museen der Schweiz 2022; Kotilainen, Eija-Maija 2005. Haasteena esitellä vieraita kulttuureita. Teoksessa Talvio Tuukka (toim.): Museon muisti. Helsinki: Vammalan Kirjapaino Oy. 99–108.) Tässä luvussa tarkastellaan ajankohtaista museologista arvokeskustelua, museoesineen saamaa museoarvoa ja kontekstitietojen merkitystä esineen museoarvon määrittelyssä.

Nykytutkimus korostaa esineen saavan merkityksensä sekä siitä kertovien että siihen tutustuvien tahojen välityksellä. Turun yliopiston yleisen historian professori Leila Koivunen avaa tutkimuksessa ”*Eksotisoidut esineet ja avartuva maailma*” (2015) näkökulman Euroopan ulkopuolisten kulttuurien kokoelmien keruuseen ja näyttelyhistoriaan 1870–1920-luvuilla Suomessa. Hän tarkastelee tutkimuksessaan myös Kiinan kulttuuripiiristä olevien esineiden näyttelyhistoriaa yrittäen ymmärtää tutkittavan ajanjakson näyttelytoimintaa laajemmin sen sijaan, että tulkitsisi ainoastaan yksittäisiä keräilijöitä, näyttelyitä tai museota. (Koivunen 2015, 16.) Hän tukeutuu tutkimuksessaan useisiin ammattialoihin kuten kulttuuriantropologiaan, kirjallisuustieteeseen ja historian tutkimukseen sekä tutustuu 1600–1800-lukujen matkailijoiden matkakertomuksiin (Koivunen 2015, 9–10).

Väitöskirjassaan ”*Poisto museokokoelmasta. Museologinen arvokeskustelu kokoelmanhallinnan määrittäjänä* (2016)” Nina Robbins toteaa museologisen arvokeskustelun huomioivan museoesineet kokonaisvaltaisesti, jolloin niihin liittyy vahva kontekstisidonnaisuus: ilman kontekstitietoja esine ei rikastuta kokoelmia, koska sen tietosisältö jää köyhäksi. Museologia on kiinnostunut vaiheesta, jossa museoarvon saanut esine museoidaan ja se siirtyy elinkaarensa tuhoutumisen sijasta suojelun piiriin. Tällöin esine irrotetaan alkuperäisestä kontekstistaan

ja sille annettu museoarvo pohjautuu suuremmissa määrin kulttuurisen tulkinnan perusteella tehtyyn valintaan kuin esineen sisäisiin ominaisuuksiin. Jos museoesineen kontekstiedot muuttuvat tai täydentyvät, sitä saattaa kohdata suurikin arvosiirtymä (esim. attribuointimuutoksen kautta). (Robbins 2016, 69–73.) Jos esineellä ei ole ollenkaan kontekstitietoja eikä sitä ole dokumentoitu, sen museoarvon katsotaan laskevan ja esinettä voi pitää marginaalisena (Vilkuna 2010c, 75, viitannut Robbins 2016, 69).

Ulkoeurooppalaiset kokoelmat kattavat maantieteellisesti hyvin laajan alueen. Vieraita kulttuureita koskevan tiedon välittäminen sekä niiden esineistön saama museoarvo vaikuttavatkin pohjautuvan vahvasti kerääjätahon kulttuurilliseen tulkintaan esineistä ja niiden kertomasta tarinasta. Koivusen mukaan vieraita kulttuureja koskevan tiedon muodostaminen ja sen välittäminen esimerkiksi näyttelyissä vaatii järjestäjiltään erityistä kulttuurista sensitiivisyyttä ja tiedon mukauttamista. Koivunen pohtii myös eksoottisuuden määrittelyä, sen luonnetta käsitteenä ja laajempaa tutkimuskohteena. Hän osoittaa että eksoottisuutta on tulkittu kautta aikojen ja jopa samanaikaisesti ristiriitaisesti ja häilyvästi. (Koivunen 2015, 9–10.) Hän vahvistaa tutkimuksellaan Peter Masonin näkemykset vieraiden kulttuurien esineiden ”uudelleenkontekstualisoinnista”: vieraan kulttuurin esineet irrotettiin asiayhteydestään ja niille selitettiin uusi kertomus oman kulttuurin näkökulmasta ja tarpeista lähtien. Tällä tavoin aikaan saatua esineen ”eksoottisuutta” voikin tarkastella ilmiönä, joka syntyy ja muuttuu eri määrittelyiden ja esittelyiden vaikutuksesta yleisölle ymmärrettäväksi. (Mason 1989, viitannut Koivunen 2015, 12; Koivunen, 2015, 242.) Näyttelyesine ei siis suinkaan kerro tarinaansa spontaanisti itse, vaan sen ympärille kootaan erillinen kertomus (Pearce 1995, 255–256, viitannut Koivunen 2015, 13). Sanan ”eksoottinen” käyttöä pidetään nykyaikana ongelmallisena: vaikka Kielitoimiston sanakirjan mukaan sana tarkoittaa viattoman kuuloisesti ”kauko-, etelämainen; outoudessaan viehättävä, epätavallinen”, viittaa sana Latinalaisessa Amerikassa alkuperäiskulttuureihin liittäen siihen kielteisiä miellejhtymiä. Anni Valkosta lainaten tä hän ”yhteen sanaan voi mahtua koko kolonialismin valtarakenne” (Valtonen 2009). Termin käytössä olisikin käytettävä harkintaa.

3.3 Hallitsemattomasti kasvavat museokokoelmat

Kokoelmanhallinnan, museografian ja museologian tutkimuksesta ja kirjallisuudesta käy hyvin ilmi, että viimeistään 1990-luvulta lähtien kokoelmanhallinnan yhdeksi suurimmaksi haasteeksi on noussut kokoelmien hallitsematon kasvu. Tämä on johtanut museologista arvokeskustelua kohti museoesineiden elinkaarijajattelua, kontekstitietojen merkityksen tarkastelua sekä korostanut tarkoin harkitun kartunnan merkitystä. (Hudson 1975; Crimp 1990; Pearce 1992, 1994a-f, 1995a-b, 1997a-b; Knell 1994; Fahy 1995; Babbidge 1995; Robertson 1995; Lewis, 1995; Clark 1995; Weil 1997a-b, 2002; Knell 2004; Šola 2004; MacGregor 2007; Conn 2010; Davies 2011; Scott 2013, viitannut Robbis 2016, 27–28).

Ratkaisuja edellä mainittuihin ongelmakohtiin on etsitty jo pitkään esimerkiksi laatimalla erilaisia kokoelmapoliittisia, hankinta- ja poisto-ohjelmia, panostamalla kokoelmien turvallisuuteen, standardoimalla dokumentointia sekä kehittämällä sähköisiä kokoelmanhallintaohjelmia ja niiden käyttöä. 2000-luvun alussa alkanut poistokeskustelu elääkin 2020-luvun alusta lähtien jo toista aaltoaan (Robbins 2016, 27; 2023–2024). Vaikka ongelmakohtat onkin Robbinsin mukaan museokentällä tunnistettu, on niitä harvemmin toteutettu itsearvioinneista ja uusien näkökulmien esittelystä huolimatta. Suomalaista alan keskustelua on hänen mukaansa leimannut esinekeskeisyys, ongelmälähtöisyys ja taloudelliset tekijät. (Robbins 2016, 29–33; 2023–2024.) Robbins viittaa myös Janne Vilkun mainitsemaan ”kontekstiedottomien esineiden haasteeseen ja hallitsemattoman keräämisen aiheuttamaan esinebulimiaan”, jolla Vilkuna tarkoittaa kokoelmien tietosisältöjen kerryttämismisvauhdin jäävän kokoelmakarttumien lukumäärää pienemmiksi, jolloin museot eivät ehdi käsitellä kaikkia esineitä. Tämän seurauksena museoihin päätyy kokoelmia sisällöllisesti ja määrällisesti kartuttavien kokoelmien mukana myös paljon kokoelmien kannalta marginaalista esineistöä. Lääkkeeksi edellä kuvattuun Vilkuna tarjoaa intensiivisyyttä hankintaprosessiin, ennakoivaa kokoelmatyötä eli proaktiivista poistoa, kokoelmapoiston mahdollisuuden tutkimista sekä yhteistyötä eri instituutioiden tallennusvastuiden määrit-

tämisessä. (Vilkuna 2010c, 73–78, viitannut Robbins 2016, 69–70.) Robbins tarkastelee tutkimuksessaan poistoa yhtenä kokoelmanhallinnallisena asiana olettaen museoammattilaisella olevan syvä ymmärrys käsittelemänsä kokoelman laadusta ja sen ylimääräisyyksistä (Robbins 2016, 198).

3.4 Suomen kansallismuseon kokoelmastrategiat ja poistokäytännöt

Edellä on tarkasteltu Euroopan ulkopuolisten kulttuurien esineistön museoarvoon liittyvää arvokeskustelua ja luotu katsaus hallitsemattomasti kasvavien museokokoelmien aiheuttamaan problematiikkaan. Tässä alaluvussa tarkastellaan SKM:n kokoelmastrategiaa ja poistokäytäntöjä, joita on päivitetty useita kertoja SLS:n lahjoituksen vastaanottamisen jälkeen. Tällaisten ohjeistusten laatiminen vaatii paljon resursseja ja aikaa, koska ne tehdään usean museoammattilaisen voimin. Viimeisen 15 vuoden aikana SKM:n kokoelmapoliittinen ohjeistus on kehittynyt päivittyväksi kokoelmastrategiaksi ja seuraavassa luvussa tarkastellaan, miten asiakirjassa on suhtauduttu museoesineen poistoon ja millaisia kirjauksia siinä on etnografisen kokoelman kartunnan ja konservoinnin osalta.

Tutkimusta aloitettaessa Suomen kansallismuseossa oli voimassa vuosille 2017–2021 laadittu strategia, jonka jo vuonna 2020 aloitettu päivitys oli jäänyt kesken monista muutoksista, muutoista⁵ ja koronapandemiasta johtuvien seikkojen takia (Teittinen sähköposti 13.10.2023). Uusin ja ajankohtainen kokoelmastrategia on päivitetty joulukuussa 2024 ja sen aikaisempia versioita tarkasteltaessa on havaittavissa kokoelmaesineen poistoa koskevan kirjauksen tarkentuminen jokaisessa päivityksessä. Vuonna 2010 Outi Järvisen toimittamassa ja SKM:n henkilökunnasta muodostetun työryhmän kirjoittamassa *SKM:n kokoelmapoliittisessa ohjelmassa* kokoelmaesineen poistosta todetaan seuraavasti:

---

⁵ Orimattilan Keskusvarastossa olleiden esineiden muutto kesti kuusi vuotta (2018–2024), Suomen kansallismuseon tilat oli tyhjennettävä päärakennuksen remontin ja laajennusosan rakentamisen vuoksi vuoden 2023 loppuun mennessä.

Esineen poistaminen kokoelmista on äärimmäinen toimenpide. [...] Suomen kansallismuseon kokoelmiin kuuluva esine voidaan merkitä poistettavaksi vain silloin, kun se on esim. tuohyönteisten peruuttamattomasti vaurioittama tai vaaralliseksi todettu. Toimenpiteestä tehdään aina merkintä pääluetteloon, diaariin ja muihin mahdollisiin luetteluihin ja kortistoihin. Poistopäätöksen hyväksyy ylijohdaja. (Järvinen 2010, 25.)

Etnografisista kokoelmista todettiin:

Yleensä etnografisten museoiden kokoelmia hoitavat kuraattorit, joilla on vastuu jonkin maantieteellisen alueen kokoelmista. Koska Suomen kansallismuseon yleisetnografisista kokoelmista vastaa yksi tutkija, tätä käytäntöä ei voi noudattaa. (Järvinen 2010, 17.)

Konservoinnin painopisteeksi on kirjattu ennalta ehkäisevä konservointi ja jo silloin todettiin, ettei Suomen kansallismuseossa ole tarpeeksi konservaattoreita kokoelmien ja museokohteiden laajuuteen nähden. Silti koulutuksen ja harjoittelijoiden ohjaamisen katsottiin olevan konservaattoreiden valtakunnallinen vastuutehtävä, kuten myös asiantuntija-avun antaminen maakuntamuseoille ja yliopistoille. Yhteisöjen ja yksityishenkilöiden ohjaamisen ja neuvomisen lisäksi myös maksullisen konservointityön tarjoaminen nimettiin museoviraston konservaattoreiden tehtäväksi. (Järvinen 2010, 26.)

Muutamaa vuotta myöhemmin laaditussa *Museoviraston kokoelmapoliittisessa ohjelmassa* (2014) poistojen tarpeen ennakoiminen tunnistettiin, mutta vielä ei kehoitettu karsimaan kokoelmia:

Poistomenettelystä on määrätty jo ICOM:in museotyön eettisissä säännöissä. [...] Poistoja tekevän museon on käytävä aiheesta jatkuvaa dialogia yleisön kanssa, ja tehtävä toimintansa perustelut ymmärrettäviksi. Sen sijaan, että kokoelmia karsittaisiin, on aktiivisesti selvitettävä mahdollisuuksia tallettaa tai lainata objekteja pitkäaikaisesti muihin museoihin näyttely- ja tutkimuskäyttöä varten. Kokoelmista tehdään poistoja vain poikkeustapauksissa, ja kokoelmaan kirjattujen aineistojen poistoissa noudatetaan suurta harkintaa. Poistojen tarve pyritään estämään hankinnan yhteydessä ennakkoseulontana. Hankinta-asiakirjoihin kirjataan seulontaa koskevat menettelytavat (Museoviraston kokoelmapoliittinen ohjelma 2014, 26–27.)

Kyseisen kokoelmapoliittisen ohjelman voimassaoloaikana arvoluokitus oli jo kokeiluasteella koskien Museoviraston kuvakokoelmia⁶, ja sen käyttöönotto perustui digitointijärjestyksen määrittämisen tarpeeseen. Käytössä oli 5 arvoluokkaa, joista arvokkaimmat 1–3 oli jaettu kolmeen alaluokkaan, jotka perustuivat aineistoon liittyviin oikeuksiin ja julkisuuteen. Luokka 5 mahdollisti tarkoin määritellyt poistot. Museoviraston kirjastossa oli käynnistynyt kansallinen kokoelmakarttahanke (2009–2011), jonka luokitusta laadittiin ja tavoitetasoa määriteltiin arvioimalla kokoelmaa sekä tilastollisin analyysein että silmämääräisellä hyllytarkastuksella. Suomen kansallismuseon esinekokoelmien osalta kokoelmapoliitikassa todettiin:

[...] ei ole toteutettu erillistä arvoluokitusta johtuen kokoelmien iästä, laajuudesta ja luonteesta. Tämä on myös käytännöllinen valinta. Kokoelmien kartuttamiseen, käsittelyyn ja hoitoon kuuluu luonnostaan lajittelua, priorisointeja ja menettelytapojen tai hoitotoimenpiteidenvalintoja. (Museoviraston kokoelmapoliittinen ohjelma 2014, 26.)

Ennaltaehkäisevän konservoinnin lisäksi konservoinnista on kirjattu:

Konservointikohteita valittaessa priorisoidaan tuhoutumisvaarassa olevat objektit. Tämän lisäksi konservoidaan näyttelyihin valitut tai lainattavat aineistot sekä tutkimushankkeiden yhteydessä esille otetut objektit. Konservoinnin asiantuntemus huomioidaan myös kokoelmien hankintapäätöksissä ja kokoelmien käytön yhteydessä. (Museoviraston kokoelmapoliittinen ohjelma 2014, 27.)

Kulttuurien museoon kuluviista etnografisista kokoelmista on maininta:

Nämä aineistot muodostavat Suomen laajimman etnografisen kokoelman. Kun Kumbukumbu-museon kokoelmat vuonna 2015 luovutetaan Suomen kansallismuseolle, Kulttuurien museon lisäksi vain Helinä Rautavaaran museo kartuttaa ulkoeurooppalaisia kokoelmia Suomessa (Museoviraston kokoelmapoliittinen ohjelma. 2014,11.)

---

⁶ Museoviraston hallinnanalaan kuuluvat Kansallismuseon alaisuudessa toimivien esinekokoelmien lisäksi sekä kirjasto, että erilliset arkeologiset- ja kuvakokoelmat

Vuosille 2017–2021 kirjoitetun kokoelmastrategian laatimiseen osallistui koko kokoelmat- ja tutkimus yksikön henkilökunta, sitä käsiteltiin useamman kerran SKM:n johtoryhmässä ja siihen antoivat kommentteja myös Konservointi- ja Kokoelmakeskuspalvelut⁷ -yksiköiden esihenkilöt (Suomen kansallismuseo kokoelmastrategia (2017-2021) 2016, 3). Tässä kokoelmastrategiassa tarkennettiin poistoja koskevaa ohjeistusta kokonaan uudella luvulla *Muuttuva toimintaympäristö – lähivuosien haasteita*, ja siinä oli mukana mm. maininta *Ennakoiva kokoelmatyö ja kestävä kehitys kokoelmatyössä*. Lisäksi strategiaan linjattiin ensimmäisen kerran yhtenäiset perusteet ja käytänteet poistoprosesseille. Poistoprosessin kuvattiin sisältävän proaktiivisen, aktiivisen ja passiivisen poiston lisäksi ajatuksen esineen elinkaaresta ja kokoelmasiirrot muille museoille tai museon käyttö- tai opetuskokoelmaan. Prosessin esikuviksi mainitaan seuraavat dokumentit: Suomen museoliiton vuonna 2015 julkaisema *Kokoelmapoistojen hyvät käytännöt* (2015), *Kokoelmapoistojen yhteiset käytännöt* (2016) sekä Nina Robbinsin väitöskirja *Poisto museokokoelmasta*. (2016) (Suomen kansallismuseo kokoelmastrategia (2017–2021) 2016, 8–10.)

Kyseiseen vuosille 2017–2021 laadittuun kokoelmastrategiaan on kirjattu:

Tällä hetkellä ei ole mahdollisuutta tehdä aktiivisesti laajempaa koko kokoelmaa koskevaa arvoluokitusta ja merkitysanalyysiä, mutta nämä ovat työkaluja, joita käytetään tapauskohtaisesti mm. jonkin yksittäisen esineen tai esineryhmän poistoa harkittaessa. Ydinkokoelmien tunnistaminen tulee ajankohtaiseksi sen jälkeen, kun kokoelmien muutot Vantaan uuteen Kokoelmakeskukseen on saatu päätökseen. (Suomen kansallismuseo kokoelmastrategia (2017–2021) 2016, 5.)

Poistoprosessissa noudatetaan Suomen museoliiton vuonna 2015 julkaisemassa ”Kokoelmapoistojen hyvät käytännöt” -julkaisussa esitettyä menettelytapaa ja kymmenkohtaista prosessikaaviota, joka perustuu kansainvälisiin poistokäytänteisiin ja kunnioittaa kansainvälisen museoneuvoston ICOM:in museoeettisiä ohjeita. (Suomen kansallismuseo kokoelmastrategia (2017–2021) 2016, 5.)

---

⁷ Kokoelmakeskuspalvelu yksikön nimi oli ennen Konservointi- ja Kokoelmakeskus-yksikkö

Konservointi mainittiin strategiassa osana kokoelmatoimintaa, joka sitoo merkittävän osan museoiden resursseista. Kokoelmien hyvän hallinnan ja säilytyksen edellytyksinä mainitaan kokoelmien uudelleen arvioinnin ja jalostuksen välttämättömyys arvoluokituksen ja merkitysanalyysin avulla, joilla tähdätään ydinkokoelmien tunnistamiseen. Kyseisiä työkaluja todetaan käytettävän jo nyt tapauskohtaisesti. Konservoinnin rooli mainittiin myös kokoelmasiirtojen ja lahjoitusten hankintapäätösten yhteydessä, joissa konservaatit arvioivat esineiden materiaalien säilyvyyteen ja säilytykseen liittyvät asiat (Suomen kansallismuseo kokoelmastrategia (2017–2021) 2016, 5, 15.)

Samassa kokoelmastrategiassa on tehty etnografisen kokoelman ja SLS:n lahjoituksen osalta seuraavat kirjaukset:

Kulttuurien museon hallussa olevat suomalais-ugrilaiset ja yleisetnografiset aineistot muodostavat Suomen laajimman etnografisen kokoelman (yli 37000 esinettä). Lähetysseuran museon luovutettua vuonna 2015 kokoelmansa Suomen kansallismuseolle Kulttuurien museon hoidettavaksi, on Helinä Rautavaaran museo ainoa toinen etnografisia kokoelmia Suomessa kartuttava museo.

[...]

Kulttuurien museon kokoelmat valottavat Suomen historiaa ja suomalaisten yhteyksiä ulkomaille sen lisäksi, että ne kertovat niistä kulttuureista, joista ne on kerätty. Museon tallennusvastuuseen on kuulunut suomalaisten kontakteista muuhun maailmaan kertovan aineiston kerääminen, joten museon hallussa on vanhoja ja harvinaisia kokoelmia mm. Alaskasta, Siperiasta ja Etelä-Aasiasta, Oseaniasta sekä Keski-Venäjältä etäsukukansojemme parista.

[...]

Kokoelmiin ei liitetä lainkaan esineitä, joista on hyvin puutteelliset kontekstitiedot tai joiden maahantuontiin tai alkuperään liittyy epäselvyyttä. (Suomen kansallismuseo kokoelmastrategia (2017–2021) 2016, 22.)

Kuten aiemmin on mainittu, seuraavan kokoelmastrategian päivitys oli aloitettu hyvissä ajoin, mutta sen valmistuminen viivästy. Kokoelmien muuttoprosessin aikana poistoprosessia kehitettiin kuitenkin siten, että kokoelmanhallintayksi-

kössä työskentelevät konservaattorit tekivät esineistä kuntopohjaisia poistoehdotuksia kokoelmista vastaaville tutkijoille. Tämä poistoprosessi kirjattiin kesäkuussa 2023 ylös. (Hoppa ym. 27.6. 2023; Teittinen 13.11.2023.) Poistoprosessiin liittyvissä keskusteluissa todettiin sen hetkisen prosessin olevan monivaiheinen, koskevan useampaa yksikköä ja vaativan sujuvoittamista. Keskusteluissa huomiottiin myös, että eri kokoelmien keskenään eroava keräystapa sekä kokoelmien erityyppiset esineistöt⁸ vaikeuttivat yhtenäisen poisto-ohjeistuksen laatimista ja toteuttamista. Samassa yhteydessä todettiin, ettei meneillään olleen keskusvaraston ja Suomen kansallismuseon muuttoprojektien aikana ollut mahdollista tehdä poistoprosessiin suuria muutoksia. Tarve prosessin kehittämiseen kuitenkin tunnistettiin ja todettiin, että myöhemmin olisi tarpeen myös pohtia, halutaanko poistoprosessi yhdenmukaistaa koko Museovirastossa, jolloin myös virastoon kuuluvat erilliset arkeologiset - ja kuvakokoelmat tulisi huomioida valmistelussa. (Lahti 13.11.2023.) Kesällä 2023 laadittiin keskusvaraston muuttoprojektin yhteydessä noudatettavan ”poistoprosessin kuvaus”, johon kirjattiin, että poistettavasta esineestä jää tiedonhallintaohjelmaan kuva ja tiedot sekä merkintä poistosta. Esineestä sovittiin poistettavaksi kaikki merkinnät ja ohjattiin hävittämään esine tuhoamalla se. (Hoppa ym. 27.6.2023) lisäksi laadittiin kuuden sivun pituinen ohjeistus ”Esineen poisto – helppo ohje MuseumPlusaan”, jossa määriteltiin tiedonhallintaohjelmaan tehtävien merkintöjen tekeminen (KoTu- ja KoPa-yksiköiden henkilökunta 2023, viitannut Teittinen 13.11. 2023).

Seuraavaksi tarkastellaan hieman ajankohtaista, joulukuussa 2024 päivitettyä ja vuosia 2022–2027 koskevaa kokoelmastrategiaa ja siihen tehtyjä tämän tutkimuksen kannalta merkittävimpiä uudistuksia. Strategian keskiössä on Kokoelmat- ja tutkimusyksikön toiminnan linjaaminen, mutta nyt mukaan on otettu myös osuudet Konservointiyksikön ja Kokoelmakeskuspalvelut-yksikön toiminnasta, toimintalinjoista, ja palveluiden kehittymisestä. Kirjauksen tavoitteena on vahvistaa yksiköiden yhtenäisiä käytäntöjä, toimintakulttuuria ja päämääriä:

---

⁸ esim. kansatieteen typologisessa keräystavassa kerätään paljon samanlaisia esineitä eri ajalta ja eri pitäjistä, kun taas teollisesti tuotettujen esineiden hankintaerässä saatetaan saada useampi samanlaista esinettä.

ovathan kaikki kolme yksikköä yhdessä vastuussa kokoelmien hoidosta (Suomen kansallismuseon kokoelmastrategia. (2022–2027) 2024, 3.) Lisäksi strategiaan on lisätty yhtenäiset käytänteet poistoille ja poistoprosessille (s.8) sekä kirjaus:

Museon sisällä tullaan lähivuosina luomaan toimintamallit käytännön poistotavoille, kuten esimerkiksi objektin tuhoaminen, kierrätys materiaalina, siirto museopedagogiseen käyttöön tai konservoinnin kokeilu- ja referenssimateriaaliksi, sekä kehitetään poistoprosessia yhteistyössä Konservointi- ja Kokoelmakeskuspalvelut-yksiköiden kanssa, kun saadaan enemmän esimerkkitapauksia ja kokemusta erilaisten esinetyyppien poistamisesta kokoelmista. [...] Lahjoituksissa arvioidaan konservointitarve ja materiaalin säilyvyyden ja säilytykseen liittyvät kysymykset. (Suomen kansallismuseon kokoelmastrategia (2022–2027) 2024, 10 ja 20.)

Strategiassa on myös tunnistettu kolonialistisessa kontekstissa kerätyn esineistön olemassaolon mahdollisuus varsinkin SKM:n etnografisissa kokoelmissa (Suomen kansallismuseon kokoelmastrategia (2022–2027) 2024, 28) sekä lisätty SKM:n vuosina 2020–2023 tekemät esinepalautukset: 64 esineen palautus Mesa Verde-kokoelmasta vuonna 2020, saamelaiskokoelman 2200 esineen palautus vuonna 2021 sekä kahden rituaalikiven fragmentin palautus Namibiaan vuonna 2023. (Suomen kansallismuseon kokoelmastrategia (2022–2027) 2024, 32.)

Lisäksi etnografista kokoelmaa koskien on tehty mm. seuraavat kirjaukset:

[...] Aktiivisen kartuttamisen sijaan keskitytään viime vuosina vastaanotettujen VK-kokoelmien luetteloinnin täydennyksiin ja sekä niiden että merkittävien vanhempien kokoelmien tietojen avaamiseen eri alustoilla. [...] Seuraavana viisivuotiskautena VK-kokoelman kartuntaan ja hoitoon vaikuttavat sekä Kansallismuseon uuden lisärakennuksen rakentaminen ja sen myötä Kansallismuseo-rakennuksen varastotiloissa olevan esineistön siirtäminen kokoelma- ja konservointikeskukseen, että mahdollisen tulevan maailman kulttuurien perusnäyttelyn suunnittelu ja avaaminen osana Uusi kansallinen -konseptia (Suomen kansallismuseon kokoelmastrategia (2022–2027) 2024, 29).

Suomen Lähetysseuran kokoelmasta (VKSL) poistetaan noin 100 identifioimatonta ja/tai huonokuntoista itäaasialaista kalligrafiaa,

piirrosta ja painotyötä (Suomen kansallismuseon kokoelmastrategia (2022–2027) 2024, 31.)

Kuten edellä kuvatusta käy ilmi, on SKM:n kokoelmanhallinnassa tunnistettu vuodesta 2014 alkaen ennakoivan seulonnan tarve ja poistokeskustelun tärkeys. Myös konservoinnin asiantuntemuksen huomioiminen kokoelmien hankintapäätöksiä tehdessä ja museoesineiden käytön yhteydessä mainitaan tärkeäksi.

4 SLS:n kokoelmien liittäminen SKM:n etnografiseen kokoelmaan

Lähetysmuseo Kumbukumbun n. 8 500 esineen lahjoitusta SKM:n Kulttuurien museoon valmisteltiin vuosina 2012–2014 eli samoihin aikoihin kun vastaanottajatahon museotoiminta sijoitettiin osaksi Suomen kansallismuseon toimintaa. Tässä luvussa tarkastellaan luovutusta edeltäviä vuosia, Suomen Lähetysseura ry:n esinekokoelman siirron ja samalla koko Lähetysmuseon lakkauttamisen historiaa sekä tähän kokoelmaan kuuluvista kiinalaisista maalauksista ja kalliografioista julkaistua tutkimusta.

4.1 SLS:n kokoelmasiirron taustaa

Kumbukumbun vuoden 2009 toimintakertomuksessa museon toiminnan painopisteeksi mainitaan kokoelmatyö, kokoelman hallinnan ja saavutettavuuden parantaminen. Musketti-kokoelmanhallintaohjelma otettiin käyttöön kesäkuussa 2009, jota varten museoon rekrytoitiin kaksi tutkijaa. (Kumbukumbu - Suomen Lähetysseuran museo 2009, 2.) Seuraavina vuosina esinekokoelmalle etsittiin uusia säilytystiloja, liittämistä tiedonhallintaohjelmaan ja pakkaamista asianmukaisesti pitkäaikaissäilytykseen jatkettiin seuraavina vuosina. Esineitä myös konservoitiin yksityisten konservaattoreiden ja Metropolia-ammattikorkeakoulun tekstiilikonservointiluokan toimesta. Lisäksi SLS:n alkuvuosista tehtyä tutkimusta esiteltiin 100-vuotisjuhlanäyttelyssä ja siihen liittyvässä julkaisussa *Terweisiä Kiinasta ja Afrikasta* (Koivunen, 2011). Näiden vuosien aikana esineitä

muutettiin väliaikaisiin säilytystiloihin odottamaan uusien säilytystilojen löytymistä, jotka saatiin vuonna 2012. Samana vuonna tehtiin kulttuurihistoriallisista ja taloudellisista syistä periaatepäätös luovuttaa koko esinekokoelma Suomen kansallismuseoon kuuluvalla Kulttuurien museolle ja esineluovutuksen ajankohdaksi sovittiin vuosi 2015. (Kumbukumbu - Suomen Lähetysseuran museo 2009, 2010, 2011, 2012.) Lahjoituksen vastaanottamisen jälkeen 23.11.2015 SKM:n lehdistötiedotteen mukaan ”Osana Suomen kansallismuseon kokoelmia esineistö on osa kansalliskokoelmaa ja kokoelmien säilymisen edellyttämä hoito ja säilytys voidaan turvata” (Lahdentausta 23.11.2015).

Esineluovutuksen päättämisen aikoihin Kulttuurien museon (KuMu) silloinen johtaja Eija-Maija Kotilainen valtuutettiin tekemään KuMu:n toiminnasta ja jatkosta selvitys Museovirastolle. Kotilainen arvioi raportissaan *Kulttuurien museo muutoksessa* (2013) museon kokoelmapolitiikkaa uudelleen ja toteaa, että lähi-vuosina etnografisiin kokoelmiin oltiin liittämässä n. 10 000 uutta esinettä. Kotilaisen raportissa mainitaan vuonna 2010 laaditun Suomen kansallismuseon uuden kokoelmapoliittisen ohjelman, joka koskee myös KuMu:n esineitä, pitävän sisällään seuraavat kirjaukset:

Kulttuurien museon siirtyessä jatkamaan toimintaansa uusissa tiloissa (SKM:n tiloissa) se on entistä kiinteämmin osa Kansallismuseota, noudattaa edelleen yhteistä kokoelmapolitiikkaa ja käyttää yhteisiä resursseja, kuten Konservointilaitoksen ja keskusvaraston palveluita.

[...]

Vaikka ulkoeurooppalaisia kokoelmia on monissa Suomen museoissa, Euroopan ulkopuolelta peräisin olevien etnografisten kokoelmien kartuttaminen on niin vähäistä, ettei pelkoa toiminnan päällekkäisyydestä ole.

[...]

SKM:n yleisetnografisten kokoelmien lisäksi Suomessa on vain kaksi muuta ulkoeurooppalaisen esineistön keruuseen erikoistunutta museota: Helinä Rautavaaran ja Suomen Lähetysseuran museo Kumbukumbu. (Kotilainen 2013, 6.)

Kotilainen on huolissaan siitä, että KuMu:n menettäessä näyttelytilansa se menettää myös osan henkilökunnastaan. Hänen mukaansa Suomen kansallismuseoon tarvittaisiin itsenäinen etnografisesta ja suomalais-ugrilaisesta kokoelmasta vastaava yksikkö sekä tarpeellinen määrä asiantuntijoita. Vuodelle 2014 oli raportin mukaan budjetoitu neljän asiantuntijan paikka, jonka ei kuitenkaan nähty riittävän. KuMun toiminnan jatkumisen takaamiseksi nähtiin lisätarve vähintään yhdelle vieraiden kulttuurien asiantuntijalle juuri Kumbukumbu-museon suuren esinelahjoituksen takia. Asiakaspalvelu, näyttelyrakennus, kiinteistön ylläpito sekä viestintä osittain hoidettaisiin jatkossa yhdessä SKM:n muiden yksiköiden kanssa (Kotilainen 2013, 14–16.) KuMu:n toiminta-ajatuksen kerrottiin säilyvän entisellään museon muuttaessa SKM:n rakennukseen, käsittäen edelleen vastuun suomalais-ugrilaisen ja etnografisen kokoelman kartuttamisesta, hoitamisesta ja tutkimuksesta sekä esittelevän kansoja ja kulttuureita sekä kulttuurien välistä suvaitsevaisuutta (Kotilainen 2013, 4). SLS:n ja SKM:n⁹ välisessä esineluovutussopimuksessa joulukuussa 2014 sovittiin, että esineistön omistusoikeus alkaa 1.1.2015 ja että Suomen kansallismuseo

[...] päättää sen (esineistön) käytöstä museoammatillisten käytäntöjen mukaisesti. [...] sopijaosapuolilla ei ole toisiaan kohtaan vaatimuksia luovutuksen jälkeen. (Suomen Lähetysseura ry & Museovirasto/ Suomen kansallismuseo 2014.)

Kokoelmaan kuuluvat esineet oli tässä vaiheessa liitetty SLS:n työntekijöiden toimesta tiedonhallintaohjelmaan ja ennen siirtoa niitä käytiin Kumbukumbun tiloissa SKM:n työntekijöiden toimesta läpi nopealla aikataululla. Kalligrafioiden ja maalausten kohdalla tapahtui tässä vaiheessa poistoa ilmeisesti esineiden huonon kunnon perusteella. (Vainonen 10.03.2022.) SKM:n 8.11.2016 päivätyn sisäisen asiakirjan ”poistetut kalligrafiat ym.” mukaan 78 esinettä oli ”reputettu” eikä listan esinenumeroita vastaavia esineitä enää kuulu kokoelmaan. (Lahdentausta 18.11.2016.) Kotilaisen mukaan kokoelma oli hyvin sekalainen ja sitä vastaanotettaessa oli mietitty, otetaanko se kokonaisuudessaan vastaan vai voisiko osan siitä liittää esim. Suomen kansallismuseon opetuskokoelmaan.

---

⁹ sopimukseen on kirjattu: ”Museovirasto /Kansallismuseo”

Hän ei kuitenkaan enää muistanut prosessin yksityiskohtia. (Kotilainen 10.01.2025.) Myöskään Heli Lahdentausta, joka oli lahjoituksen vastaanottamisen aikaan etnografisen kokoelman tutkija, ei enää muistanut tämän mittavan lahjoituksen kymmenen vuotta sitten tapahtuneiden asioiden yksityiskohtia (Lahdentausta 18.2.2025).

Koska kaikki kuvarullat, siis myös ne, joita alun perin ei ollut tarkoitus ottaa vastaan, toimitettiin Pitäjämäen varastolta Suomen kansallismuseolle vuonna 2015, koko kokonaisuus oli käytävä uudelleen läpi (Vainonen 10.3.2022.) Teosten esi-
nenumeroita tarkastettaessa esineitä arvioitiin myös niiden kunnon ja kontekstietojen perusteella kriittisesti: kokoelmaa ei proaktiivisten poistopäätösten takia voinut enää pitää kokonaisena, useat esineistä ovat huonokuntoisia ja niiden kontekstiedot ovat puutteellisia tai puuttuvat kokonaan. Tässä yhteydessä useita esineitä luetteloiitiin kuitenkin uudelleen kokoelmaan ja yli sata kuvarullaa otettiin erilleen ja niistä tehtiin poistoehdotuslista. Tässä esinevalinnassa oli Pilvi Vainosen apuna myös SKM:ssa vuonna 2017 suomen kielen harjoittelussa kaksi viikkoa toiminut hongkongilaissyntyinen ja kiinankielinen harjoittelija Joanna Wong, joka pystyi alustavasti identifioimaan suuren osan kuvarullien kirjoituksista ja kuva-aiheista. Pieni osa todella huonokuntoisia esineitä hävitettiin. (Vainonen 14.3.2022, syyskuu 2023.)¹⁰

4.2 SLS:n kokoelmaan kuuluvista kiinalaisista maalauksista ja kalligrafioista julkaistu tutkimus

Osa SLS:n kokoelman kiinalaisista maalauksista ja kalligrafiosta on julkaistu aiemmin mainitussa teoksessa *"Aarteita Afrikasta ja keisarien Kiinasta (2003)"*. Siinä Kumbukumbun silloinen johtaja Liisa Helminen kirjoittaa, että esinekokoelma on syntynyt 1890-luvulta alkaen lounaisesta Afrikasta ja keisariajan Kiinasta Suomeen hankitun (eri materiaaleista koostuvan) esinekokoelman ympärille. Kirjan esineet on valittu niiden "harvinaisuuteen, erityiseen merkittävyyteen,

---

¹⁰ Tämän opinnäytteen kartoitus aloitettiin syksyllä 2022 katsomalla n. puolet (kaksi laatikollista neljästä) poistoehdotuslistalle erotelluista kuvarullista läpi ja vertaamalla esineitä Wongin lisämiin merkintöihin esinelistassa.

ikään, aihepiiriin, esineen tarinaan sekä esteettisiin arvoihin” perustuen. Kaikki esitellyt esineet ovat suomalaisten lähetystyöntekijöiden vieraista maista keräämiä (Helminen 2003, 6.) Kirjassa kuvataan myös Suomen evankelis-luterilaisen kirkon lähetystyön alkuvaiheet ja seurain perustaminen vuonna 1859. Suomalaisten lähetysasemat perustettiin Kiinan sisämaanhan Hunanin maakuntaan. Helminen mainitsee vuonna 1931 perustetun lähetysmuseon missiona olevan

[...]”vieraiden” kulttuurien esittelyn rinnalla tehtävä, jota mikään muu suomalainen museo ei hoida: kertoa luterilaisen kirkon lähetystyön historiasta sekä suomalais-kristillisen ja muiden kulttuurien kohtaamisesta. Monikulttuuriseksi kehittyvässä Suomessa museo pyrkii antamaan asiallista tietoa nykypäivän lähetys- ja kehitystyöstä sekä edistämään suvaitsevaisuutta ja eri uskontojen ja maailmankatsomusten aitoa vuoropuhelua. (Helminen 2003, 11.)

Kyseisen kokoelman kiinalaisten esineiden joukossa on sekä lähetystyöntekijöiden lahjoiksi saamia maalauksia että taide- ja muita esineitä, joka kertoo siitä mitä paikalliset ihmiset ovat pitäneet lahjaksi antamisen arvoisena. Kokoelmassa on paitsi taide-esineiksi luokiteltavia maalauksia ja kalligrafioita, myös käyttöesineitä ja kiinalaisiin uskomustraditioihin liittyvää materiaalista kulttuuria edustavia teoksia, joita on saatu myös muuta kautta kuin lähetystyöntekijöiltä. Tällaisista voisi mainita esimerkiksi kiinalaisen perheen esivanhempien sielutaulun vuodelta 1996, jonka perhe kristityiksi käännyttyään halusi hävittää ja luopua uhraamisesta sen edessä. ”Pastori Kao Ying-mao Scr-chyanin seurakunnasta Kaohsiungista”¹¹ tapasi ottaa vainajien henkitaulut talteen ja säilyttää niitä museolla sen varalta, että joku suvun jäsen myöhemmin etsisi niitä. Sielutaulun on lahjoittanut SLS:n museolle 29.8.2000 vuonna 1998 kotimaahan palanneet Tarja ja Simo Lipasti (Lipasti 29.8.2000). Jotkut kokoelmaan kuuluvat rituaaliesineet, kuten esimerkiksi kiinalaiset esivanhempia esittävät maalaukset, saattavat olla hyvinkin taitavasti tehtyjä, mutta niitä ei perinteisesti arvoteta taiteeksi tai keräilyesineiksi

---

¹¹ Tämä ei ole oikea transkriptio, vaan kiinalaiset nimet on toden näköisesti kirjoitettu ylös kuullun perusteella. Kyseisten nimien perusteella on mahdotonta jäljittää henkilöä tai paikkaa (Törmä 1.4.2025.)

vaan kiinalaiseen uskomusperinteeseen kuuluviksi esineiksi (Törmä 2020,74; Rawski & Stuart 2002, 16, viitannut Törmä 2020, 76).

5 Rituaalimaalausarja *Kymmen Tuonelan tuomaria*

Tässä luvussa tarkastellaan esimerkkitapaukseksi valikoitunutta *Kymmen Tuonelan tuomaria* -kuvasarjan aihetta, nykytutkimuksen käsityksiä kuvasarjan kuva-aiheen käyttötarkoituksesta ja maalausten valmistuksesta. Sen jälkeen pohditaan mahdollisuuksia ajoittaa maalausarja, verrataan SKM:n maalauksia muissa museokokoelmissa oleviin aihepiirin paperipohjaisiin maalausarjoihin ja luodaan katsaus aiheesta tehtyyn materiaalitutkimukseen ja konservointikertomuksiin.

5.1 Kuvasarjan aiheen synty ja käyttötarkoitus

Kiinalainen kansanusko yhdistelee vapaasti buddhalaisuuden, taolaisuuden ja kungfutselaisuuden ikonografiaa ja tekstejä, kuva-aiheiden ja tyylien mukautuessa teoksissa eri paikkakuntien kuvaustyyliin. Kirjassa ”*Nordic private collections of Chinese objects*” (2020) kiinalaista maalaustaidetta pitkään tutkinut Minna Törmä kuvaa kiinalaisen uskonnollisen maalaustaiteen olleen yleensä keräilijöiden kiinnostuksen ulkopuolella ja aiheesta tehdyn tutkimuksen keskittyneen lähinnä buddhalaisuuden ikonografiaan ja kuvanneen enimmäkseen Buddhaa ja Bodhisattvoja. (Huang 2012, 2, viitannut Törmä 2020, 79.) Taolaisuutta koskeva taide ja sen ikonografia alkoivat saada laajempaa huomiota vasta *The Art Institute of Chicagossa* 4.11.2000–7.1.2001 pidetyn näyttelyn ”*Taoism and the Arts of China*” ja siihen liittyvän saman nimisen näyttelyjulkaisun myötä (Törmä 2020, 79.) Juuri tämän opinnäytteen valmistumisen aikoihin, huhtikuussa 2025, Törmä alkoi julkaista aiheesta tekemäänsä tutkimusta verkkosivuillaan (Törmä 2025).

Kymmenen Tuonelan tuomaria -kuvasarja voidaan luokitella buddhalaisuuden ja taolaisuuden kuolemanriittiin kuuluvaksi rituaalimaalausaiheeksi, jonka synnystä ja käyttötarkoituksesta ei olla nykytutkimuksessa täysin yksimielisiä. Heidelbergin yliopiston itäaasian taidehistorian professori Lothar Ledderose kirjoittaa teoksessaan *Ten thousand things. Module and Mass production in Chinese art*

(2000) että buddhalaisuuden uskomuksen mukaan ihminen kohtaa kuolemansa jälkeen tuonpuoleisessa kymmenen tuomaria, jotka langettavat vainajalle tämän tekojen perusteella erilaisia rangaistuksia ja kidutuksia. Ensimmäinen tuomari kohdataan seitsemän päivää kuoleman jälkeen, seuraavat kuusi aina seitsemän päivän välein, kunnes kuolemasta on kulunut 49 päivää. Jos vainaja ei ole onnistunut sovittamaan tähän mennessä tuomareiden määräämien rangaistusten kautta kaikkia pahoja tekojaan, hän tapaa kahdeksannen tuomarin sadan päivän, ja yhdeksannen tuomarin vuoden kuluttua kuolemasta. Kolme vuotta kuoleman jälkeen kymmenes tuomari vihdoinkin määrää missä muodossa vainaja jatkaa elämäänsä seuraavassa elämässään. (Ledderose 2000, 164.) Frederick Shih-Chung Chen taas kirjoittaa *Buddhist Studies Review*-julkaisussa että vaikka intialaisessa buddhalaisuudessa tunnettiinkin useita eriarvoisia jumaluuksia ja useita taivaaksi ja tuonelaksi käsitettäviä paikkoja, kuvatus kaltainen kiinalaisen kansanuskon mukainen byrokraattinen matka kiirastulen läpi oli intialaisessa buddhalaisuudessa tuntematon. (Chen 2014, 53). Useissa lähteissä kuvataan *Kymmenen Tuonelan tuomaria* -kuvasarjan liittyvän kuolemanriittiin, mutta sen sisältö vaihtelee jonkin verran. (Ebert ym. 1980; Lam 2003; Ninghua & Xingheng 1999; Teiser 1994; Törmä 2016, 2020, 1.4.2025; Hirasawa 2008.)

Törmä tarkastelee artikkelissa *Some thoughts on the creation of a popular iconography for Ten Kings of Hell in imperial China* (2016) suullisen kertomaperinteen osuutta kiinalaiseen tapaan kuvata tuonpuoleista. Varhaisin kirjallinen kertomus *Kymmenestä Tuonelan tuomarista* manalan portinvartijoina tunnetaan 900-luvun alusta, mutta kertomuksen arvellaan saaneen muotonsa jo huomattavasti aiemmin noin 600-luvulla. Törmä kirjoittaa kirjallisten kertomusten *Tuonelan tuomareista* kertovan yleisesti vainajien kärsimyksistä, erittelemättä sitä, millaisia rangaistus- ja kidutusmuotoja vainajat kunkin tuomarin kohdalla kohtaavat. (Teiser 1994, 1, 197–219, viitannut Törmä 2016, 216, 219.) *Tuonelan tuomari* -maalaukset kuvaavan vainajan tuonpuoleisessa kohtaamia raakoja rangaistuksia. Kuvien päätehtävänä oli Törmän mukaan katsojien ja erityisesti vainajien jälkeläisten pelottelu, ja saada heidät tekemään hyviä tekoja auttaakseen esivanhempien pääsyä kolmen vuoden syklin läpi suotuisaan uudelleensyntymään. Tuomareita ei voi tunnistaa maalausten ikonografian perusteella. (Törmä 2020, 78–79.) Tällaisia maalauksia oli saatavilla laadultaan

eri tasoisia ja niitä valmistettiin hyvinkin erilaisista lähtökohdista. Esimerkiksi kaakkoiskiinassa Ningbon kaupungissa toimi 1200-luvulla useita korkeatasoisia työpajoja, jotka valmistivat sarjatuotantona buddhalaisista motiiveista myös *Kymmenen Tuonelan tuomaria* -kuvasarjoja (Ledderrose 2000, 163-167; Törmä 21.3. & 1.4.2025.)

Hongkongin yliopistomuseon näyttelyjulkaisussa ”*Ancient Taoist Art from Shanxi Province*” (2003) kuvasarjojen kirjoitetaan sisältävän tuomiokohtauksia manalasta ja niiden olevan usein kymmenen kappaleen sarjoina, joissa *Tuonelan tuomarit* (*Yunjun*) ottavat vastuun tuonpuoleisesta maailmasta kahdeksantoista tuomarin avustamana. Kyseisessä julkaisussa on kuva neljästä paperille maalatusta Qing-dynastian aikaisesta Tuonelan tuomarin maalauksesta, joissa kuvataan elävässä elämässä tapahtuneita tapahtumia ja jotka luokitellaan kansantaiteilijoiden tekemiksi. (Lam 2003, 23, 114–117.) Kirjasarjassa *Pekingin kulttuurijäännösten helmiä* (*Gems of Beijing cultural relics series*) (1999) tällaisten rituaalimaalausten kerrotaan yleensä olevan useamman anonyymien, kalligrafiaan ja tussimaalaukseen koulutettujen buddhalaismunkin maalaamia (Ninghua & Xingheng 1999, 34).¹²

Tämän opinnäytteen kannalta mielenkiintoisena julkaisuna voi pitää Marburgin yliopiston uskonnotutkimuksen laitoksen kokoelman näyttelykatalogia ”Taiwanin uskonnollinen taide (*Religiöse Kunst aus Taiwan*)” (1980). Kirjassa kuvataan taiwanilaisen uskonnollisen taiteen kuvakielen rikkautta, taolaisuuden roolia taiteessa, esivanhempien muotokuvien ja *Kymmenen Tuonelan tuomaria* -kuvasarjan käyttöä uskonnollisissa rituaaleissa sekä teatterin vaikutusta kyseisien tuone-
laa kuvaavien maalausten kuvakieleen. Kirjan tieteellisen avustajan Jorinde Ebertin mukaan esivanhempien kuvia alettiin käyttää Fujianissa vasta 1600-luvulla ja tavan säilyneen siellä, samoin kuin Taiwanissakin, nykypäiviin (1980-luku) asti. Hänen mukaansa Hunanissa, jossa oli suomalaisten lähetysasemat,

---

¹² Täysin uuden ja mielenkiintoisen näkökulman aiheeseen avaa Claudius Müller teoksessa ”*Wege der Götter und Menschen in traditionellen China*” (1989) kuvaamalla kiinalaisen shamanismin liittymistä läheisesti taolaiseen animismiin ja sekoittuvan sujuvasti buddhalaisuuteen (Wu & Müller, 1989), jonka tutkimuksesta saisi ihan oman uuden opinnäytteen.

esivanhempien kuvat ovat olleet käytössä mahdollisesti kommunistiseen vallanvaihtoon, eli vuoteen 1949 asti. (*Bulletin of Museum of Far Eastern Antiquities*, 3. Stockholm 1964, viitannut Ebert ym 1980, 134.) Ebertin mukaan myös *Kymmenen Tuonelan tuomaria* -maalauksia käytetään edelleen ainakin Taiwanin maaseudulla, kahdenlaisissa kuolemanriiteissä: *Chia* joka on osa hautajais-/suruseremoniaa ja *sang-li*, jonka buddhalainen pappi pitää hautajaisia varten sisustetussa huoneessa vainajan arkun ollessa toisessa huoneessa. Rituaalin tehtävänä on saattaa vainaja turvallisesti tuonpuoleisen portista sisään ja tukea häntä kiirastulen kärsimyksissä. Rituaalissa käytettävät *Tuonelan tuomari* -maalaukset ovat Ebertin mukaan hautajaisseremonian pitävän papin omistamia ja niiden teko on osallistunut useampi kalligrafiaan ja maalaukseen koulutettu luostarimunkki. Teokset sijoitetaan toisen suruhuoneen molemmille seinille siten, että surevat ja seremonian toimittajat jäävät kuvasarjan maalausten väliin.

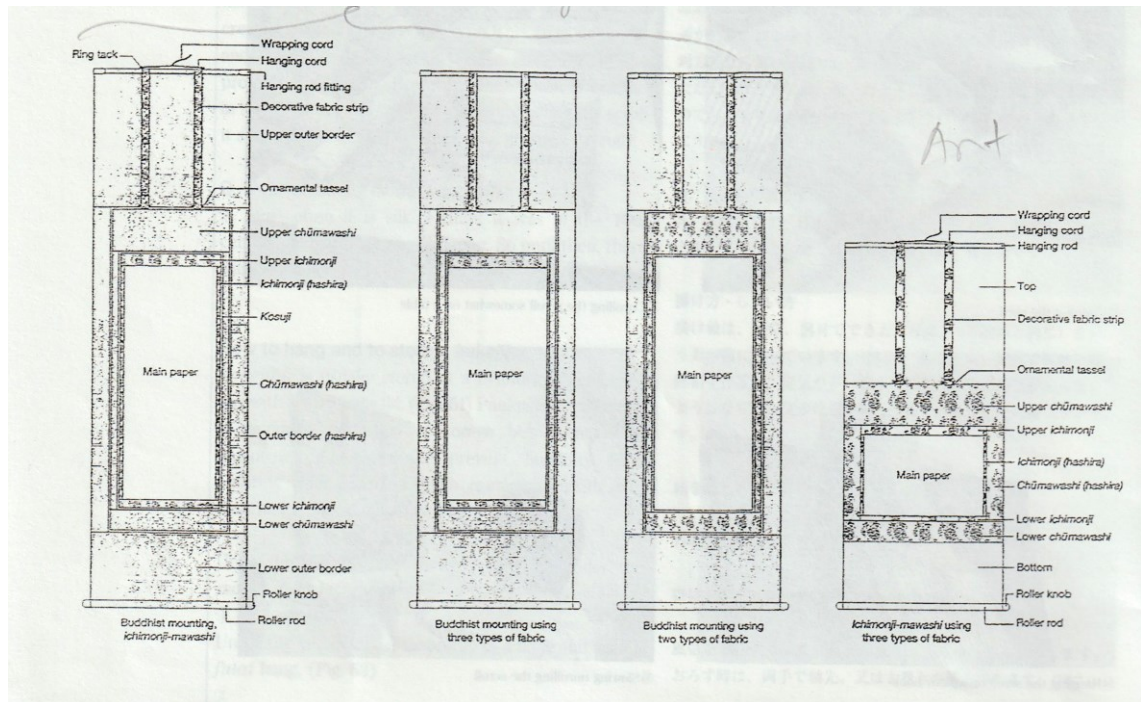
Kuva 9. (vasemmalla) Taiwanilla 1970-luvulla pidetyssä hautajaisseremoniassa. Kuva 10.(oikealla) Suruhuoneen seinällä roikkuvat *Tuonelan tuomari* -maalaukset (mukaillen Ebert ym. 1980, 23, 24).

Tällainen hautajaisrituaali saattaa kestää useita tunteja ja myös esivanhempien muotokuvia ripustetaan silloin suruhuoneen seinille. Rituaalissa pidettävien taukojen aikana ystävät ja vieraat katsovat yhdessä esille ripustettuja maalauksia, jolloin myös perheen pienimmät ohjataan alusta pitäen kuoleman riittiin ja esivanhempien kunnioitukseen. Toinen käyttötarkoitus kuvasarjoille on vuosittain järjestettävän ”vainajien kuukausi” nimisen juhlan yhteydessä, joka huipentuu heinäkuun puolivälissä kaikkien vainajien vapauttamiseen tuonpuoleisen kärsimyksistä elävien pariin. (Ebert ym. 1980, 23–24.)

5.2 Kiinalaisten rituaalimaalausten ajoittaminen, materiaalitutkimukset

Tässä alaluvussa pohditaan mitä välineitä konservoinnin poikkitieteellinen ala tarjoaa paperille maalattujen kiinalaisten rituaalimaalausten ajoittamiseen ja niiden alkuperän selvittämiseen. Huomattavasti esimerkkitapausta varhaisempien ja silkille maalattujen kuvarullien käsittelystä on kirjoitettu paljon. (katso esimerkiksi: Burdett & Thomson 2002; Chiong & Knipe 2017; Oba 1988, 73–74; Lee ym. 2003; Landwehr 2001/2002; Ledderose 2000; Schmitt 2020.) Paperille maalattuja rituaalikuvia tai -tekstejä käsitteleviä tutkimuksia ja konservointikertomuksia löytyi vain muutamia. (Lawson 1988; Liu ym. 2019; Zhou 1988; Zelnák 2016.)

Itäaasialaiset tussimaalaukset on maalattu joko ohuelle paperille tai silkille. Koska ohut paperi rypistyy maalauksen aikana, on se liimattava toiselle paperille, jota kutsutaan ensimmäiseksi taustaukseksi (*first lining*). Säilytystä ja katsomista varten teokset kootaan kuvarullaksi, jolloin teoksen ympärille liimataan paperi tai silkkisuikaleet, jotka suojaavat sen reunoja (*border*). Tämän jälkeen teoksen taustapuolelle liimataan yksi tai useampi kerros paperia, joita kutsutaan toiseksi - kolmanneksi – ja neljänneksi - tai keskikerrokseksi (*second -, third-, forth lining / middle lining*). Uloimmaksi teoksen taakse tulee taustapaperi tai kangas (*backing*). Kuvassa 11. on muutamia kaavakuvia kuvarullista.

Kuva 11. Kaavakuvia kuvarullista, joita käytetään buddhalaisissa maalauksissa. Oikealla on kaavakuva tyypillisestä "kehystyksestä" vaakasuoralle tussitaideteokselle (mukailien TOBUNKEN 2018).

Kuvarullan tehtävänä on suojata maalausta sekä täydentää sen esteettistä kauneutta kehystämällä taideteos. Tällaiset kuvarullat kuluvat kun niitä rullataan toistuvasti auki ja kiinni, minkä takia kuvarullan materiaalit on aika ajoin vaihdettava uusiin. Materiaalien uusimisen yhteydessä kuvarullat myös perinteisesti uudistetaan vastaamaan ajan kauneusihanteita ja tyylejä. (Landwehr 2001/2002, 69–79; Liu, 2008.) Kuvarullan ylä- ja alareunaan on kiinnitetty puuriimat, joista ylempään tulee ripustusnauha ja alemman ympärille koko teos kääritään, kun se ei ole esillä. Ripustusnauha solmitaan rullalle käärityn teoksen ympärille. Vanhimmissa kuvarullissa tyypillinen vaurio, jossa koko maalaus on vahingoittunut pystysuorasti, on johdettavissa tähän liian kireälle solmittuun silkkiin ripustusnauhaan (Zelnák 2016, 41).

Tällaisten kuvarullien valmistamisessa erotetaan kaksi pääsuuntaa, joista yleisempi ja yksinkertaisempi on uusien maalauksen taustaaminen ja kuvarullaksi kokoaminen. Vielä viime vuosisadan alun Kiinassa jokaisessa kylässä ja kaupungissa toimi tämän ammatin taitajia. Oman arvostetun erikoistumisalansa

muodostivat taustajat, jotka pystyivät korvaamaan vanhan vioittuneen kuvarullan materiaalit uusilla ja ajanmukaisilla. Heidän työhuoneensa keskittyvät tyypillisesti suurempiin kulttuurikeskuksiin. (Zelnák 2016, 23–24.) Jo 1600-luvun puolivälistä tunnetaan ammattikirjallisuutta, joka keskittyy juuri tähän ammattitaitoon (Zhou Jia-zhou (?-1660), taustauksen opaskirja, viitannut Zelnák 2016, 24). Länsimaissa rituaalimaalauksista julkaistut konservointikertomukset ja tutkimukset keskittyvät pääosin juuri vanhan taustauksen poistamiseen ja kuvarullamateriaalien uusilla korvaamiseen. Kuvarullien materiaalien uudistamisella on siis pitkä perinne, eikä kuvarullan eri materiaalien ajoittaminen ole luotettava ajoitusmenetelmä.

Kiinalainen kulttuuri arvostaa luku- ja kirjoitustaitojen rinnalla korkealle myös akateemisen maalauksen, jossa tavallisten ihmisten tarpeita täyttäneillä käsityömaalareilla oli tärkeä yhteiskunnallinen rooli. Käsityöläisten työpajoissa valmistettiin vuotuisiin juhlapäiviin liittyvien maalausten ja puupiirrosten lisäksi myös temppelien ja luostareiden seinämaalauksia ja esivanhempien muotokuvia. (Zelnák 2016, 10–11.) Myös *Kymmenen Tuonelan tuomaria* -kuvasarjoja ja muita rituaalikuvia oli mahdollista tilata tällaisista paikallisista työpajoista. Ledderose kirjoittaa ammattimaalareiden työpajoissa eri motiiveihin tai eri osa-alueisiin erikoistuneiden työntekijöiden valmistaneen teokset yhteistyönä ja käyttäneen valmiita malleja. Tällaiset kuvamallit olivat käytössä hyvin pitkään, jopa satoja vuosia, joten yksittäisten maalareiden identifioiminen kuvatyöliä analysoimalla on mahdotonta. Ammattimaalareita ja -työpajoja on ollut eritasoisia.

Kiinalaiset pitivät esimerkiksi Ningbon-työpajojen korkeatasoista buddhalaismotiivien sarjatuotantoa, joihin myös *Kymmenen Tuonelan tuomaria* -kuvasarjat kuuluvat, populaarikulttuuriin kuuluvina uskonnollisina maalauksina joiden ei katsottu olevan keräämisen tai säilyttämisen arvoisia. Japani oli varsinkin Kamakura - (1185–1392) ja Muromachi aikana (1392–1573) Ningbon työpajojen suurin ostajataho. Kiinasta ei tunneta tämän aikakauden maalauksia mutta japanilaisista luostareista sen sijaan on löydetty yli tusina *Kymmenen Tuonelan Tuomaria* -kuvasarjaa, joista useat on signeerattu Lu Xinghong -nimellä, joskus niihin on kirjoitettu jopa työhuoneen osoite. (Ledderose 2000, 163–167.)

Japanissa kaksi tällaista Kymmenen Tuonelan tuomaria -kuvasarjaa on määritelty kansallisiksi aarteiksi, toinen Naran Kansallismuseossa (*Nara National Museum*) ja toinen Kanagawan maakuntamuseossa (*Kanagawa Prefectural Museum*). (Kato maaliskuu 2025.)

SLS:n lahjoituksen mukana saatu maalaussarja edustaa kansantaiteilijoiden maalaustyyliä (Törmä 21.3. 2025) jollaisista harvoin löytyy sinettejä tai nimikirjoituksia, joiden perustella itäaasialaisia maalauksia on perinteisesti ajoitettu. (Karlsson 2023, 365-378, Liu ym. 2019, 28.) Yksi mahdollisuus ajoittaa tällaisia teoksia olisi perehtyä Kiinan eri alueiden kansantaiteen tutkimukseen ja sitä kautta etsiä esimerkiksi Hunanin alueella maalareiden yleisesti käyttämiä pigmenttejä ja muita materiaaleja. Myös tietty ikonografia, väriskaala, kuvaustapa, kieli ja eri kalligrafiatyylit voisivat antaa viitteitä sekä teosten valmistuspaikasta että ajoituksesta. Taideteosten kohdalla pigmenttitutkimuksien tärkeänä mahdollisuutena nähdään myös eri tekijöiden (yksittäisten taiteilijoiden sekä maalausstudioiden) eri aikoina suosimien pigmenttien ja maalaustapojen tunnistaminen. Tällä nähdään olevan suuri merkitys myös jäljennösten ja väärennösten erottamiseksi alkuperäisistä. Lisäksi materiaalitutkimukset antavat arvokasta tietoa konservattoreille konservointitoimenpiteitä suunniteltaessa. (Liu ym. 2019, 28.)

Vaikka länsimaissa on tehty pigmenttitutkimusta jo 1700-luvulta lähtien, aasialaisen taiteen pigmenttitutkimukset alkoivat vasta 1950-luvulla. Rutherford J. Gettens perusti teknisen laboratorion *The Freer Gallery of Art*in, jossa hän yhdessä Elisabeth West FitzHugin kanssa alkoi tutkia myös itäaasialaisten maalausten pigmenttejä. Erityisesti kiinalaisten maalausten pigmenttitutkimuksia ei ole kuitenkaan juurikaan julkaistu ennen vuonna 2021 ilmestynyttä kiinalaisten maalausten tieteellisestä tutkimuksesta tehtyä kirjaa: *Scientific Studies of Pigments in Chinese Paintings*. (McCarthy & Giaccai, 2021, xi.) Teos käsittelee paitsi perinteisiä mineraalipohjaisia ja synteettisesti valmistettuja pigmenttejä, myös itäaasialaisissa maalauksissa hyvin yleisiä kasvipohjaisia väriaineita ja niiden tunnistamista. (McCarthy & Giaccai, 2021.)

Japanissa analyttiset materiaalitutkimukset ja historialliset pigmenttitutkimukset tulivat keskeisiksi 1970-luvulla (Winter 2008, ix). Kiinassa sitä vastoin alettiin tutkia muitakin kuin sinettien väripigmenttejä verrattain myöhään. Vasta vuonna 2010 He Qui-ju kollegoineen julkaisi tutkimuksen, jossa hyödynsi erään taolaisen muotokuvamaalauksen pigmenttianalyysissä ja ajoituksessa stereomikroskooppia ja röntgenfluoresenssispektrometria (XRF) -mittausta ja Raman-spektroskopiaa. Kyseisessä tutkimuksessa selvitettiin paperille maalatun muotokuvamaalauksen kaikki värit: kalsiitti, kvartsi, synteettinen ultramariinin sininen, pariisinvihreä, hematiitti, kipsi, sinooperinpunainen, hiilenmusta ja pronssi-jauhe. Vain osa maalauksen värialueista oli useamman värin sekoituksia, suurimman osan koostuessa vain yhdestä väristä. (Zhao ym. 2022, 33.) Kiinalaisen tussimaalauksen sideaineena on perinteisesti eläinliima, jonka perusteella sen voi luokitella liimamaaliksi (McCarthy & Giaccari 2021, 59). Tutkimusten perusteella kyseinen muotokuva pystyttiin ajoittamaan synteettisen ultramariinin ja pariisinvihreän perusteella maalatuksi aikaisintaan vuonna 1828. (Liu ym. 2019, 28.)

Paperille maalatun uskonnollisen kansantaiteen lisäksi myös kyseisen paikkakunnan seinämaalauksille tehtävillä materiaalitutkimuksilla voisi saada apua paikallisesti eri aikoina käytetyistä materiaaleista ja maalaustyyleistä. Yhteydenotoilla Japanin *Tokyo National Research Institute for Cultural Properties* -laitoksen senioritutkijatohtoriin Masato KATOon ja Hongkongin *Conservation Office*n konservoinnin kuraattoriin Waishan TSUIhin, saatiin paljon tietoa aiheesta. (KATO syyskuu 2025; TSUI 2024-2025.) Heidänkään kauttansa ei kuitenkaan löytynyt Kiinassa tai Japanissa tehtyä materiaalitutkimusta paperille maalatuista vastaavista teoksista, joihin vertaamalla SKM:n maalauksissa käytettyjä materiaaleja voisi paikallistaa tai ajoittaa.

Itäaasialaisissa maalauksissa käytettyjä materiaaleja pitkään tutkinut John Winter esittelee kirjassa *East Asian Paintings. Materials, Structures and Deterioration Mechanisms* (2008) kuvarullien perinteiset pohjamateriaalit ja pigmentit. Yleistäen voi todeta, että tussitaiteen maalaus pohjina on perinteisesti käytetty

hamppua, silkkiä, eri kasvikuiduista valmistettua paperia sekä Etelä-Kiinassa rajallisella alueella kasvavan rottinkipalmun kuidusta tehtyä kangasta. Ming-dynastian aikaisista rullamaalauksista valtaosa on maalattu paperille taustatulle silkille. Hamppua käytettiin maalaus pohjana todistettavasti vain Tang-kaudelle asti, jonka jälkeen bambukuidun käyttö maalaus pohjissa alkoi yleistyä. Alkuperäinen korkealaatuinen *Xuan zhi* -paperi Anhuista valmistettiin *Pteroceltis tatarinowii* -puun kuiduista, mutta *Xuan zhi* näyttää toimineen jo pitkään tussitaitteessa käytetyn paperin yleisnimenä, tarkoittaen mitä tahansa valkoista, huokoista tussimaalaukseen ja sivellinkalligrafiaan sopivaa paperia. Japanissa buddhalaisten pyhien maalausten pohjamateriaalina tunnetaan 700-luvun lopulle asti hamppu, jonka silkki syrjäytti 800–1100-luvuilla. Tämän jälkeen näiden maalausten pohjamateriaalina alettiin Japanissa käyttää paperia, joka on varsinkin Edo-kauden maalauksien yleinen pohjamateriaali. (Kato 3.3.2025, 21.3.2025.) Kiinalaiset pienemmät käsirullat, joita luetaan vaakasuoraan oikealta vasemmalle, ovat yleensä silkille maalattuja, japanilaiset taas paperille. (Achsel 1998, 39, 41; Winter 2008, 61–69.)

Esimerkkikuvasarjan väreille tehtiin kokeiluluontoisesti muutamia alkuainetutkimuksia, joista kerrotaan luvussa 6. Mittaustuloksia voi verrata tulevaisuudessa mahdollisesti löytyviin pigmenttitutkimuksiin, joiden perusteella on pystytty ajoittamaan tai paikallistamaan vastaavia maalauksia.

6 SKM:n *Kymmenen Tuonelan tuomaria* -kuvasarja

Tässä luvussa kuvaillaan ensin SKM:n kuvasarjan sisältöä, rakennetta ja kuntoa, sen jälkeen tarkastellaan muita saman aikakauden paperille maalattuja vastaavia kuvasarjoja. Paperille maalatuista *Kymmenen Tuonelan tuomaria* -kuvasarjoista ei löydetty konservointikertomuksia tai – tutkimusta, mutta Victoria & Albert Museon paperikonservaattori Susan Catcheriltä saatiin arvokasta tietoa. Hän on konservoinut museon kymmenen kuvan sarjasta kolme teosta. Lisäksi Orsolya Zelenákin vuonna 2016 unkarin taideakatemiassa opinnäytetyönään

konservoidun 1800-luvun lopulle ajoitetun buddhalaisen Wei-tuo-jumalan muotokuvan konservointiraporttia *Egy 19. századi Kínai tekerckép restaurálása* (2016) voidaan käyttää konservointitarpeen laajuuden arvion tukena.

6.1 Kuvasarjan sisältö

Tutkittavan kuvasarjan jokaisessa maalauksessa (Liite 1.) kukin tuomari on kuvattu avustajiensa kanssa sermin edessä olevan kirjoituspöydän äärellä. Lisää avustajia on pöydän edessä, missä myös tuomittavat¹³ odottavat tuomarin parhaillaan kirjoittamaa tuomioita. Pöydän molemmin puolin on tummat pylväät, joissa on punaisella pohjalla kiinalaista kirjoitusta. Kuvasarjan kuvissa toiseen pylväistä on kiinnitetty erillinen riippuva taulu, paitsi toisen tuomarin (*King Chuji-angin*) maalauksessa, jossa taulu on mahdollisesti jäänyt yhden hahmon taakse. Neljässä maalauksessa näissä pylväissä roikkuvissa tauluissa on kiinalaisia kirjoitusmerkkejä, viidessä maalauksessa taulut ovat tyhjiä. Pylväiden välissä olevassa vaakasuorassa tummassa palkissa on myös kiinalaisia kirjoitusmerkkejä sisältävä valkopohjainen, punaisella reunustettu taulu. Maalausten kalligrafioiden tulkinnassa apuna ollut Kiinan kulttuuriin monialaisesti perehtynyt kiinan kielen taitoinen Emma-Karoliina Kurki Tkt, identifioi tuomarien molemmin puolin roikkuviin lyhtyihin kirjoitetut tuomarien perinteiset nimet. (Kurki 6.5.2024.) Kahden maalauksen lyhdyistä tuomarien nimet puuttuvat, joten kahdeksatta ja yhdeksättä tuomaria ei pystytty varmuudella identifioimaan. Maalauksissa olevaa kalligrafiata tulkittiin sen verran, että varmistuttiin kyseessä olevan taolaisuuteen, ei kristinuskoon liittyvää sisältöä. Teossarjan kalligrafoissa on käytetty kirjoitusmerkeistä eri variantteja ja niissä on muitakin yksityiskohtia, jotka viittaavat teosten useampaan valmistajaan. Kuten aiemmin luvussa 5. on mainittu, tämä oli hyvin tavallista kuvasarjan kaltaisia rituaalimaalauksia valmistettaessa.

---

¹³ usein tuomittavia on kaksi, joskus yksi tai kolme

Ensimmäisen maalauksen kuvatilaa jakaa ”käärmevirran” ylittävä silta, jota pitkin hahmot siirtyvät manalaan. Kuvassa näkyy myös mytologiset hahmot *Häränpää (Niutou)* ja *Hevoskasvo (Mamian)*, jotka avustavat vainajan sielua matkalla tuonpuoleisessa. Maalausten kuvatilaa jakaa värikäs ”kynnys”, jonka alapuolella kuvataan rangaistusten ja kidutusten toimeenpano. Tämä ”kynnys” puuttuu neljännen kuninkaan maalauksesta, jossa vainajien sielut hytisevät kylmässä luolassa, sekä kahdeksannen (tai yhdeksännen) tuomarin maalauksesta, jossa tuomioita kärsitään *Miekkavuorella (Dao shan)*. Kuuden maalauksen alareunaan on piirretty myös jonkinlainen portti. Vihdoin, kolme vuotta kuoleman jälkeen, kymmenennettä tuomaria kuvaavassa maalauksessa vainajan sielu pääsee siirtymään portin läpi hänelle määrättyyn seuraavan elämään.

6.2 Maalausten kunto ja rakenne

Kuvasarjan maalaukset ovat keskenään erikokoisia: pienin on 126 cm x 61 cm, suurin 140 cm x 70 cm. Teoksissa ei ole ylä- eikä alarimaa, myös ripustusnaru puuttuu. Kuvasarjan maalaukset ovat olleet pitkään rullalla ja sitä ennen todennäköisesti useita kertoja esillä, jolloin niitä on rullattu ja avattu useita kertoja. Paksujenkin maalikerrosten sideainepitoisuus vaikuttaa olevan korkea, koska väripinta ei hilseile eikä rapise. Mikroskooppikuvat tukevat tätä arviota. Kaikkia värejä ei testattu, mutta ainakaan punainen ja musta väri eivät liukene kylmään veteen, eli kyseessä saattaa olla tussimaalauksessa käytetty eläinliimapohjainen kiinalainen maali.

Kuva 12. Maalissa on kiinteä pinta, joka viittaa siihen, että siinä on korkea si-deainepitoisuus (Toivanen 2025).

SKM:n tiloissa maalauksia säilytettiin vuosia pahvilaatikoissa, joissa osin päällekkäin olevat kuvarullat oli kääritty valkeaan silkkipaperiin. Kuvapintaa vasten ollut silkkipaperi on kellastunut huomattavasti, jonka perusteella oletettiin, että maalauksissa on jotakin paperia voimakkaasti vanhentavaa ja paperikuituja tuhoavaa ainetta. Tästä syystä teoksille tehtiin muutamia röntgenfluoresenssispektrometria (XRF) -mittauksia. Tutkimuksissa löydettiin mm. myrkyllistä arseenia, elohopeaa ja lyijyä (Liite 2.), mikä on otettava maalauksia käsiteltäessä huomioon.

Kuva 13. Nuoli osoittaa silkkipaperissa rajaa, jonka alapuolella paperi on kellastunut oltuaan pitkään kosketuksissa maalipintaan. Rajan yläpuolella on näkyvissä silkkipaperin vaaleaksi jäänyt reunus (Toivanen 2025).

Teokset ovat pahasti vaurioituneita ja likaisia. Maalausten paperimateriaali on repeytynyt useista kohdista, se on jäykkää, haurasta ja irtoaa osin taustakan-kaasta. Pieniä irtokappaleita on jo hävinnyt. Maalaussarja on taustattu yhdellä tai kahdella kerroksella paperia ja harmaalla kankaalla, jonka reunat on kään- netty n. 1 cm leveydeltä maalauksen kuvapuolelle. Vaikuttaa siltä, että taustaus on uusittu, kun teosta on korjailtu: esimerkiksi teoksen VKSLS1703 yläreunassa on puutoskohta, joka on kangaspäärmeen alla. Lisäksi pieni pala maalattua pa- peria näyttäisi olevan liimattu (tai liimautunut) kuvapuoli alassuin puutoskohdan päälle, kuten alla olevissa kuvissa 13. ja 14. näkyy.

Kuvat 14. ja 15. Teoksen oikeassa yläkulman puutoskohta on korvattu kellertävällä paperilla, jonka päälle on liimattu (liimautunut) pieni paperinpala. Paperin- pala vaikuttaa olevan maalauksen nurja puoli (Toivanen 2025).

Alla olevassa kuvassa näkyy vasemmassa reunassa harmaan taustakankaan päärme, keskimäinen nuoli osoittaa mahdollista ensimmäistä taustausta ja oikeanpuoleinen nuoli toista taustausta:

Kuva 16. Lähikuva maalauksen pinnasta, jonka alapuolella näyttäisi olevan kaksi erilaatuista paperia (Toivanen 2025).

Teosten kulmissa olevat reiät vaikuttavat olevan nastan tai nuppineulojen tekemiä, mahdollisesti teokset on kiinnitetty SLS:n näyttelyissä nastoilla.

Kuva 17. Maalausten taustakangas ja nastanreiät kulmissa (Toivanen 2025).

Kuvapuolelle käännetty kapea päärme mutkittelee ja sen leveys vaihtelee jopa useampia millimetrejä. Taustakangas muistuttaa harmaata kloottia¹⁴ tai Euroopassa kartoissa tai julisteissa yleisesti käytettyä taustakangasta.

6.3 Vertailu saman aiheen paperille maalattuihin kuvasarjoihin

SKM:n kokoelmaan kuuluu ennestään viisi samaan aihepiiriin kuuluvaa maalausta, jotka on saatu lahjoituksena vuonna 1932 Sophus Blackiltä. (Liite 3.) Harry Halén tunnisti maalausten aiheen olevan *Kymmenen Tuonelan tuomaria* ja julkaisi ne Museoviraston teoksessa *Mirrors of the void. Buddhist art in the National Museum of Finland* (1987) (Törmä 2016, 215). SKM:n luettelointitietojen mukaan kyseisten maalausten pohjamateriaalina on paperi, mutta tämä vaatii vielä lisätutkimusta: suoraan tussin ja maalin alla on näkyvissä myös kudelmaa, joka saattaa olla silkkiä tai muuta kangasta. Teokset ovat varhaisempaa tuotantoa kuin tutkittava kuvasarja. Aiemmin mainitut, kuvassa 2. olevat seitsemän pienempää maalausta (n. 44 cm x 23 cm), ovat myös poistoehdotuslistalla. Saman sarjan kahdeksas maalaus (esinenumero VK6245:1) on liitetty etnografiseen kokoelmaan 15.7.1997 toisen esinehankinnan yhteydessä (Varjola 2018, diarointimerkintä), eikä se ole poistouhan alla.

Muista kokoelmista paperille maalattuja *Kymmenen Tuonelan tuomaria* -maalauksia löydettiin seuraavasti:

- *Victoria & Albert Museumista* Lontoosta kymmenen maalauksen sarja (Liite 4.). Susan Catcher on konservoinut näistä kolme (Catcher maaliskuu 2025)
- *Shanxi Province Museumin* kokoelmissa Hongkongissa on neljä maalausta (Liite 5.).
- *Vietnam National Museum of Historian* kokoelmissa on kymmenen kuvan sarja, (Liite 6.). Lisäksi museon kotisivuilla on maininta toisen kuvasarjan viidestä maalauksesta, joista ei löydetty valokuvia.

---

¹⁴ Klootti on kirjansitojien käyttämä kangas, jossa on useimmiten paperitaustaus, jotta kangas pysyy liimattaessa suorana.

- *Völkerkundemuseum der Universität Zürichin* kokoelmassa on yksi maalaus (Kuva 19.).
- Baselin Kulttuurien museon kymmenen maalauksen sarja on myös maalattu paperille, mutta se eroaa sisältönsä, kokonsa ja tyyliensä perusteella hyvin paljon SKM:n maalauksista. (Liite 7.)

Vietnamin kansallisen historian museon kokoelmiin kuuluvan kymmenen teoksen sarjan *Tuonelan tuomareita* (85 cm x 48 cm) on lahjoittanut herra nimeltä *Vuon Dinh Kiem* 10. kesäkuuta 1915, eli samoihin aikoihin kuin suomalaiset lähetystyöntekijät olivat Kiinassa. Kyseiset maalaukset ovat ilmeisesti numeroitu kuvien yläreunassa, tuomarin pään yläpuolella oleviin vaakasuoriin kyltteihin. Tekstit eivät ole luettavissa museon kotisivuilla olevista heikkolaatuisista kuvista. (Vietnam National Museum of History 2024, kotisivu 5.10.) Karkeasti arvioiden Vietnamin kuvasarja ja tutkimuksen kohteena oleva SKM:n kuvasarja muistuttavat sommitelunsa suhteen mainituista maalauksista eniten toisiaan: molemmissa on vähemmän yksityiskohtia kuin muissa maalauksissa ja hahmot on lisäksi kuvattu suurempina (lähempää) kuin esimerkiksi *V & A museumin* ja *Shanxin museumin* maalauksissa. Kokonsa puolesta nämä Vietnamin kuvasarjan teokset sijoittuvat SLS:n kokoelmaan kuuluvien kahden eri *Kymmen Tuonelan tuomaria* -kuvasarjan välille.

Zürichin yliopistomuseon (*Völkerkundemuseum der Universität Zürich*) kokoelmassa olevan, vuonna 1945 ostetun *Tuonelan tuomari* -maalauksen (138 cm x 62 cm), alkuperästä ei ole muuta tietoa kuin myyjän sukunimi: Fabbrici (*Völkerkundemuseum der Universität Zürich* 7.2.2025). Zürichin teoksessa (Kuva 19.) maalauksen tausta on jätetty kokonaan maalamatta ja teosta voisi verrata esimerkiksi yhteen SLS:n kokoelman mukana saatuun maalaukseen (Kuva 18. VKSLS1642, 173 cm x 86 cm). Kyseisessä maalauksessa on kuvattu kaikki kymmenen tuomaria samassa kuvassa, eikä se ole osa tutkittavaan kuvasarjaa, mutta teos on myös samalla poistoehdotuslistalla *Kymmenen Tuonelan tuomaria* -kuvasarjan kanssa. Siksi myös tähän teokseen on tarpeen kiinnittää vähän huomiota: alla olevista kuvista näkyy kyseisen maalauksen ja Zürichin teoksen eroavaisuudet esimerkiksi tyyliässä, kuvakielessä, siveltimen käytössä sekä kuvarulliin käytetyistä materiaaleista. SLS:n kokoelman maalaus on päivätty Qing kauden

Guanxun aikaiseksi eli vuosille 1875–1908, mahdollisesti vuodelle 1890 (15. vuosi Guanxun hallintakausi Qiang-dynastian lopussa). Maalauksen oikealla puolella alareunassa on teksti: ”Iloa ja menestystä kultaisen luokan senioriministerille”¹⁵.

Kuva 18. (vasemmalla) SKM:n poistoehdotuslistalla olevassa maalauksessa VKSLS1642 on päiväys ja maalarin nimi kuvan alaosassa molemmissa reunoissa (Museovirasto/Järvinen, Ilari 2024). Kuva 19. (oikealla) Zürichin kokoelman maalaus on koottu kuvarullaksi (Völkerkundemuseum der Universität Zürich 2025).

¹⁵ käännös on kirjoittajan

Kuten edellä on mainittu, paperille maalattujen *Tuonelan tuomareiden* -kuvasarjojen tai sarjan osan konservointi- ja materiaalitutkimuksia tai aiheeseen viittavia artikkeleita ei löydetty. V& A museon paperikonservaattori Susan Catcheriltä saatiin kuitenkin arvokasta tietoa kokoelman maalauksista ja niiden konservoinnista. Lontoon kuvasarja on saatu kokoelmiin vuonna 1869, sen lahjoittajasta ei tiedetä muuta kuin nimi. Museon aasialaisen taiteen kuraattori Hongxing Zhang kertoo museon maalaussarjan olleen rullattuna ja unohdettuna kokoelmien kätöksissä n. 150 vuotta. Hän ajoittaa teokset Qing-dynastian loppupuolelle (1800–1869) ja pitää teoksia koko museon harvinaisimpina kiinalaisina maalauksina. Kyseinen kuvasarja ei Zhangin mukaan ole kuuluisan taiteilijan tekemä, mutta se on arvokas ja ainutlaatuinen kuvatessaan tavallisen ihmisen tunteita, pelkoja ja kärsimyksiä. (Victoria & Albert Museum 2021.) Kyseisessä teossarjassa tuomarit on numeroitu pöydän yläpuolella olevaan vaakasuoraan kylttiin (Liite 4.).

V & A Museo aloitti maalausten konservoinnin osana normaalia näyttelykiertoa, tarkoituksenaan näyttää aina uusi tuomari kahden vuoden välein, jolloin koko sarjan konservointi kestäisi 20 vuotta. Kymmenes kuningas, kuten tuomareita englanniksi myös kutsutaan, konservoitiin ensin. Parhaillaan näyttelyssä on kuningas numero kahdeksan ja seitsemännen konservointi aloitetaan vuonna 2026. (Catcher maaliskuussa 2025.) Kyseiset Lontoossa olevat maalaukset on taustattu useammalla paperikerroksella. Lisäksi paperin reunukset on suojattu sinisellä silkkisuikaleella, joka on lisätty teoksen taakse ensimmäisen taustauksen päälle. Silkkireunus on jätetty kahden keskimmäisen (*middle linings*) ja ulomman taustauksen (*backing paper*) alle. Ensi vilkaisulla tämä silkkireunus muistuttaa hieman SKM:n *Kymmenen Tuonelan tuomaria* -kuvasarjan kuvapuolelle käännettyä harmaata kangaskanttia.

Catcher pesi konservoinnin yhteydessä maalaukset useita kertoja kuumalla vedellä ja poisti ”aasialaiseen tyyliin” konservoinnin yhteydessä kaikki neljä tausta. Ensimmäiseen uuteen taustaukseen (*first lining*) hän käytti *Hongxing xuan zhi*-paperia, jonka oli ensin sävyttänyt *Yasha*-väriaineella, jota saadaan japaninlepän (*alnus japonica*) käpyjen keitinvedestä. Tämän jälkeen teoksen reu-

noihin lisättiin uudet yksiväriset silkkisuikaleet, joiden päälle lisättiin toinen tausta (*second lining*) hieman paksummalla ja ensimmäistä taustausta hieman vaaleammaksi sävytetyllä *Hongxing xuang zhi* -paperilla. Uloimmaiksi kerrokseksi teoksen taakse (*backing paper*) tuli pehmeämpää *Wang Liu Ji* paperia. Ensimmäisen maalauksen konservointiin kului 18 kuukautta, kolmanteen enää noin vuosi. Catcher ei tehnyt konservoinnin yhteydessä pigmentti- tai kuituanalyysijä. (Catcher maaliskuussa 2025; Victoria & Albert Museum 2021.)

Orsolya Zelenák konservoi vuonna 2016 Unkarin taideakatemiaan opinnäytetyönään paperille maalatun 1800-luvun lopulle ajoitetun buddhalaisen Wei-tuojumalan muotokuvan. Zelenák käytti kyseisen kuvarullan (155 cm x 75,5 cm) tutkimukseen ja konservointiin yhteensä 680 työtuntia (Zelnák 2016, 119). Kyseinen teos on hieman suurempi kuin SKM:n *Kymmen Tuonelan tuomaria* -maalaukset, joista suurin on 140 cm x 70 cm. Teoksissa käytetyt materiaalit ja kuvarullan rakenne muistuttavat toisiaan siinä määrin, että konservointiraportin tietoja voi käyttää vertailukohteena.

Yksi Qing-aikakauden paperille maalattu kuvasarja kuuluu *Shanxi Province Museum*in kokoelmiin Hongkongissa: nämä neljä maalattua teosta (147,1 cm x 72,4 cm) kuvaavat viidettä, kuudetta, seitsemättä ja kymmenennettä tuomaria ja heidän määräämiään rangaistuksista kärsiviä onnettomia. Näissä maalauksissa ei ole tekstiä eikä tuomareita ole numeroitu (Liite 5.). Kirjan kuvatekstissä mainitaan teosten olevan paperille maalattuja. Kirjan kuvien perusteella ne vaikuttisivat kuitenkin olevan silkille tai muulle kankaalle maalattuja. (Lam 2003, 114-117.) Näihin teoksiin ei siis ole tässä vaiheessa tarpeen perehtyä tarkemmin.

Baselin kuvasarja tulkitaan keskeneräiseksi kuvarullaksi, jonka kuvat on taustoitettu pareittain yhdelle taustapaperille. Tarkoituksena on mahdollisesti ollut liittää kuvat myöhemmin yhdeksi vaakarullaksi, jota voi katsoessa ja lukiessa pitää kädessä. Kyseisessä teossarjassa on lisäksi kuvattu kuvin ja kiinalaisin kirjoitusmerkein ”Buddhalaisen helvetin kiertomatkoja” (*Tortures of the buddhist hell*) (Williams 1976, 453, 455, 457.) Baselin Kulttuurien museon japaninkielisen tai-

dekonservaattori Rie Suzukin avustuksella pystyttiin varmistamaan SKM:n kuvasarjan tuomareiden nimet ja järjestys, kahdeksatta ja yhdeksättä nimeämättömää tuomaria lukuun ottamatta. Kuvasarjasta tulkittiin lisäksi kuvailuja tuomarien määräämien rangaistusten toimeenpanosta, taolaisuuteen kuuluvia ajatuksia, joista muutamat muistuttavat SKM:n kuvasarjan tekstejä. Etnografisten esineiden konservaattori Judith Huber mahdollisti tapaamisen ja teosten tutkimisen sekä Baselin teossarjan kuvaamisen Kulttuurien museon konservointitiloissa helmikuussa 2025.

Edellä mainittujen esimerkkien lisäksi löydettiin useampia varhaisempia silkille maalattuja kuvasarjoja, joista julkaistua tutkimusta voisi hyödyntää esimerkkitaupauksen konservointisuunnitelman laatimisessa. Pigmentti- ja materiaalitutkimukset antavat arvokasta tietoa Itä-Aasiassa käytetyistä materiaaleista. Luvussa 5.2. mainittun taolaisen muotokuvan pigmenttitutkimuksia ja Anne Valkosen tiibetiläiselle thangka-maalaukselle vuonna 2004 tekemiä pigmenttitutkimuksia voi myös käyttää lisäapuna konservointisuunnitelmaa ja lisätutkimusta tehtäessä. (Liu ym. 2019, Valkonen 2004.)

6.4 Päätelmät kuvasarjasta

SKM:n kuvasarjan *Kymmenen Tuonelan tuomaria* -maalauksissa huomiota herättävää on niiden sisältämät runsaat kalligrafiatekstit. Kalligrafian käsioloista ja kirjoitusmerkkien eri varianteista käy ilmi, että tekstejä on siveltänyt useampi henkilö. SKM:n kuvasarjan tuomareiden nimen perässä oleva kirjoitusmerkki tarkoittaa palatsia (宮 gōng), muissa tunnetuissa maalauksissa siinä on kuningasta merkitsevä kirjoitusmerkki (王 wáng). (Kurki 2024, sähköposti 6.5.) Kahdesta maalauksesta puuttuu kuninkaiden nimet, niiden pääteltiin olevan tuomarit kahdeksan ja yhdeksän. Lontoon ja Vietnamin kuvasarjoissa on ainoastaan tuomarin yläpuolella vaakasuora teksti, jossa lukee tuomarin nimi ja numero. Shanxi'n kuvasarjassa ei ole ollenkaan tekstiä. Vaikka Baselin kuvasarja poikkeaa SKM:n maalauksista kokonsa ja värityksensä puolesta huomattavasti, auttoi sen kiinalainen teksti SKM:n kuvasarjan sisällön tulkinnassa ja vahvisti siitä aiemmin tehtyjä päätelmiä.

Koska SKM:n joissakin maalauksissa on vaaleita tyhjiä kohtia, joihin on mahdollisesti tarkoitettu kirjoitettavan kiinalaista tekstiä, herää kysymys ovatko teokset mahdollisesti keskeneräisiä. Melko varmasti voi sanoa, ettei kyseessä ole perinteinen itäaasialainen taustaus. Nastan reiät teosten kulmissa viittaavat maalauksen ripustustapaan SLS:n näyttelyissä. Tämä saa pohtimaan voisiko maalauksen taustaaaja olla länsimaalainen. Teosten valmistuspaikkaa tai omistushistoriaa ennen suomalaisten lähetystyöntekijöiden haltuun joutumista ei pystytty selvittämään, ja toistaiseksi jääkin avoimeksi, onko teokset taustoitettu täällä Suomessa vai mahdollisesti jossakin muualla. Asian selvittäminen vaatisi lisätutkimusta, joka ei ole tämän opinnäytteen rajoissa mahdollista.

Maalauksille tehtiin muutamia alkuaineanalyysjä Suomen kansallismuseon röntgenfluoresenssispektrometria (XRF) -mittauksilla joulukuussa 2024 (Liite 2.). Kuudennen tuomarin maalauksesta (VKSL9020) löydettiin vaalean vihreästä väristä kuparia, arseenia, rautaa ja kromia, joka viittaa smaragdinvihreään. Punaisesta löytyi elohopeaa, lyijyä ja kromia, jotka viittaavat sinooperin- tai lyijypunaiseen, kyseessä voi olla myös lyijyvalkoisen ja sinooperinpunaisen sekoitus. Useista väreistä löytynyt rauta viittaa maaväreihin. Valkonen tunnisti opinnäytetyössään melko suurella varmuudella tiibetiläisestä 1800–1900-luvun thangka-maalauksesta spektrometrillä ultramariinin sinisen, XRF-mittauksella: lyijyvalkoisen, lyijypunaisen, sinooperinpunaisen, kullan, smaragdin (kirkas, jopa neon) vihreän sekä vihreän malakiitin, joka Valkonen varmisti vertaamalla poikkileikkauskuvaa *Artists's Pigments* -kirjan kuvaan. Poikkileikkauskuvan avulla hän tunnisti thangkasta myös vaaleansininen atsuriitin. (Valkonen 2004, 78-91.)

Näitä tutkimuksia voi käyttää referenssinä, jos halutaan selvittää maalauksissa käytetyt pigmentit. Tässä vaiheessa ei ole tarkoituksenmukaista selvittää asiaa tämän enempää tai tehdä muita materiaalitutkimuksia. Ensin pitää varmistaa, mitä poistoehdotuslistalla oleville maalauksille tapahtuu. Kyseiset teokset ovat niin huonossa kunnossa, ettei niitä voi käsitellä ilman että ne vaurioituvat lisää. Seuraavassa alaluvussa annetaan arvioita teosten konservointia silmällä pitäen ja suosituksia säilyttämiseen.

6.5 Suositukset, säilytysolosuhteet

Teossarjan konservointi on tarpeen. Se on suuritöinen, vaatii lisätutkimuksia, työhön osoitetut resurssit ja tilat. Ennen konservointisuunnitelman tekoa tulee tutkia ainakin pigmentit, värien vesiliukoisuus, teosten paperi- ja kangaslaadut ja käytetyt liima- ja muut aineet. Teosten suuren koon takia niiden käsittelemiseen tarvitaan ajoittain kaksi henkilöä, joista ainakin toisella on oltava kokemusta itäaasialaisen paperille maalatun taiteen konservoinnista. Opinnäytteen perusteella arvioidaan, että koko *Kymmenen Tuonelan tuomaria* -kuvasarjan konservointiin tarvitaan kahdesta kolmeen vuotta aikaa. Arviointi perustuu ajatukseen, että työhön palkataan konservaattori, joka konservoi kaikki teokset ja pystyy rytmittämään samoja työvaiheita useampaan teokseen kerrallaan eikä joudu ajoittamaan ja pätkimään konservointityövaiheita virkatöiden lomaan. Teosten konservointi yhden konservaattorin voimin virkatöiden ohessa olisi haasteellista ja kestäisi suhteellisesti kauemmin: tämän mittaluokan konservointi ja sen keskittymistä vaativien työvaiheiden tekeminen useiden samanaikaisten projektien, näyttelyiden, lainojen, ja museokohteiden avaamisen ja sulkemisyklin lomassa vaatisi uudenlaista priorisointia työtehtävissä.

Victoria & Albert Museon esimerkkiä seuraten teosten konservointi kannattaisi budjetoida useammalle vuodelle siten, että konservoidut teokset esiteltäisiin yleisölle tietyn väliajoin heti konservoinnin jälkeen. Konservoinnin rahoitusta voisi etsiä pyrkimällä osasaksi kansainvälisiä tutkimusprojekteja ja kutsua teosten konservoinnista kiinnostuneita tahoja joukkorahoittamaan työtä. Tällaisia tahoja voisi löytää etnografisista kokoelmista ja Kulttuurien museoista niissä tehtävien kansainvälisten tutkimusprojektien kautta,. Myös kirkon, Suomen Lähetysseura ry:n, Suomi-Kiina-seuran ja erilaisten kulttuuriyhdistysten ja Kiinan suurlähetystön kautta kannattaisi mainostaa työtä. Suomen kansallismuseon kulttuurikummi-projektiin teossarja kannattaa myös ilmoittaa.

Ennen konservointia teokset suositellaan säilytettäväksi avattuina, vierekkäin omassa vetolaatikossa. Esimerkiksi Kokoelmakeskuksen säilytyslaatikosto, jonka vetolaatikon sisämitta on 140,5 cm x 300 cm, sopii tarkoituksen kokonsa

puolesta hyvin. Laatikon pohjalle ja päällimmäiseksi on laitettava tukeva (n. 120 g/m² -170 g/m² vahvuinen) puskuroitu suojapaperi, joka pystyy blokkamaan osan paperin normaalin kemiallisen hajoamismekanismin yhteydessä irtoavista haitallisista yhdisteistä.

7 Johtopäätökset

Tässä luvussa tarkastellaan ensin kokonaisen museon toiminnan lopettamisen yhteydessä tehtyä esinelahjoitusta Suomen kansallismuseolle. Ensin pohditaan miten SKM:n sisäinen viitekehys, ajankohtainen museologinen arvokeskustelu ja pienenevät resurssit suhteutuvat kokoelman mukana saatujen kiinalaisten kuvarullien kansalliskokoelmaan liittämiseen. *Kymmenen Tuonelan tuomaria* -kuvasarja toimii esimerkkitapauksena tarkasteltaessa yli sadasta kuvarullasta tehtyä poistoehdotusta uudelleen. Tämän jälkeen tehdään muutama nosto opinäytteen aikana esiin nousseista lisätutkimusaiheista.

7.1 Yhteenveto

Suomen Lähetysseuran museon toiminnan lopettamisen yhteydessä tehty esinelahjoitus Suomen kansallismuseolle tehtiin siinä tarkoituksessa, että esineiden säilyminen, tutkiminen ja yleisölle näyttäminen turvattaisiin. Lähetystyön historiaa ja siitä kertovaa esineistöä ei säilytetä missään muussa suomalaisessa museossa. Esineiden liittäminen kansalliskokoelmaan aloitettiin vuonna 2015. Samaan aikaan myös keskustelu museokokoelmiin kerääntyvästä marginaalisesta museoesineistöstä ilman kontekstietoja ja museokokoelmien hallitsemattomasta kasvusta kävi kuumana. Museokentällä esineiden poistoprosesseihin pyrittiin löytämään uusia positiivisia, esinepoiston mahdollistavia näkökulmia ja näitä kirjattiin kokoelmapolitiikkoihin ja strategioihin.

Suuren esinelahjoituksen vastaanottamisen kanssa samaan aikaan SKM:n henkilökunta oli työllistetty myös Kulttuurien museon toiminnan muutoksen takia. Kulttuurien museon luopuessa tiloistaan, esineet muutettiin SKM:n tiloihin ja toi-

minta keskitettiin osaksi Suomen kansallismuseon toimintaa vuonna 2013. Tämän lisäksi Museovirastoon kohdistui kyseisinä vuosina myös massiivisia säästötoimenpiteitä. Vuosina 2012 ja 2015 käytiin kahdet YT-neuvottelut, joiden seurauksena vuonna 2012 työpaikkoja vähennettiin 55 henkilötyövuoden verran ja kahdeksan museota suljettiin (Murto-Orava 2012). Vuonna 2015 lakkautettiin 45 vakituista tehtävää kun 29 henkilöä irtisanottiin, 11 eläköitymisen seurauksena vapautunutta paikkaa jätettiin täyttämättä ja viisi tehtävää lakkautettiin sisäisillä järjestelyillä (Museovirasto 2015). Henkilökuntaa siis vähennettiin samaan aikaan kun Kulttuurien museo esineineen sisällytettiin SKM:n toimintaan, ja etnografiseen kokoelmaan oltiin ottamassa vastaan n. 9 000 esineen kokoelma SLS:n museon lakkauttamisen yhteydessä. Kulttuurien museon silloisen johtajan Eija-Maija Kotilaisen esityksistä huolimatta ei etnografisista kokoelmista huolehtimiseen saatu lisää asiantuntijoita.

SKM:n kokoelmastrategioiden tarkastelun perusteella arvioidaan, että Suomen kansallismuseossa on tunnistettu ajankohtaisen museologisen keskustelun käsittelemät ongelmakohdat, sisällytetty niitä koskevia parannusehdotuksia kulloinkin päivitettävään kokoelmastrategiaan ja viety niitä käytäntöön. Tällaisten ohjeistusten laatiminen vaatii kuitenkin valtavasti resursseja ja aikaa. Tämän lisäksi ohjeistusten päivittäminen kesken useiden meneillään olevia projektien, rakenteellisten muutosten, henkilökunnan vaihtumisen ja vähentämisen keskellä aiheuttavat ymmärrettävästi myös sekavuutta. Ohjeistusten eriarvoisen ja aikaisen soveltamisen vaara on ilmeinen. Lisäksi kokonaisten projektien painopisteet saattavat muuttua oleellisestikin, koska työn priorisoiminen painottuu väistämättä työtä kulloinkin tekevien museoammattilaisten tietotaidon, resursien ja mielenkiinnon mukaisesti.

Ajankohtaisessa museologisessa arvokeskustelussa huomioidaan, että Euroopan ulkopuolisten kulttuurien esineistön museoarvoa määriteltäessä on korostunut kulttuurillisen tulkinnan merkitys. SLS:n kokoelmat ovat syntyneet lähetystyöntekijöiden, siis ei museoammattilaisten toimesta, jolla saattaa olla vaikutusta SLS:n museoesineiden museoarvon määrittämisessä. Hallitsemattomasti kasvavien museokokoelmien ratkaisuksi suositellaan kokoelmien jalostamista.

Yhdeksi tällaiseksi keinoiksi ehdotetaan karsimaan kokoelmista ilman kontekstietietoja olevat huonokuntoiset esineet, koska ne eivät sellaisina rikastuta kokoelmia. Myös proaktiivista poistoa suositellaan, jolloin ei tarvitse poistaa esineitä, joita ei ole liitetty kokoelmiin. Tätä yritettiin toteuttaa SLS:n kokoelman mukana tulleita kiinalaisia maalauksia ja kalligrafioita vastaanotettaessa, kun 78 esinettä ”poistettiin” karsimalla ne vastaanotettavien kokoelmaesineiden joukosta. Samassa yhteydessä poistettiin esinenumerot ja esineiden tiedot kokoelmien tiedonhallintaohjelmasta, tähän johtaneita syitä ja tapahtumia ei pystytty opinnäytteen aikana selvittämään. Tämä proaktiivinen poistoyritys kuitenkin epäonnistui, koska SLS:n museo toimitti myös ne esineet SKM:lle, joita ei ollut tarkoitus ottaa vastaan.

Mieleen nousee kysymys, mitä olisi tapahtunut, jos proaktiivinen poistoehdotus olisikin onnistunut. Silloin SLS:n työntekijät olisivat joutuneet ratkaisemaan kyseisten esineiden poistokysymyksen. Oli ehkä helpompaa toimittaa kaikki esineet lahjoituksen mukana SKM:lle ja luottaa siihen, että Suomen kansallismuseon ammattilaiset ratkaisevat eettisesti oikein näiden proaktiivisesti poistettujen esineiden poisto-ongelman.

SKM:n näkökulmasta tämä epäonnistunut proaktiivisen poistoyritys lisäsi huomattavasti jo ennestään massiivista työmäärää, koska satojen kuvarullien esinenumerot oli tarkistettava. Asian selvittely viivästytti lahjoituksen tämän osan kokoelmaan liittämistä niin pitkään, että osa kokoelmien vastaanottamiseen osallistuneista työntekijöistä ehti eläköityä ennen prosessin loppuun saattamista. Eläköitynyttä henkilökuntaa haastateltaessa kävi ilmi, että tämän yli kymmenen vuotta sitten vastaanotetun esinelahjoituksen yksityiskohdat olivat pyyhkiytyneet aika tarkkaan pois prosessissa mukana olleiden mielistä. Se muistettiin hyvin, että kokonaisuus oli suuri, esinemäärä valtava ja siihen liittyvä työ väsyttävää.

SLS:n lahjoituksessa saatujen esineiden luetteloiminen ja kokoelmiin liittäminen muodostui haasteeksi, joka oli osoittautua tutkimuksen kohteena olevien kii-

nalaisten maalausten näkökulmasta kohtalokkaaksi: tarkastettaessa satoja kuvarullia uudelleen, valittiin samalla yli sata huonokuntoista maalausta poistoehdotuslistalle, koska ei tiedetty mitä ne ovat. Tähän vaikutti myös se, että esimerkiksi *Kymmenen Tuonelan tuomaria* -kuvasarja oli SLS:n kokoelmissa luetteloitu yksittäisinä maalauksina, eikä sitä tästä syystä tunnistettu kuvasarjaksi. Erikoistutkija päätti säilyttää kaksi parhaimmassa kunnossa olevaa maalausta edustamaan huonokuntoisia maalauksia, loput kahdeksan kuvasarjaan kuuluvaa maalausta päätyivät poistoehdotuslistalle. Kuvarullat pakattiin muiden, yli sadan huonokuntoisen kuvarullan kanssa samoihin pahvilaatikoihin odottamaan konservattorin kuntotarkastusta.

Tutkimuksella osoitetaan esimerkkitapaukseksi valitun *Kymmenen Tuonelan tuomaria* -kuvasarjan avulla, että vieraamman kulttuurin esineiden kontekstiteitojen tunnistaminen vaatii erityistä asiantuntijuutta. Kokoelmanhallinnalliseen päätöksentekoon tarvittavat tiedot selviävät joskus vasta pitkäjänteisen selvitystyön avulla. Kuvasarja tunnistettiin ja vaikka sen omistushistoria jää puutteelliseksi, tässä tutkimuksessa selvitetyn tiedon perusteella sitä voi pitää museolöytönä. Etnografisen kokoelman poistokysymyksiä yleisemmin pohtiessa, esitetään että vieraampien kulttuurien museoesineitä käsiteltäessä tulisi esineen poistaminen hävittämällä sallia ainoastaan, jos sen kontekstitiedot tunnetaan. Vain siinä tapauksessa on mahdollista arvioida mitä ollaan poistamassa.

Osa teoksista näkyy Koivusen teoksessa ”*Terweisiä Kiinasta ja Afrikasta*” olevassa valokuvassa, sekä kuvassa 1. joka on tämän kirjoituksen sivulla 4. Kuvien perusteella tiedetään, että teossarja oli Suomessa SLS:n toisen Suomea 1926–1928 kiertäneen näyttelysarjan aikana. Teokset on siis tuotu suomalaisen Kiinaan suuntautuvan lähetystyön alkuvuosina Suomeen. Tämän perusteella oletetaan, että maalaussarjan toi mukanaan joko Hannes Sjöblom vuonna 1906 Kiinasta palatessaan, Erland Sihvonen vuonna 1910, tai tämän jälkeen jollakin Suomen vierailullaan (Saarilahti ym. 2002, 29-30).

Luokiteltaessa teossarjaa Helsingin kaupunginmuseon arvoluokituksen mukaisesti¹⁶ ”määräävien, täydentävien ja toissijaisten näkökulmien” kannalta (ks. luku 3.), voidaan todeta, että *Kymmenen Tuonelan tuomaria* -kuvasarja täyttää ”määrääviin näkökulmiin” luokitellun ”kokoelmapoliittisen vastaavuuden” -kriteerin seuraavin perustein: Teossarja on osa lähetystyöntekijöiden Kiinasta keräämää esinekokoelmaa, jonka alkuperä ja omistushistoria voidaan puutteista huolimatta sijoittaa suomalaisen lähetystyön Kiinan vuosien alkuun. Esineitä on esitelly Lähetysseuran pitämässä näyttelyissä jo ennen Lähetysmuseon perustamista, jolloin se kuuluu kokoelmaan, jonka ympärille koko museo on syntynyt. Museon ydinkokoelmaan kuulumisen puolesta puhuu myös se, että kuvasarjan aiheen ja syntyhistorian selvityksen vuoksi kuvasarja myös edustaa hyvin kiinalaisen uskomusperinteen materiaalista kulttuuria, jonka esitleminen on ollut yksi Lähetysmuseon ydintehtävistä. Vaikka maalausten syntypaikkaa eikä tekijöitä pystytty selvittämään, eivätkä teokset välttämättä ole taiteellisesti laadukkaita, ne kertovat ainutlaatuisella tavalla Kiinan kulttuurista, sen uskomustradition käyttämästä materiaalista ja suomalaisten lähetystyöntekijöiden alkuvaiheista Kiinassa. Lisäksi käytetyn arvoluokituksen mukaisista ”täydentävistä näkökulmista” teossarja täyttää selvitetyn ”historiallisen ja tiedollisen” näkökulman kriteerit. ”Toissijaisista” näkökulmista ”museaalisen käytettävyyden” ja ”elämyksellisyiden” kriteerien voi myös katsoa täytyvän. ”Määräävistä näkökulmista” ainoastaan ”kuvasarjan ideaalitila eli kunto” ei täytä Helsingin kaupunginmuseon kokoelmaluokittajan kriteereitä: kuvasarja on niin huonossa kunnossa, ettei sitä voi nykyisellään asettaa näyttille alkuperäistä vastaavasti eli kaikki maalaukset samaan aikaan vierekkäin. Olisi kuitenkin mahdollista asettaa esimerkiksi yksi teos rajoitetuksi ajaksi esille näyttelyyn.

Konservaattorin kuntotarkastuksesta alkunsa saaneessa tutkimuksessa *Kymmenen Tuonelan tuomaria* -kuvasarja luokitellaan tässä opinnäytetyössä kuuluvaksi Suomen Lähetysseuran ydinkokoelmaan, joka on Suomen kansallismu-

---

¹⁶ Koska SKM:n oma arvoluokitus on vielä kesken, käytettiin Helsingin kaupunginmuseon luokitusta apuna.

seon etnografisen kokoelmassa omana kokonaisuutena. Tälle SLS:n kokoelmalle on annettu SKM:ssa oma esinumeron etuliite: VKSLS, jonka perusteella kokoelman katsotaan kuuluvan SKM:n peruskokoelmaan. SKM:n kokoelmissa on samasta aihepiiristä maalauksia ainakin kolmesta eri sarjasta: vuonna 1932 Sophus Blackin lahjoittamat viisi maalausta, joita Halén ja Törmä ovat tutkineet, opinnäytteen esimerkkitapauksen *Kymmenen Tuonelan tuomaria* -kuvasarja sekä kahdeksan edellisiä muistuttavaa mutta kooltaan pienempää SLS:n kokoelman mukana saatua maalausta. Yksi näistä pienimmistä maalauksista on lisäksi saatu kokoelmaan aiemmin erään muun lahjoituksen osana, eikä se ole tarkasteltavan poistoehdotuksen alainen. Vaikka tarkasteltava kuvasarja onkin pahoin vaurioitunut ja konservoinnin tarpeessa, sitä voi nykyisessä kunnossa tutkia ja käyttää vertailumateriaalina. Teoksista otetut korkealaatuiset valokuvat mahdollistavat myös käytön esimerkiksi verkkomateriaalina ja julkaisuissa.

Onnekkana yhteenvetona voi todeta, että onneksi näitä kuvarullia ei hävitetty, sen ansiosta tämän tutkimuksen tekeminen oli ylipäätään mahdollista. Kuvasarjan aihe saatiin suhteellisen nopeasti selville kirjoittajan asiantuntijuuden ja aiheeseen perehtyneisyyden kautta. Kun kuvasarjan aihe oli selvillä, erikoistutkija Pilvi Vainonen kutsui samaa aihetta pitkään tutkineen Minna Törmän katsomaan teossarjaa, josta alkoi mielenkiintoinen matka: Törmä lupautui opinnäytteen toiseksi ohjaajaksi ja jakoi auliisti tietonsa, kontaktinsa ja tutkimustuloksensa kirjoittajan kanssa ja esitteli lisäksi oman henkilökohtaisen kirjastonsa Lohjalla. Juuri ennen tämän opinnäytteen valmistumista Törmä alkoi myös julkaista verkkosivuillaan omaa monivuotista tutkimustaan aiheesta. Siellä johdanto-osuudessa on nähtävissä Suomen kansallismuseon kokoelmaan vuodesta 1932 kuuluneet viisi Sophus Blackin lahjoittamaa *Tuonelan tuomari* -maalauksia.¹⁷

---

¹⁷ Törmä 2025, verkkosivu

7.2 Lisätutkimuksen aiheita

Esimerkkitapaukseksi valikoituneen *Kymmenen Tuonelan tuomarin* maalaussarjan lisäksi poistoehdotuksessa on myös lukuisia muita buddhalaiseen uskontoon ja rituaaleihin liittyviä maalauksia, jotka vaativat lisätutkimusta.

Koska suomalaisten lähetysasemat olivat Kiinassa Hunanin maakunnassa, teosten alkuperän ja omistushistorian jäljille saattaisi päästä perehtymällä Hunanin maakunnan kansantaiteeseen, luostareihin ja muihin uskonnollisiin paikkoihin, sekä siellä 1900-luvulla käytettyihin materiaaleihin. Lähetystyöntekijät kulkivat 1900-luvun alussa Hunaniin Shanghaiin ja Hankoun kautta (Saarilahti ym. 2002, 29-30.) joissa länsimaalaisiin keräilijöihin erikoistuneet taidekauppiat ja kokonaiset keräilijöille tarkoitetut markkinat ja torit olivat yleistyneet (Osvald Sirén 1925, viitannut Törmä 2020, 96). Lähetystyöntekijöiden haltuun päätyneet esineet ja teokset saattavat siis hyvinkin olla peräisin myös jostakin muualta Kiinasta. Esineiden kontekstitietojen selvittämisellä saattaisi löytää vastauksia laajemminkin kiinalaisen uskontoperinteeseen liittyviin kysymyksiin.

Kolonialistisessa kontekstissa kerätystä museoesineistöstä käyty ajankohtainen keskustelu Sveitsissä, sekä laajemminkin saksankielisellä alueella, on myös mielenkiintoinen: vuonna 2023–2024 Zürichin yliopiston etnografisessa museossa (*Völkerkundemuseum Universität Zürich, VKM*) pidetyn näyttelyn ”Ryöstösaalis?” (*Plünderware?*) ohessa lanseerattiin vuoden mittainen tutkimusprojekti ”Sveitsin (etnologisiin) kokoelmiin vuosina 1889–1949 päätynyt Kiinan sensitiivinen kulttuuriperintö” (*Sensibles Kulturgut China 1889–1949 in Schweizer (Ethnologische) Sammlungen*). Tutkimuksella osoitettiin, että kaikista sveitsiläisistä etnografisista kokoelmista löytyy ainakin yksittäisiä esineitä, jotka ovat todistettavasti peräisin Pekingin ryöstöistä tai saatu kokoelmiin sen seurauksena ostamalla tai lahjoitettuna (Flitsch & Filipiak 2023–2024, 14). Tutkimusprojekti sai suurta huomiota myös Kiinassa ja sen aikana muodostui laaja kansainvälinen aiheesta kiinnostunut asiantuntijoiden verkosto. Verkosto järjesti helmikuussa 2024 yhdessä Pekingin palatsimuseon tutkijoiden kanssa Münchenissä kansainvälisen tapahtuman nimeltä: ”BOKSARI-SAALIIT! Museokokoelmat, boksarikapina ja ryöstöt” (*BOX-*

ERLOOT! Museum collections, the Boxer war and practices of plunder). Tapah-
tuman yhteydessä todettiin, että tähän mennessä suurista ponnisteluista huoli-
matta ainoat esinepalautukset Kiinaan on tehty 1950-luvulla silloisesta Neuvos-
toliitosta ja DDR:stä (Flitsch & Filipiak 2023–2024, 11–14). Edellisestä käy hyvin
ilmi sen mahdollisuus, että Suomeenkin olisi päätyneet Kiinassa ryöstettyjä esi-
neitä.

Kyseinen SLS:n lahjoituksen mukana saatu monipuolinen esineistö mahdollistaa
siihen lähestymisen usean ammatti- ja oppialan näkökulmasta: kulttuuriantropo-
logian, kirjallisuustieteen ja historian, kulttuurien tutkimuksen sekä Kiinan kielen
opiskelijoille olisikin hyvä tehdä tietoiseksi, että SKM:n etnografisessa kokoel-
massa säilytetään tuhansia esineitä, jotka odottavat löytämistään ja niistä tehtä-
vää tutkimusta. Kansainvälisiin tutkimusprojekteihin mukaan pääsy auttaisi työtä,
jonka myötä myös tarvittavaan rahoitukseen saattaisi löytyä tukea. Esimerkiksi
aiheen asiantuntijan Minna Törmän kokemusta ja kansainvälistä verkostoa voisi
hyödyntää markkinoinnin ja sopivien rahoitustahojen etsimisessä. Lisäksi Suo-
men kansallismuseon esinekerkoon yhä kattavampi digitalisointi mahdollistaa
esineiden tutkimisen entistä laajemmin maantieteelliset rajat ylittäen.

Lopuksi

Tämä opinnäytetyö tehtiin henkilökohtaiseen kiinnostukseen perustuen ja osit-
tain opintovapaalla. Aiheen laajuus sai kirjoittajan kahlaamaan kirjallisuutta lai-
dasta laitaan ja oli erittäin antoisaa uppoutua esimerkiksi suomalaisen lähetys-
työn alkuvaiheisiin Kiinassa, lukea ensimmäisten lähetystyöntekijöiden usko-
mattomista seikkailuista Kiinassa aikana, jolloin maailman matkailu oli mahdol-
lista vain harvoille. Myös Lähetysmuseon vaiheet sekä etnografisten kokoel-
mien ja Kulttuurien museoiden syntyhistoria ovat vertaansa vailla, aiheen pi-
meimpiä, kolonialismiin liittyviä puolia unohtamatta. Kiinalaisen ja itäaasian
kulttuurin ja taidehistorian syventävät opinnot, kiinan kielen kurssien ohella sai-
vat ajan lentämään. *Tuonelan tuomarit* -aihe mahdollisti kirjoittajalle uuden alue-
valtauksen itäaasian taiteen parissa ja vei varsinkin tutkimuksen alkuvai-
heessa hetkittäin täysin mukanaan.

Kokoelmalahjoituksen osasta tehty poistoehdotus ja Suomen kansallismuseorakennuksen tyhjennys palauttivat kirjoittajan mytologisesta maailmasta takaisin konkretiaan ja teosten pariin. Suomen kansallismuseon kellarissa tutkittujen teosten parissa koettiin Pilvi Vainosen kanssa monta ilon hetkeä esineitä tunnistettaessa, teoksissa olevia kiinalaisia tekstejä tulkitessa ja kontekstietojen löydyttyä. Minna Törmän asiantuntijuus yhdistettynä sydämellisyyteen sai kirjoittajan innostumaan enemmän ja enemmän teossarjan kuva-aiheen synnystä ja alkuperästä sekä säilytti uskon aiheen tärkeyteen. Törmän välittämä kontakti Victoria & Albert Museon paperikonservaattori Susan Catcheriin paransi teosten materiaan ja konservointiin perehtymistä aiheessa, josta ei aluksi tahtonut löytyä tietoa eikä tutkimusta. Teossarjan tutkiminen johdatteli opintomatkoille ja yhteydenottoihin Sveitsissä ja Unkarissa, joissa molemmissa kirjoittaja on opiskellut ja asunut useita vuosia, sekä yhteydenottoihin japanilaisen paperin ja silkin konservointikursseilla solmittuihin kontakteihin Japanissa, Hongkongissa, Englannissa ja Singaporessa. Näistä kaikista saatiin arvokasta tietoa ja tukea.

Kun teossarjan aihe ja sisältö olivat selvillä, ajankohtaisen museologisen arvokeskustelun ja kulttuuriperinnön tutkimukseen liittyvien asioiden päivitys oli vuorossa. Nina Robbins luotsasi konservoinnin tutkinto-ohjelman puitteissa koko luokan varmasti ja energisesti läpi konservoinnin syventävien ammattiopintojen. Yhteinen exkursio-matka Amsterdamiin oli hyödyllinen ja hauska: kahdeksan hengen Hostel-huoneen jakaminen onnistuu tässä iässä ainoastaan ”hyvien tyyppien” kanssa. Opiskelun myötä syntynyt verkosto pysyy toivon mukaan jatkossakin aktiivisena.

Syventävien ammattiopintojen jälkeen olikin aika syventyä opinnäytteen kirjalliseen osuuteen. Laadullisen tutkimuksen keinoin pyrittiin ymmärtämään suuren esinelahjoituksen vastaanottamisen aikaisia tapahtumia ja niistä seuraavia haasteita. Museologisen arvokeskustelun valossa tarkasteltiin SKM:n kokoelmastrategioita ja SLS:n kokoelman siirron taustoja. Tutkimuskohteena oleva kuvasarja määritettiin Helsingin kaupungin museon kokoelmaluokittajan muistilistaa apuna käyttäen kuuluvaksi SKM:n peruskokoelmaan, siellä tarkemmin etno-

grafisen kokoelman alaisen, erillisen SLS:n kokoelman ydinkokoelmaan. Kuvasarjan säilyttämiseen ja konservointiin annetaan opinnäytteessä suosituksia. Tekstien oikoluvusta olen kiitollisuuden velassa Sara Théodorelle, Timo Lottaselle, Pilvi Vainoselle, Joanna Maltzefille ja Sanna Teittiselle.

Omalla työpaikalla tutkiminen on hyödyllistä myös tulevaisuutta ajatellen: on helpompaa kehittää omaa työtään, kun tuntee siihen vaikuttavia asioita syvemmin. Haasteet eivät tule Suomen kansallismuseossa häviämään mihinkään. Konservointiyksikössä työskentelee tällä hetkellä yksi paperikonservaattori, joka on yksikön palvelusopimuksen mukaisesti vastuussa SKM:n kaikkien kokoelmien paperipohjaisten esineiden ja teosten käytön mahdollistamisesta näyttelyissä, lainoissa, tutkimuksissa ja tapahtumissa. Erilaisia konservointitoimenpiteitä ja käsittelyitä tehdään tarvittaessa ja työtä tehdään eri museokohteissa. Alaan liittyvän tiedon tallentaminen ja jakaminen kuuluu myös työnkuvaan. Virkatyötä rytmittää vuosittainen kymmenen museokohteen sulkeminen ja avaaminen, vaihtuvat näyttelyt, lainat ja tapahtumat. Tähän työhön kuuluu myös teosten kuntoarvion tekeminen.

Vuoden 2025 alusta Museoviraston kuvakokoelmien paperikonservoinnin toiminta yhdistettiin SKM:n konservointiyksikön kanssa samaan tilaan. Tämä yhdistää kaksi eri yksikköä, joilla on toisistaan huomattavasti poikkeavat työnkuvat. Työtilan ja toiminnan yhdistäminen vaatii vielä suunnittelua, ennen kuin yhdistämisen tuomat synergiaedut saadaan täysipainoisesti molempien osastojen käyttöön. Samaan aikaan Museovirastoon kohdistuu jälleen suuria säästötoimenpiteitä ja muutoksia, jotka kiristävät tilannetta: syksyllä 2024 käytyjen YT-neuvottelujen jälkeen valtaosa viraston henkilöstöstä lomautettiin vuoden 2025 alussa eri pituisiksi ajoiksi ja useita henkilöitä on siirretty muille osastoille korvaaviin työtehtäviin, myös kirjoittaja menee opintovapaalta palattuaan toiselle osastolle neljäksi viikoksi. Työn hyvä suunnittelu ja priorisointi on siis jatkossa entistäkin tärkeämpää.

Tämän opinnäytteen toivotaan innostavan eri alojen tutkijoita löytämään Suomen kansallismuseon kokoelmat ja niissä piilevät tarinat. Tarinoille toivotaan siivet, joilla ne lentävät maitten ja mantereiden yli yhdistäen niiden kertojat ja kuuntelijat.

Lähteet

Achsel, Bettina 1998. Das japanische Hängerollbild. Materialien und Maltechniken. Stuttgart: Institut für Museumskunde an der Staatlichen Akademie der Bildenden Künste Stuttgart.

Ahrndt, Wiebke; Brandstetter, Anna-Maria; Brüdelin, Tina; Castro, Inés de; Flitsch, Mareile; ym. 2019. The Heidelberg Statement. Heidelberg: Jahreskonferenz der Direktorinnen und Direktoren der Ethnologischen und Weltkulturen Museen und -Sammlungen.

Anttila, Pirkko 2006. Tutkiva toiminta ja ilmiasu, teos, tekeminen. 2. toim. Hamina: Akatiimi Oy.

Burdett, Sara & Thomson, Sydney 2002. The japanese hanging scroll: a deconstruction. Teoksessa: Daniels, Vincent; Donnithorne, Alan & Smith, Perry (toim.): IIC Works of art on paper, books, documents and photographs - techniques and conservation. London: IIC The international institute for conservation of historic and artistic works. 32-35.

Chen, Frederick Shih-Chung 2014. In search of the origin of the enumeration of Hell-kings in an early medieval Chinese buddhist scripture: why did King Bimbisara become Yama after his Disastrous defeat in battle in the wen diyu jing (sutra on questions on Hell's)? Teoksessa: Buddhist studies reviews. Erlangen-Nürnberg: International consortium for research in the humanities. Friedrich-Alexander-Universität . 53-64. <https://doi.org/10.1558/bsrv.v31i1.53> (viitattu 2.9.2024).

Chiong, Wai Yee & Knipe, Penley 2017. Reigning over a Hellish Bureaucracy. Artikkel. Harvard Art Museum. <https://harvardartmuseums.org/article/reigning-over-a-hellish-bureaucracy> (viitattu 10.4.2025).

Clunas, Craig 2017. Chinese painting and its audiences. Washington: Princeton University Press.

Ebert, Jorinde; Kaulbach, Barbara M.; Kraatz, Martin 1980. Religiöse Malerei aus Taiwan. Ausstellung der Religionskundlichen Sammlung der Philipps-Universität Marburg. Marburg: Joh. Aug. Koch.

Europaeus, Otto 2020. Boksarikapina varhaisen suomalaisen median silmin: Miten vieraasta Kiinasta kirjoitettiin 1900-luvun vaihteen Suomessa? Pro Gradu tutkielma. Helsinki: Helsingin yliopisto, Valtiotieteellinen tiedekunta. Poliittisen historian tutkinto-ohjelma. <https://helda-test-22.hulib.helsinki.fi/items/e4d3a796-fc51-48c5-a6d3-e83fd8db9f56/full> (viitattu 3.3.2025).

Fingerroos, Outi; Kajander, Konsta; Lappi & Tiina Riitta (toim.) 2022. Johdanto. Teoksessa: Kulttuurien tutkimuksen menetelmät. Suomalaisen kirjallisuuden seura, SKS. 8–16. <https://oa.finlit.fi/site/books/e/10.21435/tl.274/> viitattu (10.2.2025).

Flitsch, Mareile & Filipiak, Yu 2023–2024. Sensibles Kulturgut China 1889–1949 in Schweizer Ethnographischen Sammlungen: Boxerkrieg (2023–2024). Tutkimusprojektin loppuraportti. Zürich: Sveitsin kulttuuriministeriö ja Zürichin yliopiston etnografinen museo. https://www.mu-sethno.uzh.ch/dam/jcr:0b03e5ac-3be9-41fb-b0c3-3d916f71c3ee/241127_Abschlussbericht%20Bundesamt%20f%C3%BCr%20Kultur%20zur%20Publikation_mit_Logo.pdf (viitattu 15.2.2025).

Halén, Harry 1987. Mirrors of the void - Buddhist Art in the National Museum of Finland. Helsinki: Museovirasto.

Helminen, Liisa 2003. Johdanto. Teoksessa: Aarteita Afrikasta ja keisarien Kiinasta. Helsinki: Suomen lähetysseura: Lähetysmuseon julkaisu 2003. 6–11.

Hirasawa, Caroline 2008. The inflatable, collapsible kingdom of retribution: a primer on japanese hell imagery. Teoksessa: Nakai, Kate Wildman & Riggs, Lynne E. (toim.) Monumenta Nipponica. Tokyo: Sophia University. 1–50.

Häyhä, Heikki, Jantunen, Sari & Paaskoski, Leena 2015. Merkitysanalyysimenetelmä. Helsinki: Suomen Museoliitto. <https://museoliitto.fi/publication/merkitysanalyysimenetelma> (viitattu 10.3.2025).

Javanainen, Kirsi 1991. Pro Gradu tutkielma. Helsinki: Helsingin yliopisto, Teologinen tiedekunta. Suomen ja Skandinavian kirkkohistorian tutkinto-ohjelma.

Karlsson, Kim 2023. Vom Stein-See zum Zürich-See. Die 400-jährige Reise einer chinesischen Malerei. Teoksessa: Francini, Ester Tisa & Csernay, Sarah: Wege der Kunst. Wie die Objekte ins Museum kommen. Zürich: Museum Rietberg Zürich und Verlag Scheidegger & Spiess AG, Zürich. 364-378.

Koivunen, Leila 2011. Terweisiä Kiinasta ja Afrikasta. Suomen Lähetysseuran näyttelytoiminta 1870–1930-luvuilla. Helsinki: Suomen Lähetysseura ry.

Koivunen, Leila 2015. Eksotisoidut esineet ja avartuva maailma: Euroopan ulkopuoliset kulttuurit näytteillä Suomessa 1870–1910-luvuilla. Helsinki: Suomalaisen kirjallisuuden seura.

Lam, Susan Y. (toim.) 2003. Ancient Taoist Art from Shanxi Province. Hong Kong: University Museum und Art Gallery, The University of Hong Kong.

Landwehr, Ute 2001/2002. Chinesische Hängerollbilder: Montagetechnik und typische Schadensphänome. Teoksessa: Koller, Manfred; Knall, Ulrike & Wallner-Holle, Helmgrad. Restauratorenblätter 22/23 Papier, Pergament, Grafik, Foto. Wien/Klosterneuburg: Mayer & Comp. Verlagsgesellschaft Klosterneuburg. 69-79.

Lawson, Peter 1988. The preservation of pre tenth century paper. Teoksessa: IIC - The conservation of far eastern paper - Preprints of the contributions to the Kyoto congress, 19-23 september 1988. London: The international institute for conservation of historic and artistic works. 15-18.

Ledderose, Lothar 2000. Ten thousand things. Module and mass production in Chinese art. Princeton: Princeton University press.

Lee, Valerie; Gu, Xiangmei & Hou, Yuan-Li 2003. The treatment of Chinese ancestor portraits: an introduction to Chinese painting conservation techniques. Teoksessa: Journal of the American institute for conservation. Vol. 42. No 3. AIC The American institute for conservation of historic & artistic works.463-477. <http://jstor.org/stable/3179868> (viitattu 18.1.2024).

Litukka, Satu-Maaria 2008. Suomi-Kiina -seuran ja sen kirjaston rooli kulttuurisen tiedon välittäjänä. Pro Gradu -tutkielma. Tampere: Tampereen yliopisto.

Liu, Fang-ju (toim.) 2008. The art of mounting Chinese painting and calligraphy. Taipei: National Palace Museum.

Liu, Zheng-feng; Zhang, Hang; Zhou, Wen-hua; Hao, Sheng-cai; Zhou, Zhong; Qi, Xiao-kun & Shi, Ji-long 2019. Pigment identification on an undated Chinese painting by non-destructive analysis. Teoksessa: Vibrational Spectroscopy, March. 28–33. <https://doi.org/10.1016/j.vibspec.2018.08.009> (viitattu 12.4.2024).

Lund, Pekka 2006. Kuilun reunalla - Suomen Lähetysseura Kiinassa 1926–1929. Väitöskirja Helsingin Yliopisto, pdf. Helsinki: Suomen Lähetysseura. <http://hdl.handle.net/10138/21616> (viitattu 6.8.2024).

Lutz, Albert; Hearn, Maxwell K. & Schneiter, Daniel 1996. Mandat des Himmels. Kaiser und Künstler in China. Chinesische Malerei und Schriftkunst aus dem Metropolitan Museum of Art, New York. Zürich: Museum Rietberg Zürich.

Lutz, Albert; Qi, Huang 1994. Asiatische Malerei. Zürich: Museum Rietberg Zürich.

Mailasalo, Juhani 2024. Suomalaiset keisarillisessa Kiinassa. Myllykoski: Reuna Publishing House Oy.

McCarthy, Blythe & Giaccai, Jennifer (toim.) 2021. Scientific Studies of Pigments in Chinese Paintings. Lontoo: Archetype publications in association with the Freer Gallery of Art and Arthur M. Sackler Gallery. <https://asia.si.edu/research/publications/scientific-studies-of-pigments-in-chinese-paintings> (viitattu 24.3.2025).

Murto-Orava, Lea 2012. Museoviraston YT-neuvottelut päättyivät – työpaikkoja joudutaan vähentämään 55 henkilötyövuoden verran ja pitämään kahdeksan museota kiinni, Helsinki: <https://agricolaverkko.fi/keskustelu/viewtopic.php?t=4201> (viitattu 10.4.2025).

Museovirasto 2015. Museoviraston yt-neuvottelut päättyivät: 29 menettää työpaikkansa, toimintoja karsitaan ja museoiden aukioloaikoja supistetaan. Helsinki: ePressi. <https://www.epressi.com/tiedotteet/kotimaa/museoviraston-yt-neuvottelut-paattyivat-29-menettaa-tyopaikkansa-toimintoja-karsitaan-ja-museoiden-aukioloaikoja-supistetaan.html> (viitattu 10.4.2025).

Nikkilä, Kaisa 2000. Kristillinen usko ja Kiinan salattu viisaus - Toivo Koskikal-
lion teologia ja sen kiinalainen konteksti. Helsinki:Yliopistopaino Helsinki.

Ninghua, Mei & Xingheng, Tao (toim.) 1999. Gems of Beijing cultural relics se-
ries. Beijing: Beijing publishing House.

Oba, Takemitsu 1988. The conservation and premounting of five Chinese bud-
dhist paintings. Kioto. Teoksessa: IIC - The conservation of far eastern paper -
Preprints of the contributions to the Kyoto congress, 19-23 september 1988.
London: The international institute for conservation of historic and artistic works.
73-74.

Robbins, Nina 2016. Poisto museokokoelmasta. Museologinen arvokeskustelu
kokoelmanhallinnan määrittäjänä. Väitöskirja. Jyväskylä: Jyväskylän yliopisto,
Humanistinen tiedekunta, museologian tutkimusala.

Saaranen-Kauppinen, Anita & Puusniekka, Anna 2006. KvaliMOTV - Menetel-
mäopetuksen tietovaranto. Verkkojulkaisu. Tampere: Yhteiskuntatieteellinen tie-
toarkisto <https://www.fsd.tuni.fi/menetelmaopetus/> (viitattu 9.3.2025).

Saarilahti, Toivo; Nikkilä, Kaisa; Nikkilä, Pertti & Iljäs, Matti 2002. Idän myrsky-
pilven alla. Suomen Lähetysseuran työ kiinassa 1901–1959. Sata vuotta suo-
malaista lähetystyötä III. Helsinki: Suomen Lähetysseura.

Suomen Kansallismuseo 2025. Menneet näyttelyt. Verkkosivu. [https://www.kan-
sallismuseo.fi/fi/nayttelyt?timeline=past&page=1](https://www.kansallismuseo.fi/fi/nayttelyt?timeline=past&page=1) (viitattu 8.3.2025).

Teiser, Stephen F. 1994. The Scripture on the Ten Kings. Honolulu: University of
Hawaii Press.

Tieteen termipankki 2025. [https://tieteentermipankki.fi/wiki/Kielitiede:abduktiivi-
nen päättely](https://tieteentermipankki.fi/wiki/Kielitiede:abduktiivinen_paattely) (viitattu 18.3.2025).

Törmä, Minna 2003. Huomioita Kiinan taiteesta. Teoksessa: Aarteita Afrikasta
ja keisarien Kiinasta. Helsinki: Suomen lähetysseura: Lähetysmuseon julkaisu
2003. 76-80, 111–125.

Törmä, Minna 2016. Some Thoughts on the creation of a popular iconography
for the Ten Kings of Hell in imperial China. Orientaliska studier 146. 215–234.
<https://eprints.gla.ac.uk/133619> (viitattu 30.8.2024).

Törmä, Minna 2020. Nordic private collections of chinese object. New York:
Routledge. <https://doi.org/10.4324/9780429435041> (viitattu 25.3.2025).

Törmä, Minna 2025. Journeys in the Netherworld: Exploring Painted Imagery of
the Ten Kings in Imperial China. Verkkosivu: <https://seedlet42.wordpress.com>
(viitattu 21.4.2025).

Valkonen, Anne 2004. Tiibetiläisen thangka-maalauksen tutkimus ja konser-
vointi. AMK-opinnäyte. Vantaa: EWTEK muotoiluinstituutti, Tekstiilikonservoin-
nin oppisuunta.

Valtonen, Anni 2009. Eksoottista hämmennystä. Sana "eksoottinen" ei välttämättä ole viaton sana. Maailman kuvalehti. Kirjoitus palstalla "Näkökulma". <https://maailmankuvalehti.fi/2009/3/nakokulmat/eksoottista-hammennysta> (viitattu 9.3.2025).

Verband der Museen der Schweiz (VMS) 2022. Provenienzforschung im Museum II. Sammlungen aus kolonialen Kontexten- Grundlagen und Einführung in die Praxis. Teoksessa: Arbeitsgruppe "Koloniale Sammlungen" 2022. Normen und Standards - Empfehlungen des VMS 2022. Zürich: VMS.

Victoria & Albert Museum, 2021. Secrets of the Museum. Lontoo: Victoria & Albert Museum. 18.9.2021. www.youtube.com/@pieterdaane-martina5009. 4.1.2024. 58.59 min. https://www.youtube.com/watch?v=Zo2Z_jH0KYI (viitattu 14.3.2025).

Vietnam National Museum of History i.a. Vietnam National Museum of History. Verkkosivu. <https://vnmh.com.vn/vi/Articles/3101/19307/bo-tranh-thap-dien-diem-vuong-tai-bao-tang-lich-su-quoc-gia.html> (viitattu 5.10.2024).

Williams, C.A.S. 1976. Outlines of Chinese symbolism & art motives. New York, NY: Dover Publications.

Winter, John 2008. East Asian paintings. Materials, structures and deterioration mechanismus. London: Archetype Publications Ltd.

Wu, Shun-chi & Müller, Claudius (toim.)1989. Wege der Götter. Religionen der traditionellen China. Berlin: Museum für Völkerkunde, Staatliche Museen Preussischer Kulturbesitz.

Zhao, Fangnan; Xing, Huiping; Wang, Jianwei; Jia, Zhihui; Chao, Xiaolian; Wang, Juanli; Liu, Jiaojiao & Li, Yuhu 2022. Analytical Investigation of Jiantang Scroll Paintings in the seventh Year of the Guangxu Era. Coatings, 19 March.Osa/vuosikerta 2022. Basel: MDPI, Switzerland. <https://www.mdpi.com/2079-6412/12/3/410> (viitattu 12.4.2024).

Zhou, Bao Zhong 1988. The preservation of ancient Chinese paper. Teoksessa: IIC - The conservation of far eastern paper - Preprints of the contributions to the Kyoto congress, 19-23 september 1988. London: The international institute for conservation of historic and artistic works. 19–21.

Julkaisemattomat lähteet

Catcher, Susan 2025. E-introduction regarding conservation. Sähköpostiviestit 4.3., 6.3., 12.3., 13.3. & 2.4.2025.

Ehanti, Eero 2025. Konservointiyksikön palvelusopimus. Suomen kansallismuseon konservointiyksikkö. Helsinki.

Helsingin kaupunginmuseo 2023. Kokoelmaluokittajan muistilista_03052023. Helsinki.

Hoppa, Kerttuli, Lahti, Katri & Klaavu, Pia 2023. Poistoprosessin kuvaus. Kokousmuistio 27.6.2023.

Järvinen, Outi (toim.) 2010. Suomen kansallismuseon kokoelmapoliittinen ohjelma. Helsinki: Museovirasto.

Kato, Masato 2025. Buddhist- taoist ritual paintings on paper in the Finish Nationalmuseum. Sähköpostiviestit 13.3. & 21.3. 2025.

Kotilainen, Eija-Maija 2013. Kulttuurien museo muutoksessa. Helsinki: Museovirasto.

Kotilainen, Eija-Maija 2025. SLSn kiinalaiset maalaukset. Sähköpostiviesti. 10.1.2025.

KoTu ja KoPa yksiköiden henkilökunta 2023. Sisäinen asiakirja. Esineen poisto – helppo ohje MuseumPlussaan. Vantaa.

Kumbukumbu - Suomen Lähetysseuran museo 2009, 2010, 2011, 2012. Toimintakertomukset vuosilta 2009–2012.

F

Lahdentausta, Heli 18.11.2016. Sisäinen asiakirja. Poistetut kalligrafiat.

Lahdentausta, Heli 23.11.2015. Sisäinen asiakirja. Lehdistötiedote.

Lahdentausta, Heli 2016. Sisäinen asiakirja. Kumbukumbun esineet maittain.

Lahdentausta, Heli 2025. SLS:n kiinalaiset maalaukset. Sähköpostiviesti 18.2.2025.

Lahti, Katri 2023. Poistoprosessi, aloituskartoitus. Kokousmuistio 13.11.2023.

Lipasti, Simo 2000. Sisäinen asiakirja. Luovutustodistus 29.8.2000.

Museoviraston kokoelmapoliittinen ohjelma 2014. Helsinki: MVn kokoelmien ylläpitävät yksiköt 2014.

Robbins, Nina 2023–2024. Museologian luennot YAMK konservoinnin maisteriohjelmassa. Helsinki: Metropolia-Ammattikorkeakoulu.

Schmitt, Camille 2020. Restoration report. King of Hell. Einer der Höllenrichter China, Qing-Dynastie, Qianlong-Periode (1736-1795) oder 17. Jh. / Museum Rietberg Zürich. Lannilis, France.

Suomen kansallismuseon kokoelmastrategia (2017–2021) 2016. Sisäinen asiakirja.

Suomen kansallismuseon kokoelmastrategia (2022–2027) 2024. Sisäinen asiakirja.

Suomen Lähetysseuran kuvakokoelma / Museovirasto 3.12.2010. Digitaalinen kuva alkuperäinen valokuva: hopeagelatiinivedos paperille. Helsinki 1926. MuseumPlus-tiedohallintajärjestelmä VKKSLS1305.

Suomen Lähetysseura ry & Museovirasto/ Suomen kansallismuseo 2014. Sisäinen asiakirja. Esinekeräilyluovutussopimus. Helsinki.

Teittinen, Sanna 2023. Museopoistot, sisäinen ohjeistus? Sähköpostiviesti 13.11.2023.

TSUI, Waishan 2024–2025. Whatsapp viestit ja tiedostot vuosina 2024–2025.

Törmä, Minna 21.3.2025. Kommentit Tuija Toivasen opinnäytetyöhön.

Törmä, Minna 2025. Suullinen tiedonanto. Vierailu Lohjalla.

Törmä, Minna 1.4.2025. Suullinen tiedonanto. Zoom-tapaaminen.

Vainonen, Pilvi 2022. Kokoelmiemme itäaasialaiset kuvarullat. Sähköpostiviesti 10.3.2022.

Vainonen, Pilvi 2022. VS: kokoelmiemme itäaasialaiset kuvarullat PYYNTÖ. Sähköposti 14.3.2022

Vainonen, Pilvi 2023. Suullinen tiedonanto. Syyskuu 2023.

Vainonen, Pilvi 2023. Lähetysmuseon SLS-kokoelman tiedonsiirto VKSLS-kokoelmaan. Sisäinen asiakirja 11.10.2023.

Vainonen, Pilvi 2025. Suullinen tiedonanto. 7.3.2025

Varjola, Pirjo 2018. Diarointitieto.

Völkerkundemuseum der Universität Zürich 2025. Korttitiedot museon kokoelmanhallintaohjelmasta. Zürich.

Zelenák, Orsolya 2016. Egy 19. századi Kínai tekerkép restaurálása. Opinnäytetyö. Magyar Képzőművészeti egyetem Restaurátor szak. Iparművészeti restaurátor szakirány.

Kuvalähteet

Kuva 1. Suomen Lähetysseuran kuvakokoelma / Museovirasto 3.12.2010. Digitaalinen kuva alkuperäinen valokuva: hopeagelatiinivedos paperille. Helsinki 1926. MuseumPlus-tiedohallintajärjestelmä VKKSLS1305.

Kuvat 2.–3. Toivanen, Tuija 2022. Valokuva.

Kuva 4. Museovirasto /Järvinen, Ilari 2024. Taulukon yksittäiset teoskuvat.

Kuva 5. Museovirasto /Järvinen, Ilari 2024. Taulukon yksittäiset teoskuvat.

Kuvat 6.–8. Toivanen, Tuija 2022. Valokuva.

Kuva 9. Ebert, Jorinde; Kaulbach, Barbara M. & Kraatz, Martin 1980. Religiöse Malerei aus Taiwan. Ausstellung der Religionskundlichen Sammlung der Philipps-Universität Marburg. Joh. Aug. Koch: Marburg. 23.

Kuva 10. Ebert, Jorinde; Kaulbach, Barbara M. & Kraatz, Martin 1980. Religiöse Malerei aus Taiwan. Ausstellung der Religionskundlichen Sammlung der Philipps-Universität Marburg. Joh. Aug. Koch: Marburg. 24.

Kuva 11. TOBUNKEN 2018. Independent Administrative Institution. National Research institute for cultural properties, Tokyo. Kurssimateriaali Workshop on the conservation of Japanese art objects on paper and silk. Berliini: Museum für asiatische Kunst, Staatliche Museen zu Berlin.

Kuva 12. Toivanen, Tuija 2025. Mikroskooppikuva.

Kuvat 13.–17. Toivanen, Tuija 2025. Valokuvat.

Kuva 18. Museovirasto /Järvinen, Ilari 2025. Valokuva.

Kuva 19. Völkerkundemuseum der Universität Zürich i.a. Valokuva tiedonhallintaohjelmasta.

Liitteiden kuvalähteet

Liite 1. Kuvat 1.–10. Museovirasto /Järvinen, Ilari 2025

Liite 2. Kuva Museovirasto /Järvinen, Ilari 2025, Diagrammit Toivanen, Tuija 2024

Liite 3. Museovirasto, paitsi VK5132:4 Toivanen, Tuija 2024

Liite 4. Kuvat Victoria & Albert Museum 2024. Verkkosivu https://collections.vam.ac.uk/search/?id_technique=AAT54216&page=1&page_size=15&q_object_name=Ten+Kings+of+Hell

Liite 5. Lam, Susan Y. (toim.) 2003. Ancient Taoist Art from Shanxi Province. Hong Kong: University Museum und Art Gallery, The University of Hong Kong. 114-117.

Liite 6. Toivanen, Tuija 2025. Valokuvat

Liite 7. Vietnam National Museum of History i.a. Vietnam National Museum of History. Verkkosivu <https://vnmh.com.vn/vi/Articles/3101/19307/bo-tranh-thap-djien-diem-vuong-tai-bao-tang-lich-su-quoc-gia.html> (viitattu 5.10.2024)

Liitteet

Liite 1. *Kymmenen Tuonelan tuomaria* -kuvasarja (十殿閻羅 shí diàn Yánluó)

Ensimmäinen tuomari Qin guang gong (秦廣宮) VKSLS1695 / 361

Toinen tuomari Chu jiang gong (楚江宮) VKSL1702 / 369

Kolmas tuomari Song di gong (宋帝宮) VKSLS1703 / 369

Neljäs tuomari Wu guan gong (五官宮) VKSLS1697 / 363

Kuudes tuomari Bian cheng gong (卞城宮) VKSL1699 / 366

Seitsemäs tuomari Tai shan gong (泰山宮)VKSL1700 / 367

Kahdeksas(?) tuomari Du shi gong (都市宮) VKSLS1704 / 371 (vaakateksti: 貴善罰惡)

Yhdeksäs (?) tuomari Ping deng gong (平等宮) VKSLS2168 (9.)

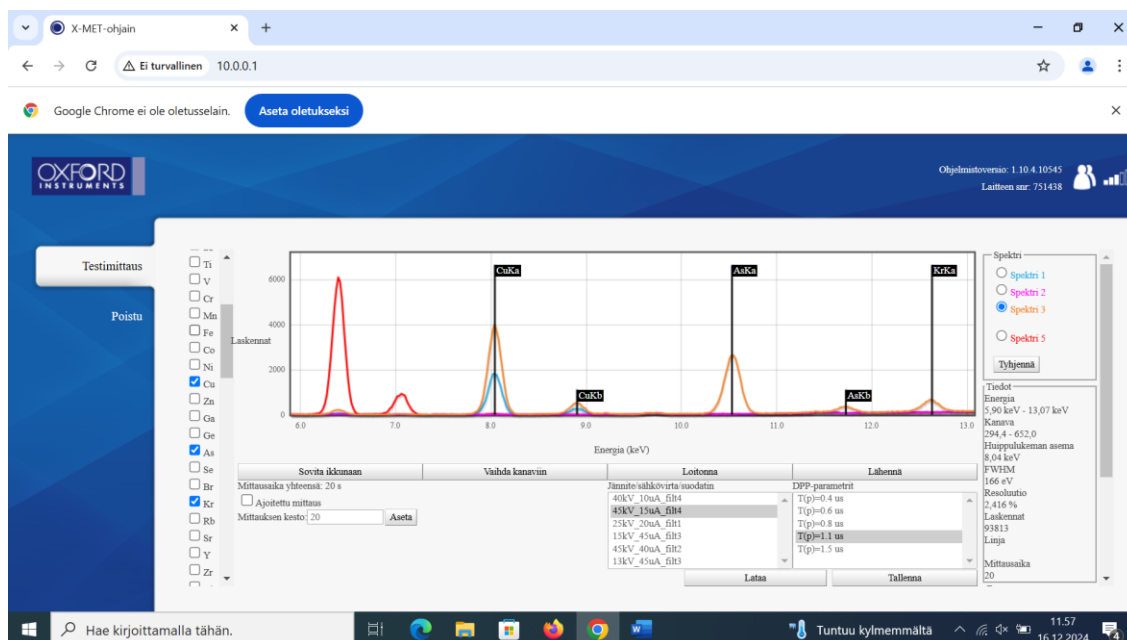
Kymmenes tuomari Zhuan lun gong 轉輪宮 VKSLS1705 / 371

Liite 2. VKSLS1700 (Tai shan court 7.) XRF-mittaukset

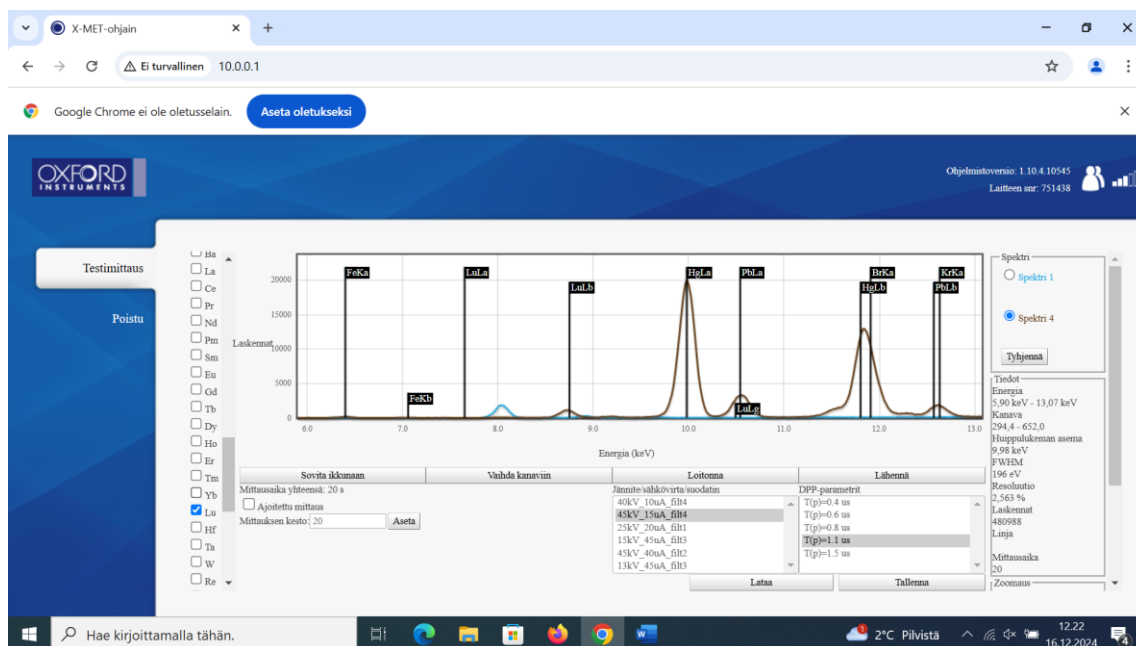
Vaalean/mintun vihreä tuomarin hatussa

Cu, As, Kr

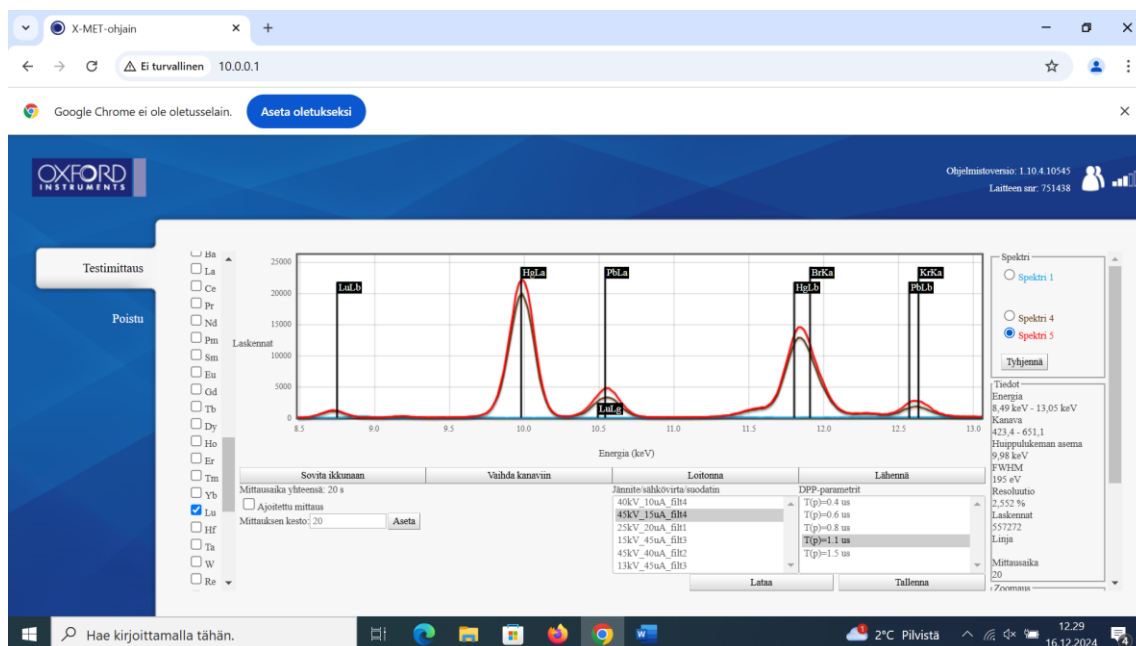
A. punainen puserossa: kolme eri tummuutta

Hg, Pb, Kr, Br

B. punainen tekstin pohjalla:

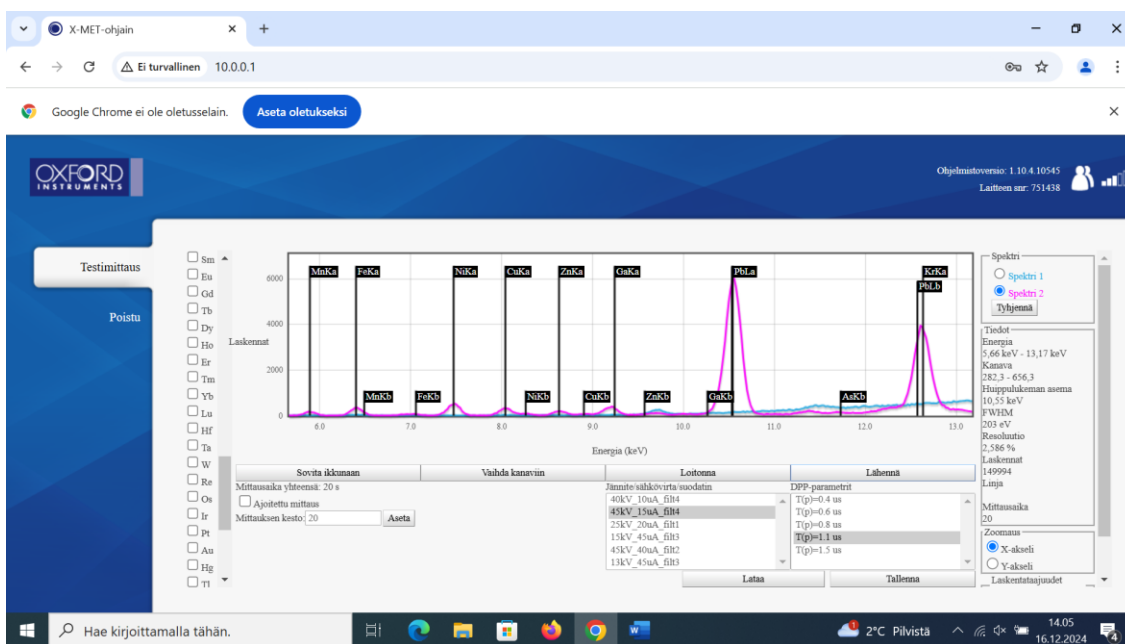
Hg, Pb, Kr, Br

C. keltainen hame

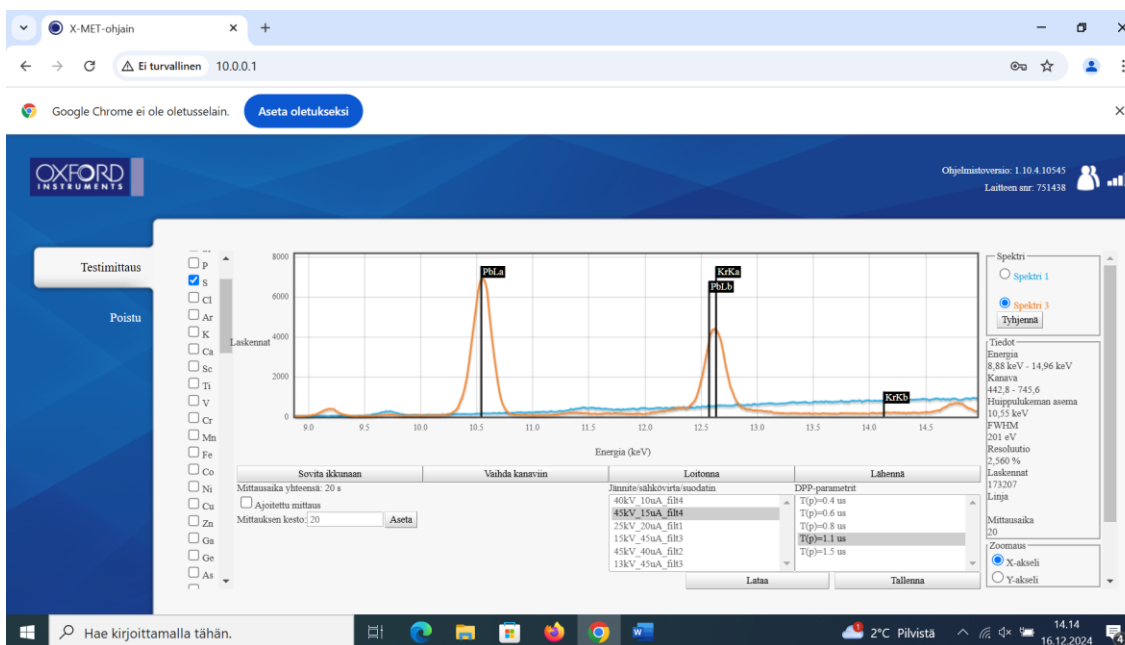
Pb, Kr(?)(Ni, Ga, Cu, Fe)

Liite 2.

D. keltainen vaate, jossa punaisia koristeviivoja

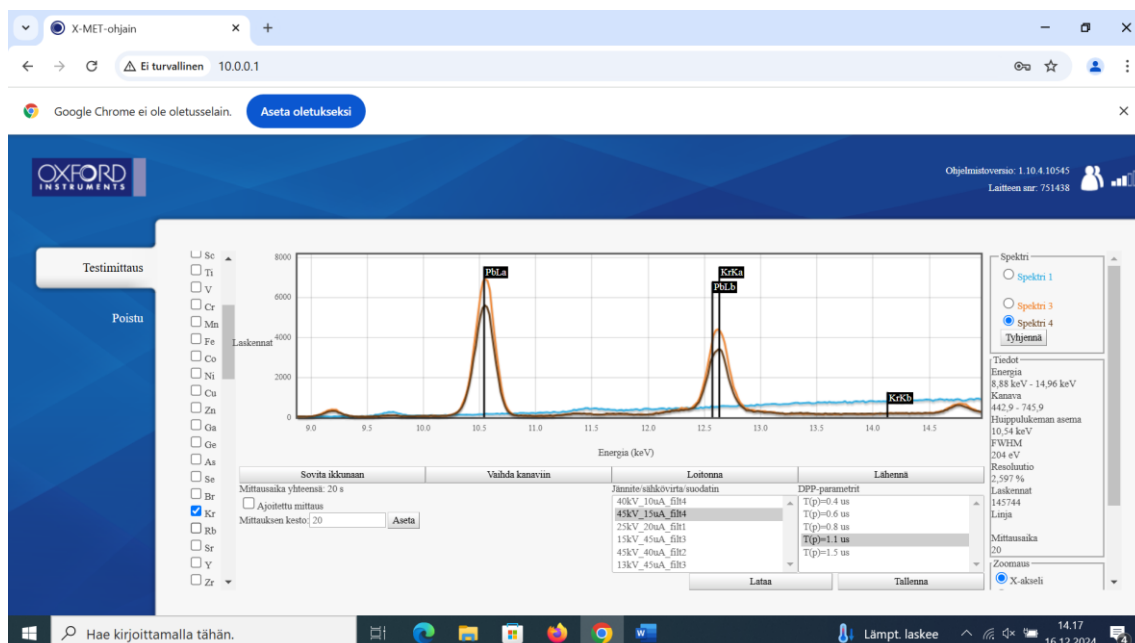
Pb (Kr?)

E. musta-sininen mekko (keltainen spektri)

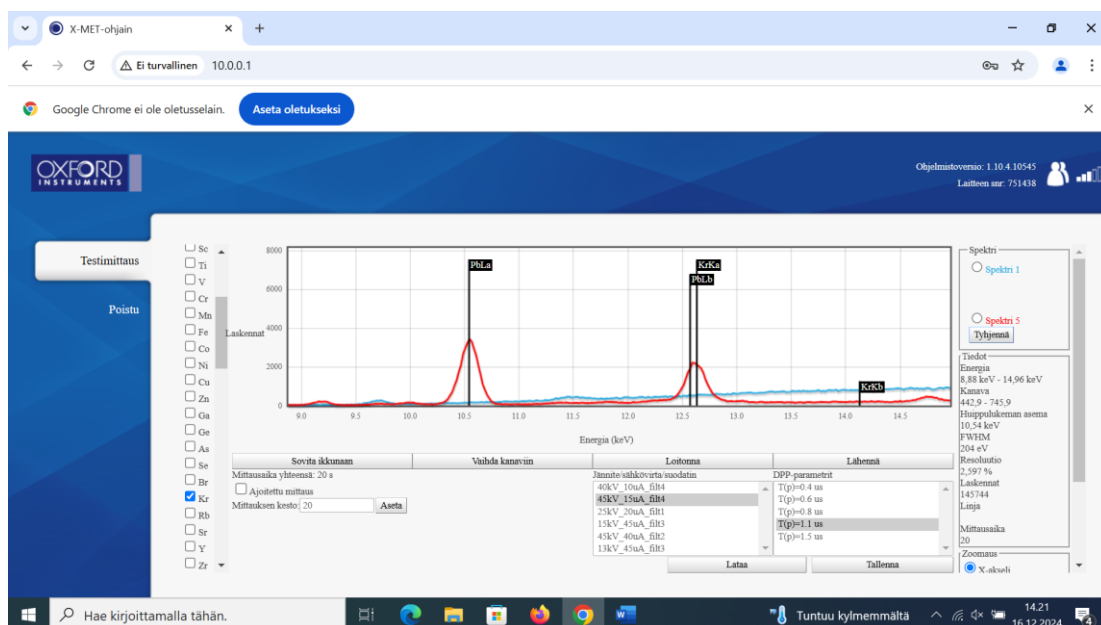
Liite 2.

Pb, Kr

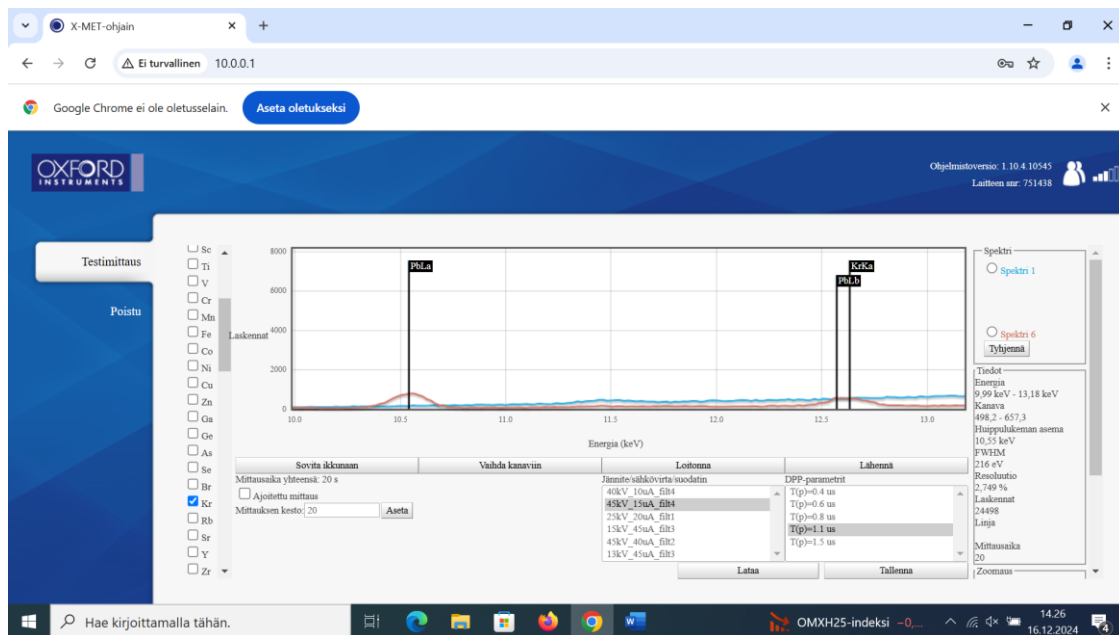
F. vaalean sininen lasuuri (reunassa vasemmalla)

Pb (Kr?)

G. Vaalean vihreä lasuuri taustalla (alhaalla oikealla)

Pb

Liite 3. Kymmenen Tuonelan tuomaria -kuvasarja 5 kpl /lahjoittanut Sophus Bläck, 1932

VK 5132:3

VK5132:4

VK5132:5

VK5132:6

VK5132:7

Liite 4. *Victoria & Albert Museum* Kymmenen Tuonelan tuomaria -kuvasarja (ladattu museon kotisivuilta:)

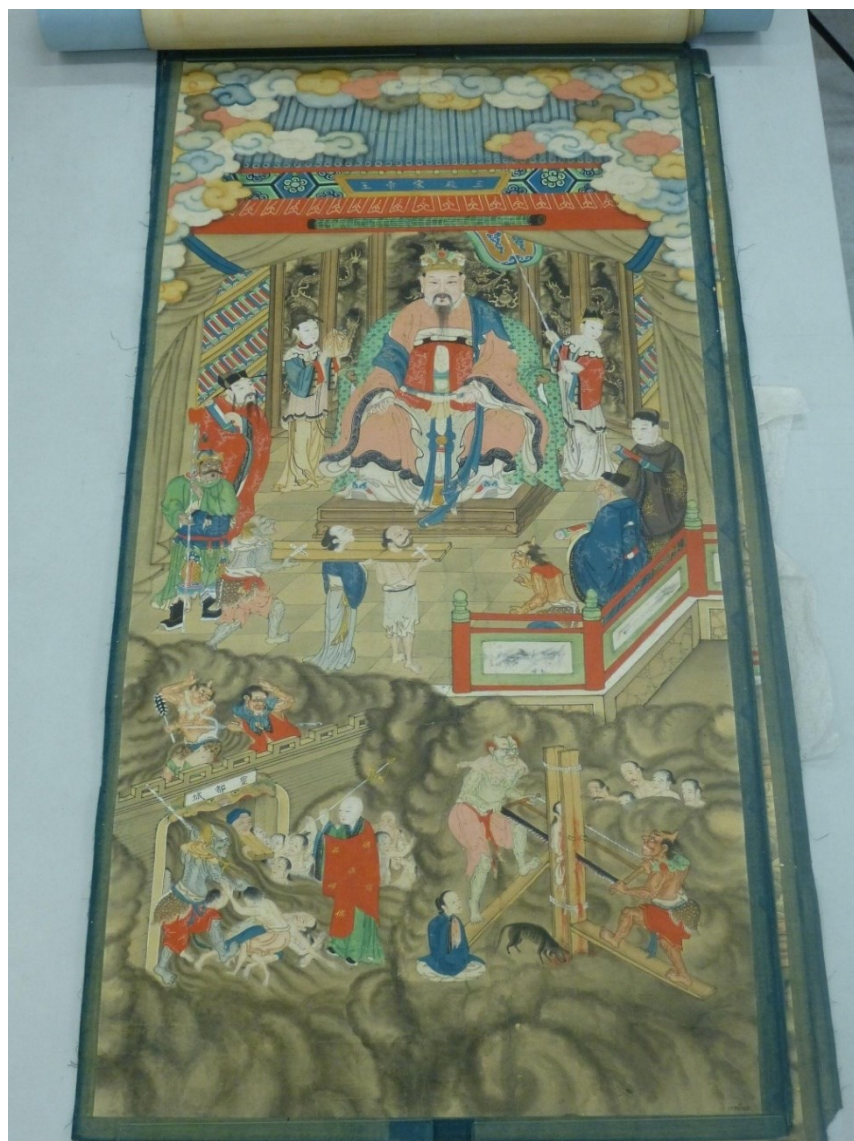
1.

2.

3.

4.

5.

6.

7.

8.

9.

10.

Liite 5. *Shanxi Provincial Museum* Ten emperor of the underworld (Yanjun)

Liite 6. Kuvasarja *Vietnam National Museum of History* kotisivuilta.

Vietnam National Museum of History

- Kotisivuilla kymmenen kuvan sarja (9 kuvaa)
- liitetty kokoelmaan 10.06.1915
- Vuong Dinh Kiem (Duc Dien)

Liite 7. Baselin kuvasarja: Satz von 10 Höllenbilder Ild 9330.01 (Ild9330 a-f)

天不欺
人善人欺

人惡人怕
天不怕

以車亂車以
上切引時
編時少則
方者不獲
到者不獲
脚時

指下不明
醫藥賦納
心若放入
罪若沙樹

世世騙詩
少年男女
及盜取魚
蝦狗雞衣
蒙難犯基
報

生手善文
性柔之極
代位顯達
吉祥顯達

獄水寒

做一個好人
清得乾乾淨淨

何苦慮慮忙忙
幹許多歹事

同善

托寄家信
不列之報

財財字
命之報

施捨棺木并給
葬費錢給家看子
神所護永無危

生司家火
極火刻天
極此地

誰教親天不孝到好
苦學有犯定此五解

平秤臺

因木望節貞良
野棠利取神皇
佛金内賊極早
之報

龍皇七貞良
神注壽安

刑滿成空難
先兒孫壽康

淫毒善善非聖即天
刑於利及之報

怨天恨地
不覺神明
受報神刑

九思女割股
孝感動天

凡貧盜財者
必受神刑

地知地知神知
鬼神無不

陰報陽報有報
連報終誦有報

凡陽世盜取
棺內衣鉢合
打胎藥男女
獄入火炎地

善信
借財女
福祿

凡煉食紅銀
陰人胎取
死屍骨頭為
藥者入
油釜獄

好談閑話唱淫曲及引
經書言語欺笑他人之報

淫蕩
男女
之報

世人如有親存不養
親沒不葬使父母若
姑有身懶煩惱等心者
延不此性事

移九律本表堂
良心定死地之報

第十

凡華化修
廟與金箱
到美善銀
及利書工民瑞取
致敬修工民瑞取
則不男地德惡
均發刀山地
獄受苦

多傷物命
若受此報

多殺牲口
之報

批國難轉
再而打
與井大等物
之報

淫聲聞女與講
淫身及吞人骨物
受此報

取肉自食
春而淫語
之報

以人拾相繼
層層之報

